

B Universitat de Barcelona

Finances ètiques: mite o realitat?

Anàlisi de l'univers de les finances ètiques en l'àmbit català

Auditoria: Irene Pruna Soler

Tutoria: Joan Bellavista Illa

Grau de Sociologia

Facultat d'Economia i Empresa. Universitat de Barcelona

2017

Resum

Vivim en un món dominat per una economia global, especuladora, fora de regulació, on impera la cultura del consum. En aquest context, aquesta recerca presenta el sistema de les finances ètiques com un instrument de creació de l'economia social i solidària, un model econòmic alternatiu que sorgeix arrel de la emancipació social i la necessitat social d'allunyar-se de la dinàmica capitalista i consumista. A partir de l'aplicació dels principis teòrics que conformen les finances ètiques en dos estudis de cas reals (Fiare i Coop 57), s'estableix que realment aquestes tenen un comportament distintiu respecte el sistema financer convencional. Per últim, es fa un anàlisi dels elements contextuais i estructurals que tenen un impacte en afavorir o limitar el desenvolupament d'aquestes pràctiques transformadores, com són les condicions socials de la població, la desconfiança amb els bancs convencionals i la consciència social, i el paper de l'administració pública.

Paraules clau: Finances ètiques, banca ètica, economia social i solidària, responsabilitat social, desenvolupament humà sostenible, mercat social, indicadors.

Abstract

We live in a world dominated by a global and speculative economy, which is out of regulation, and where prevails the consumerist culture. In this context, this research presents ethic finances as a plausible way to develop a new social economy, an alternative model which arises from social emancipation and from the social need to give up from the capitalism and consumerism dynamics. Through the practical application of defining concepts on two real initiatives of ethical finances (Fiare and Coop57) we've seen that such initiatives actually do show a different behaviour in comparison to the conventional financial system. Finally, an analysis of structural and contextual elements is performed in order to state their influence in encouraging or restricting such transformative practices, which are the social conditions of the population, the lack of trust to the conventional banks and social consciousness, and the role of public administration.

Keywords: Ethical finances, ethical banking, social economy, social responsibility, sustainable human development, social market, indicators

ÍNDEX

1. Introducció.....	4
2. Metodologia.....	6
3. Marc teòric.....	7
3.1 Debats conceptuals.....	7
3.2 Context econòmic	10
3.3 Context Social: La societat del consum	16
4. L'alternativa: les finances ètiques i l'economia social i solidària.....	17
4.1 Què són les finances ètiques? Diferències amb el sistema financer convencional.....	17
4.2 Orígens de la banca ètica.....	20
4.3 Diferents formes de finances ètiques que podem trobar avui a Catalunya.....	22
4.4 L'Economia Social i Solidària com a moviment social.....	25
5. Anàlisi de les dimensions internes i externes de l'univers de les finances ètiques	27
5.1 Anàlisi de dimensions internes.....	27
5.2 Anàlisi de les dimensions externes.....	38
6. Conclusions.....	47
7. Referències	49

1.Introducció

Canviar la direcció de l'economia que avui domina el món és urgent, i ens ho recorden cada dia les injustícies i les desigualtats que pateix la majoria de la població mundial i l'omnipresent canvi climàtic. Avui la humanitat afronta una crisi global, estructural i sistèmica que es manifesta en totes les seves cares: financera, econòmica, alimentària, energètica, de drets humans, de conflictes armats, de migracions forçades, de pobresa... és necessari, doncs, qüestionar el model econòmic i social predominant. Per altra banda, cal ser conscients que els nostres nivells i esquemes de consum no es poden mantenir gaire més temps. En aquest context, el sistema financer té un paper protagonista en la configuració del tipus de societat en què vivim. El model predominant actual és especulador, globalitzat, fora de regulació i davant d'això, han aparegut noves entitats financeres que proposen allunyar-se del sistema capitalista, assumeixen la responsabilitat social del sector financer i orienten les seves accions cap a un nou model de desenvolupament humà sostenible. Aquestes són les entitats financeres ètiques, que amb l'objectiu de fer créixer un model d'economia social i solidària, recuperen la funció d'intermediació del sistema financer entesa com un servei per a les persones i no com un negoci d'enriquiment propi.

En els darrers anys els bancs convencionals han patit un deteriorament de la seva imatge, i les entitats financeres ètiques es presenten com una alternativa. Així doncs, l'objectiu general d'aquesta investigació és entendre de la forma més objectiva possible el funcionament de la banca ètica a Catalunya i analitzar el seu impacte en la ciutat de Barcelona, amb altres paraules, la seva contribució en el desenvolupament de l'Economia Social i Solidària a la ciutat. Aquest objectiu general s'estructura en quatre punts;

En primer lloc, donar resposta a un dels problemes més crucials al que fa front la banca ètica, és a dir, validar la diferència (si és que existeix) respecte les entitats financeres convencionals. Aquesta reivindica que el component ètic és la seva característica particular, tot i així, avui en dia podem trobar una gran varietat d'entitats financeres que aporten fons a causes ètiques i socials (LSJR Aguirre, JLR Ávalos, 2007). A partir de la definició de les diferències de la banca ètica i la banca tradicional es vol evidenciar que la banca ètica realment és ètica. En segon lloc, també s'intentaran identificar les condicions socials bàsiques i els factors estructurals que possibiliten a les persones participar en aquestes experiències d'innovació social. En tercer lloc, la recerca vol fer una relectura de l'evolució creixent de la banca ètica en els darrers anys, és a dir, explicar des d'un punt de vista sociològic quins factors socials han motivat a les persones a fer el canvi cap a les finances ètiques. Per últim, es vol identificar el paper que ha de desenvolupar el sector públic per afavorir l'expansió de l'economia social i solidària així com el sorgiment d'aquestes iniciatives, com és ara la banca ètica, per tal de poder afirmar si és possible o no un canvi de paradigma econòmic orientat al desenvolupament humà.

La hipòtesis principal que es planteja és que realment existeixen diferències significatives entre la banca ètica i la banca convencional, així doncs, la hipòtesis nul·la

seria la indiferència entre els dos tipus d'entitats financeres. Es parteix també de la premissa de que hi ha una tendència de mobilització, apoderament i consciència social crítica que va en augment. Una altra hipòtesis fa referència a que la banca ètica és una alternativa poc coneguda i que no està a l'abast de tothom, és a dir que existeixen unes condicions mínimes, de recursos i de temps, que limiten l'accés a unes capes inferiors de la població per a poder involucrar-se en aquest tipus d'iniciatives transformadores.

El treball s'ha estructurat de la següent manera. En el següent apartat explicarem el procés que s'ha seguit en la recerca i les eines d'investigació utilitzades. Seguidament, desenvoluparem el marc teòric, on s'identificaran els principals conceptes relacionats amb la ètica en la banca, i es contextualitzarà el sistema actual, per tal d'entendre la seva dinàmica de funcionament i evidenciar la necessitat de construir alternatives. Un cop evidenciades les debilitats del sistema actual, s'explicarà el funcionament de les finances ètiques i de l'economia social i solidària, com a moviment social de transformació i com a model econòmic alternatiu al capitalisme. A continuació, trobarem el cos de la investigació, on s'analitzen les dimensions internes de la banca ètica i s'analitzen els elements definidors aplicats en casos pràctics, i per altra banda, les dimensions externes, és a dir, elements estructurals que tenen un efecte directe en el si de les finances ètiques i en conseqüència en el desenvolupament de l'economia social i Solidària. Per últim a les conclusions extraurem els resultats principals de la recerca on es donarà resposta als objectius plantejats, finalitzant amb les referències bibliogràfiques citades al llarg del treball.

2. Metodologia

En una primera fase, per tal de desenvolupar una clara explicació de com funciona el capitalisme que impera en la esfera econòmica, la conseqüent cultura del consum present en l'àmbit social i entendre quins punts febles presenta el funcionament del sistema financer en aquest moment, es realitzarà una exhaustiva revisió bibliogràfica del que s'ha escrit sobre el tema.

A partir d'aquí, en una segona part, presentarem les finances ètiques com a alternativa i els canvis que planteja respecte el sistema convencional. Cal destacar que la banca ètica ha evolucionat i ha crescut de manera important en els darrers anys, de manera que serà interessant reflexionar distingint dos moments, abans del 2008 i fins el dia d'avui, per tal d'entendre perquè ha evolucionat, què ha canviat i quins aspectes es mantenen intactes malgrat els canvis socials i estructurals.

En una tercera fase de l'estudi, s'han elaborat i realitzat quatre entrevistes en profunditat a persones involucrades en el món de les finances ètiques. Les entrevistes es varen realitzar el mes d'Abril de 2017. Pel que fa l'estructura de les entrevistes s'han desenvolupat a partir d'un guió base (Criteris ètics de l'entitat, funcionament, informació ciutadana, opinió personal sobre el futur) i d'una part específica adaptada individualment a la funció de la respectiva organització. Totes les entrevistes van ser gravades amb prèvia autorització i posteriorment transcrites a partir d'un processador de text. Un cop transcrites¹, s'han analitzat per identificar i desenvolupar les dimensions d'anàlisi. D'aquesta manera, s'han comparat i complementat els arguments de les persones entrevistades, les quals han proporcionat una visió de l'experiència en primera persona i des de diferents àrees que aporten un gran valor a la investigació.

Fitxa tècnica entrevistes

Nº	Entrevistat/da	Càrrec	Entitat / organització	Duració de l'entrevista
1	Nina González	Coordinadora	FETS	1h 10'
2	Arturo de las Heras	Coordinador	Fiare Banca Ètica GIT Barcelona	50' 11''
3	Xavi Teis	Cap de comunicació	Coop57	56'45''
4	Xavier Rubio	Tècnic de projectes	Comissionat d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i Consum de l'Ajuntament de Barcelona	57' 44''

En una quarta fase, a partir de la revisió teòrica realitzada fins el moment i de l'anàlisi de les entrevistes, s'elaboraran dos models d'anàlisi. És en aquesta part del treball on

¹ Veure transcripcions a l'Annex

rau el nucli de la recerca, ja que s'utilitzarà la informació recollida durant tot el procés i s'extrauran els principals resultats per a donar resposta als objectius del treball. En un primer model identificarem les dimensions internes de la banca ètica amb els corresponents indicadors, els quals ens permetran entendre el seu model de funcionament, limitar quins són els criteris ètics i comprendre com es posicionen a nivell d'organització. Aquest model l'aplicarem en dos casos d'estudi, dos entitats financeres ètiques presents a Barcelona: Coop57 i Fiare Banca Ètica. Aquestes són dos entitats que tenen formes jurídiques diferents. A partir de l'anàlisi comparatiu, de la seva història, del seu funcionament, i dels productes que ofereixen obtindrem una visió àmplia de la diversitat de models de finances ètiques i el seu impacte a la ciutat de Barcelona.

En el segon model, s'analitzaran les principals dimensions externes identificades: condicions socials que possibiliten la participació, factors que expliquen el creixement de la banca ètica, i el paper de l'administració pública en l'impuls de l'economia social i solidària. Degut a la manca de literatura científica en referència a aquestes dimensions, les entrevistes representen la principal font d'informació, la qual estarà complementada amb l'aportació de dades secundàries.

Un cop realitzat l'anàlisi i extreta la informació, es redactaran les conclusions amb els resultats finals així com els reptes que haurà d'afrontar el moviment de les finances ètiques i de l'economia social i solidària en un futur.

3. Marc teòric

3.1 Debats conceptuals

En aquest apartat, es definiran els conceptes que s'utilitzaran al llarg de la recerca per tal d'especificar des de quina concepció s'entenen. Per tal de realitzar aquesta tasca, s'ha considerat adient utilitzar les definicions utilitzades per Jesús Ochoa, en la seva obra *Finanzas para una economía humana sostenible: Hacia la Banca ética* (2013), per l'adequació del context en que l'autor explica aquests conceptes: el desenvolupament humà sostenible i la responsabilitat social.

Desenvolupament Humà Sostenible

Fins avui el desenvolupament s'ha mesurat i s'ha acordat a nivell internacional en termes exclusivament de desenvolupament econòmic. El Consens de Washington, que és la referència principal de desenvolupament, utilitza el PIB i el nivell d'ingressos per càpita per a mesurar el desenvolupament sota una concepció capitalista. Com a resposta apareix una nova forma de pensar i actuar guiada per el concepte del Desenvolupament Humà Sostenible. El DHS proposa una mesura del desenvolupament basada en el benestar de les persones en tots els nivells i que sigui sostenible, ja que busca satisfer

les necessitats de totes les persones sense limitar les generacions futures i tenint en compte les possibilitats mediambientals. Aquesta proposta entén doncs, el desenvolupament com un procés de gestió de recursos i no com un objectiu final. Més enllà de plantejar-se en quins termes entenem el desenvolupament, també suposa una nova manera de veure el món que comporta pensar que tota decisió econòmica és finalment una decisió ètica (J.O.Berganza, 2013).

Així doncs, la societat és responsable de fer front a totes aquestes injustícies que comprometen el benestar de les persones, té la obligació moral d'establir la solidaritat a l'economia i de no excloure els sectors més vulnerables. Aquesta compromís que inclou a les persones, les organitzacions públiques i econòmiques és el que explica el concepte de responsabilitat social.

Responsabilitat social

Sota aquest concepte s'entén que la societat (és a dir, persones i organitzacions ja siguin públiques o privades) és la responsable d'afrontar aquesta crisi sistèmica i la que ha d'actuar a favor del desenvolupament humà sostenible. Assumint que l'activitat econòmica no és neutral i té conseqüències, el diner recupera la seva funció social, de manera que l'economia i els agents econòmics han de tenir en compte els aspectes ètics en el desenvolupament de la seva activitat.

A dins d'aquest concepte, podem distingir en primer lloc la Responsabilitat Social Empresarial o Corporativa; una de les definicions més consensuades fa referència al fet de considerar els impactes de la l'activitat de les empreses sobre els clients, els treballadors, el medi ambient, les comunitats locals i sobre la societat en general. Moltes vegades el sistema empresarial no té interès en tenir un impacte positiu sobre la societat, ja que en un context de mercat competitiu es tracta de decantar-se o bé cap a l'èxit o bé cap al fracàs. Des d'aquesta perspectiva, ser ètic comporta actuar amb coneixement de causa, amb respecte, amb control i de manera altruista, en canvi el negoci comporta actuar en el caos, la lluita, el propi interès. Amb aquest concepte es vol demostrar que ètica i negoci no són dos elements incompatibles i atribueix a les empreses un rol actiu orientant les seves accions per contribuir en l'impuls del DHS². (J.O.Berganza, 2013).

Un altre concepte que sorgeix a partir de la responsabilitat social, és la responsabilitat social Financera. Les finances tenen un paper protagonista pel que fa a la configuració del tipus de societat, entenent que no és el mateix prestar el diner excedentari que obté amb els interessos dels seus serveis d'intermediació per fabricar armes o prestar-lo per ajudar a projectes amb un impacte social positiu. El sistema financer va néixer amb l'objectiu de satisfer les necessitats de finançament de projectes productius, però en les darreres dècades s'ha configurat com un producte del capitalisme neoliberal. Davant d'això les noves finances que assumeixin la Responsabilitat Social Financera, hauran de renunciar als objectius de maximització ràpida de benefici per recuperar el valor

² Desenvolupament Humà Sostenible

social del diner i la responsabilitat social haurà d'estar present en totes les polítiques de funcionament i de desenvolupament de l'activitat financera. (J.O.Berganza, 2013).

La ètica a les ciències socials

Si volem enfocar aquesta investigació al voltant de la banca ètica i desenvolupar una sèrie d'arguments que recolzin de manera científica què és i què no és ètic del nostre sistema econòmic i com podem caminar cap a una alternativa més desitjable, cal que abans precisem en la definició de ètica a la qual ens referim al llarg del treball.

Entre la sociologia, la ètica i les valoracions morals sempre hi ha hagut certa tensió. La sociologia inicialment va sorgir com una ciència positivista independent a qualsevol filosofia moral i s'havia d'ocupar únicament de l'anàlisi d'aspectes empírics de la societat. Weber va ser el primer autor que va defensar que la sociologia havia d'estar lliure de qualsevol judici de valor i els científics s'haurien de desprendre de tot tipus de subjectivitats sempre que es parlés de pensament científic. Malgrat això, des de la sociologia no podem obviar els valors i les pràctiques ètiques per el pes que tenen a la realitat social. Més endavant, Durkheim, va acceptar que del coneixement estadístic i científic se'n podrien extreure conclusions morals. Tot i així, el repte més important el va plantejar Habermas argumentant que s'hauria de distingir el que "és" del que "hauria de ser". D'aquesta manera el positivisme es dedicaria a estudiar el que "és" i calia construir una manera racional i científica d'establir el que "hauria de ser" (Jacobsen, 2008).

Un dels sociòlegs que va esdevenir pioner en introduir els dilemes ètics a la sociologia fou Zigmunt Bauman. Aquest autor, a la seva obra *Morality without ethics* (1994) va descriure la modernitat com el col·lapse de la moralitat. La desaparició dels valors morals moderns, tal com l'autor explica, va requerir una nova lectura de la moralitat, la qual va passar a ser entesa com la capacitat de seguir les normes i respectar les lleis. Davant d'això, Durkheim, va promoure la idea de que la moralitat és una construcció social, ja que la ètica s'adquireix a través de la socialització, l'educació i la disciplina. Bauman, en resposta, va considerar que aquesta definició desembocava en el relativisme ètic, i per tan la sociologia des d'aquesta posició no podria jutjar cap ètica en particular, ni tan sols els valors ètics del nazisme. En la seva teoria postmoderna, es desplaçà del simple compliment de la llei i va definir la ètica com la responsabilitat individual per la presència de l'altre, especificant que no és suficient la responsabilitat individual amb presència de l'altre, sinó per l'altre. A més a més especifica que aquesta definició no ens dona el poder de decidir si volem desenvolupar la responsabilitat o no, sinó que estem constituïts amb aquesta subjectivitat que en alguns casos ens fa assumir la responsabilitat i en alguns casos no. Així doncs, tots els humans estem dotats d'una capacitat moral que es pot canviar, manipular o pervertir en cada societat en particular (Jacobsen, 2008).

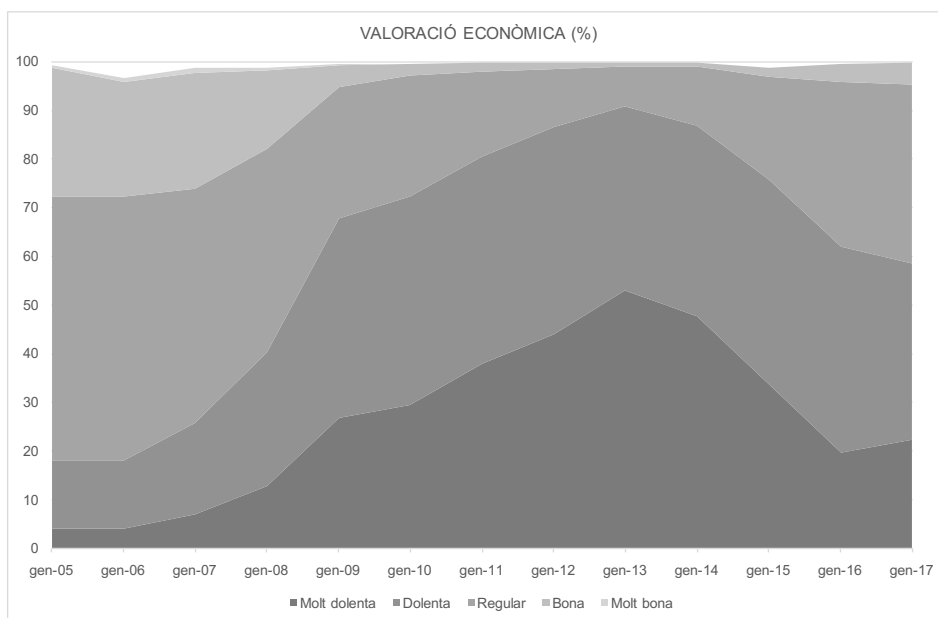
Bauman, destaca que el fet de que tots i totes estiguem dotades d'aquesta capacitat moral no significa per definició que a la pràctica sempre fem el bé, sinó que també som capaços de fer el mal. Aquesta aportació va suposar un abans i un després pel que fa l'anàlisi de la moralitat i la ètica de la postmodernitat en el camp de la sociologia. En aquesta investigació, doncs, donat que la ètica és un concepte difícil de definir i influït

per valoracions subjectives, cal aclarir que al llarg del text s'aplicarà el concepte d'ètica fent referència a aquesta responsabilitat de respecte cap a l'altre, el trencar amb l'individualisme i la primacia de l'interès propi, en resum: al fet de tenir en compte les conseqüències i l'impacte de les pròpies accions.

3.2 Context econòmic

Abans d'endinsar-nos en el procés d'evolució del capitalisme i de les diferents fases que ha tingut el sistema, és adient fer un cop d'ull al gràfic que es mostra a continuació, el qual ens permet fer-nos una idea dels alts i baixos que ha tingut l'economia al nostre país al llarg de la darrera dècada.

GRÀFIC 1: Percentatge de la població segons la seva satisfacció econòmica (Gener 2015- Gener 2017)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del CIS "Indicadors de la situació econòmica" Baròmetre Gener 2017

Podem observar a primera vista com hi ha un canvi de tendència a partir del 2007-2008, on les categories "satisfacció dolenta" i "molt dolenta" guanyen terreny en detriment de la satisfacció "regular", "bona" i "molt bona". Durant els anys posteriors a la darrera gran crisi econòmica mundial veiem un empitjorament general de satisfacció econòmica de la societat Espanyola, i com a partir de l'any 2014 comença a remuntar.

Capitalisme i crisis

Per tal de comprendre la situació actual de la nostra economia i com hem arribat fins aquí cal entendre el funcionament del capitalisme neoliberal i remuntar uns anys enrere

per explicar la crisi del 2008, la qual ha marcat un abans i un després de manera transversal en totes les esferes socials i econòmiques.

Tal com va suggerir Harvey (2003) l'evolució històrica del capitalisme només la podem entendre a partir de la relació de dos aspectes d'acumulació que estan per naturalesa entrelaçats: primerament sorgeix arrel de la producció de plus valor, és un procés purament econòmic i fruit de la relació entre treballadors assalariats i capitalistes. En segon lloc és un procés que es desenvolupa en l'escena mundial mitjançant la violència, l'engany i la opressió. En la seva obra "*La acumulació per desposseïció*" (2003), ens ofereix una explicació més detallada i actualitzada de la descripció de Marx sobre l'acumulació primitiva, en la que mostra un gran ventall de processos per explicar la transició capitalista. Entre aquests processos trobem: la mercantilització i la privatització de la terra, la expulsió a la força de poblacions camperoles, la supressió de béns d'accés comuns, la mercantilització de la força de treball i el procés colonial i imperialista. Així mateix, va argumentar que els mercats competitius que funcionen lliurement i amb dispositius institucionals de propietat privada no produeixen una societat harmoniosa sinó al contrari, una societat amb creixent desigualtat social. L'estat, amb el monopoli de la violència i la definició de legalitat, ha tingut un paper important en donar suport a aquests processos (Harvey, 2003).

Cal destacar, que aquestes lògiques de l'acumulació primitiva mencionades per Marx des d'una perspectiva històrica del capitalisme, són poderosament presents en el capitalisme del segle XXI. Ho podem observar en processos que estant tenint lloc arreu del món al dia d'avui, on recursos de propietat comunal com ara l'aigua estan essent privatitzats, moltes poblacions agrícoles com ara Mèxic o la Índia estan essent deportades, estan desapareixent formes de consum i producció alternatives, com podrien ser els indígenes o iniciatives de petita producció, i l'esclavitud no ha desaparegut, un exemple n'és el comerç sexual. A més a més d'aquestes característiques intrínseques del capitalisme, també s'han creat nous mecanismes d'acumulació per desposseïció, entre ells la mercantilització de la naturalesa en totes les seves formes, o la desaparició dels marcs reguladors destinats a protegir als treballadors i el medi ambient (Harvey, 2003).

Polanyi va ser el primer en dir que el sistema capitalista tendeix a alternar períodes de liberalisme i poca regulació de mercat amb períodes en que la societat ha d'intervenir activament per regular l'activitat del mercat (Polanyi, 2001, citat en Kotz D. M., 2008). Així funciona, doncs, el pensament neoliberal, el qual té la convicció de que les crisis són necessàries i cap model pot evitar les recessions econòmiques.

L'anomenat neocapitalisme va sorgir després de la dècada de crisis compresa entre els anys 70s i 80s, a Anglaterra. Tal com explica Arednt, a seva obra *Imperialism*, (1968) (Citat per Harvey, 2003) les depressions econòmiques a Gran Bretanya dels anys 70 van impulsar una nova forma d'imperialisme on la sobreproducció de capital resultant d'un excés d'estalvi que no trobava inversions productives dins del territori nacional, va generar una exportació de diners per invertir-los en països distants. Més endavant aquesta dinàmica va arribar als Estats Units i a partir d'aquí es va estendre a tot el món.

Així es crea un sistema caracteritzat per un procés de desregulació de les finances i del sector empresarial que busca assegurar un marcat lliure que faciliti la mobilització del capital. En aquest sistema neoliberal es privatitzen gran part dels serveis de l'estat, arrel de les fortes retallades de la despesa pública, i l'estat perd la capacitat d'intervenir a nivell macroeconòmic. En conseqüència a tots aquests processos, el neocapitalisme transforma el mercat laboral, on el capital passa a dominar el treball, a l'hora que la competència lliure i sense restriccions substitueix la cooperació i el respecte mutu. (Kotz D.M, 2008)

Amb el temps, aquest conjunt d'institucions neoliberals han contribuït a la impulsió de tres processos de desenvolupament (Kotz D.M, 2008): El primer procés és l'augment de desigualtats, fruit de la desregulació dels sectors de serveis (com ara els transports o la comunicació) que ha suposat una important reducció de salaris. Per altra banda, la desregulació a nivell internacional també ha provocat la fugida de capitals i la competència per a les importacions de països de baixos salaris. En aquest context, la privatització dels serveis públics, i l'augment de l'atur han disminuït significativament la capacitat de negociació dels treballadors per a lluitar per els seus drets.

El segon procés és el desenvolupament d'un sistema financer cada cop més basat en activitats especulatives i de risc, arrel de la competició i la mercantilització de les grans corporacions. Els bancs són lliures per perseguir qualsevol activitat financera que els ofereixi els màxims beneficis. En aquesta economia especulativa, sobretot a partir de l'any 2000 es comencen a guanyar molts més diners creant i venent instruments financers exòtics que resulten atractius, com ara les hipoteques *Subprime*³. Així, el sistema de crèdit i el capital financer es converteixen en palanques importants de frau i robatori.

El tercer procés impulsat per el neocapitalisme és l'aparició de bombolles d'actius, resultant dels dos processos anteriors. L'augment de beneficis arrel de la baixada de salaris i la creixent concentració de diners en les posicions privilegiades de les elits, van crear les condicions idònies per el desenvolupament de bombolles d'actius, que són fons d'inversió en creixement continu gràcies al sistema financer que presta diners constantment per alimentar la bombolla.

Els tres processos de desenvolupament comentats han estat subjacents en les llargues expansions econòmiques de l'era neoliberal, de manera que s'ha creat un fort incentiu per expandir la producció, malgrat que la societat treballadora no tingui capacitat de negociació ni capacitat de consumir. Per aquest motiu, el subconsum és un dels problemes principals, és a dir, la manca de demanda efectiva per compensar l'augment de producció que genera el capitalisme. Davant d'això la única manera d'atribuir aquestes capacitats a la societat i fer possible l'expansió contínua, fou mitjançant l'endeutament que garantien bombolles d'actiu.

Arribats a aquest punt, un cop explicats els mecanismes de funcionament del capitalisme i repassat el procés de desenvolupament del neocapitalisme, tenim

³ Les hipoteques *Subprime* són aquelles considerades de risc per aquell a qui se li concedeix. Tenen una taxa d'interès superior a les del mercat, perquè el client està en circumstàncies adverses i no tenen aval.

evidències suficients per entendre que aquest sistema basat en l'endeutament i en l'activitat econòmica de risc i especulativa sigui susceptible de generar periòdicament situacions de crisi financeres. Així sorgeix la crisi recent viscuda a partir de l'any 2008, la qual va tenir efectes devastadors en el cor del neoliberalisme i en la que gran part d'institucions financeres han necessitat rescat i ajudes.

La recessió cíclica, però, és necessària per combatre la sobreacumulació i poder organitzar, gestionar i tornar a racionalitzar el sistema mitjançant els programes d'austeritat administrats per l'estat. La crisi financera del 2008, es va estendre des de Estats Units fins a tot el món i va col·lapsar el sistema financer amb rapidesa, acabant amb algunes de les institucions financeres més importants i danyant bona part del sistema financer mundial. Y.Varoufakis (2012), en la seva obra "El Minotaure Global" utilitza una metàfora molt il·lustradora per explicar els efectes d'una crisi generada per una economia especulativa:

"Pensemos en lo que sucede cuando los coches se van haciendo más seguros: tendemos a ir más deprisa. Mientras que los accidentes menores nos hacen más precavidos por un tiempo, cada mejora en las prestaciones de Seguridad activas (conducción, frenos) y pasivas (airbags) del coche incrementa nuestra velocidad media. Si bien los accidentes se hacen menos frecuentes, cuando ocurre uno grande nuestras posibilidades de salir indemnes son escasas. Esto es precisamente lo que causó, al menos en parte, los crashes de 1929 y 2008: Nuevos instrumentos habían alentado un crecimiento rápido y habían hecho que las Inversiones salvajes pareciesen más seguras que nunca. Hasta que se produjo el accidente que teníamos que tener".

Malgrat que la història ens evidencia que el capitalisme té crisis sistèmiques, com poden ser la del 1929, la dècada dels 70, o la del 2008, la forma institucional d'aquest sistema, així com l'estructura social i els processos d'acumulació, segueixen resultant efectius per treure profit i benefici d'aquest model d'expansió econòmica. Tal com varen dir R.Wade i F.Veneroso (1998) (Citat per Harvey, 2003 p: 120)

"Las crisis financieras siempre han provocado transferencias de propiedad y poder a quienes mantenían intactos sus propios activos y estaban en condiciones de ofrecer crédito (...) no hay duda de que las grandes empresas son las más beneficiadas"

La experiència ens suggereix que serà necessària una important reestructuració sistemàtica, però no ens diu quin sistema econòmic pot sorgir d'aquestes circumstàncies. El que sí que s'ha evidenciat és que la banca pública ha sigut el motor de la crisi, tal com s'argumentarà a continuació.

El sistema financer

Per la seva funció vital, el sistema financer té un pes enorme en la configuració del món actual, i per suposat de la nostra societat. El sistema financer d'un país està format per un conjunt d'institucions, mercats i mitjans que tenen la finalitat de canalitzar l'estalvi de persones o entitats cap als prestataris que necessitin finançament. A Espanya, la màxima autoritat sobre la política financera li correspon al govern, és a dir és el Ministeri d'Economia i Hisenda el màxim responsable d'assegurar el funcionament de les institucions financeres (Ariza A, Ruiz I, 1999) .

El Sistema Financer comprèn en primer lloc instruments financers (que són els diners, els bons i les accions), en segon lloc les institucions financeres (els bancs, les caixes d'estalvi i les cooperatives de crèdit) i en tercer lloc els mercats financers (la Borsa i derivats) (Ariza A, Ruiz I, 1999). Per tal d'assegurar una lectura comprensiva d'aquesta investigació, cal que concretem en explicar el funcionament d'aquesta economia i en la definició d'alguns d'aquests elements i dels diferents tipus d'entitats financeres intermediàries que apareixeran al llarg del text.

L'economia financera es basa en l'administració de diners i d'altres productes financers com el deute públic, bons o accions, de manera que persones i institucions poden guanyar diners sense produir cap bé ni servei i sense generar valor afegit. Senzillament els guanys o les pèrdues es deuen a variacions de tipus d'interès o oscil·lacions de cotització de les accions a les borses que poden ser o no conseqüència de l'activitat productiva que hi hagi al darrere. D'aquesta manera per tal d'assegurar la major estabilitat de les cotitzacions en borsa les empreses han de procurar per la seva imatge a curt termini i no per la seva consolidació o creixement a llarg termini. Els moviments especulatius suposen més del 80% de les transaccions financeres al món (J.Mari, 2013).

Com a primer agent trobem el Banc d'Espanya, que és el Banc central que participa en el desenvolupament de les funcions bàsiques del Sistema Europeu de Bancs Centrals. Entre aquestes funcions trobem: la definició de polítiques monetàries per tal d'assegurar l'estabilitat dels preus en el conjunt de països de l'euro, controlar operacions de canvi de divises, promoure un bon funcionament del sistema de pagaments, supervisar la solvència de les entitats de crèdit, assessorar al govern, elaborar estadístiques i oferir servei de tresoreria i servei financer a les comunitats autònomes que ho necessitin. (Ariza A, Ruiz I, 1999)

A partir d'aquí trobem el grup d'entitats més important del conjunt del sistema financer: els Bancs. Els bancs són societats anònimes, és a dir empreses que realitzen la seva activitat de intermediació amb l'objectiu d'obtenir un benefici, i part d'aquest benefici és la remuneració que reben els accionistes. Com a societats mercantils i jerarquitzades, només els propietaris del banc i els accionistes tenen la capacitat de participar en els òrgans de govern; cada acció té un dret a vot per tan, a mesura que s'adquireixen més nombre de participacions, més capacitat de decisió. El negoci bancari té com a primer objectiu obtenir el lucre, és a dir maximitzar la rendibilitat econòmica.

En segon lloc trobem les caixes d'estalvi (o el que quedi d'elles), amb una naturalesa més complexa; per definició tenen una finalitat social, una vinculació més pròxima amb l'àmbit territorial i un caràcter fundacional, per aquest motiu hi ha molts menys accionistes que dipositin els seus diners en les caixes d'estalvi. A més a més existeix una comissió de control que supervisa el compliment de les normes de gestió per assegurar la màxima eficàcia d'actuació i el compliment de la normativa financera. Tan els bancs com les caixes d'estalvi desenvolupen la funció de mediació, reben diners de tercers en forma de dipòsit i aquests diners poden ser concedits com a préstecs amb unes condicions de seguretat i remuneració que permetin esperar la seva devolució i la

generació d'un benefici per aquells que dipositen el capital. A més a més ofereixen als clients una sèrie de serveis, préstecs, avals, crèdits, serveis de caixa forta, etc., els quals inclouen una comissió que aporta benefici a l'entitat.

Per últim trobem les cooperatives de crèdit. Són entitats que no es troben sota la legislació del banc central però sí sota la llei general de cooperatives, i tenen l'objectiu de satisfer les necessitats dels seus socis i de terceres persones. (Ariza A, Ruiz I, 1999)

Més enllà de la definició desenvolupada, actualment el sistema financer presenta alguns problemes que el converteixen en un dels responsables de l'actual desordre econòmic. Les entitats financeres són un dels pilars del sistema econòmic i protagonitzen el procés de concentració de capital que genera una distribució injusta i creixent de la riquesa (J.Marí, 2013). Seguidament exposem els motius a partir dels quals podem afirmar que el sistema financer actual està lluny de complir els requisits comentats per a considerar-lo socialment responsable i per avançar cap al desenvolupament humà sostenible.

En primer lloc, el moviment del capital es caracteritza per el seu caràcter economicista, és a dir les persones propietàries d'un banc busquen treure rendiments dels seus diners, pressionant a l'entitat perquè sigui així. Així doncs, la gestió d'aquestes entitats, cada cop més separada de l'empresa i més professionalitzada, orienta la seva activitat únicament a millorar el seu rendiment econòmic. Aquesta distància entre propietat i gestió, provoca que el propietari de les accions no es senti responsable de les conseqüències de la seva activitat empresarial. En la mateixa direcció, el criteri utilitzat per els accionistes a l'hora d'invertir els seus diners es basarà en que aquests diners es multipliquin, malgrat que això suposi invertir grans quantitats en indústria militar, projectes mediambientals insostenibles o bé que vulnerin els drets humans. Aquest flux de capital també es caracteritza per ser de curt termini, especulador, globalitzat i fora de regulació (J.Alemaný, 2006).

En segon lloc, un altre dels problemes que cal destacar arrel de la desregulació és l'existència de paradisos fiscals. Aquests, un cop més, són conseqüència del poc control i la poca regulació arrel dels moviments especulatius que generen una activitat opaca, i amb una escassa disponibilitat d'informació.

En tercer lloc, trobem el problema del procés de "bancarització" de les caixes d'estalvi. Arrel de la crisi financera, a partir del 2009 la majoria de caixes d'estalvi han anat desapareixent, immerses en un procés de reestructuració financera a l'Estat Espanyol (J.Marí, 2013). Amb aquest procés, les caixes d'estalvi han passat a ser bancs, ja sigui de forma individual, agrupada o absorbida per una altra entitat bancària. Arrel d'aquest procés les caixes han perdut l'essència que les definia com a entitats petites lligades al territori, han perdut l'interès per donar crèdits a projectes d'economia social i s'han afegit a la cursa del creixement per a liderar el sector. En aquesta dinàmica podem veure que algunes entitats utilitzen un concepte de responsabilitat social molt parcial, en la que prioritzen la imatge i la reputació i no pas les necessitats de tots els grups d'interès.

Per últim cal destacar l'enorme poder que han adquirit els bancs, i la seva forta capacitat de pressió que tenen i exerceixen a sobre els governs, mitjançant la participació directa o indirecta als mitjans de comunicació (J.Marí, 2013). Amb totes aquestes evidències

podem afirmar que les institucions financeres en l'era neoliberal s'han decantat de la seva activitat tradicional per aconseguir els màxims beneficis possibles.

3.3 Context Social: La societat del consum

Fins fa poc, es pensava que el que realment era valuós no es podia comprar al mercat; el fet de tenir una família, ser estimat, ser feliç... En la societat del consum que avui impera i ens caracteritza, però, en el mercat hi podem trobar de tot, des de lo més minimalista i bàsic fins allò més sofisticat, des de lo material fins a lo immaterial, per tal que no parem de gastar, de consumir ni de ser productius i d'alimentar aquest cercle viciós. En aquesta cultura, cada cop és més important i imperatiu ser feliç i demostrar ser-ho, avui aquest és el nostre principal objectiu: hem de buscar constantment el plaer, la satisfacció a través de l'adquisició de béns materials o immaterials, per tal d'emocionar-nos amb tot. La cultura del consum (audiovisual, mediàtica, massiva, sensacionalista, sentimental) ha introduït alguna cosa més que un model de vida, ens ha impulsat a viure més (Verdú, V. 2005).

El consum avui juga un paper molt important en l'estructuració de la nostra identitat personal i en les formes que tenim de relacionar-nos amb aquells que ens envolten (Fernández Rodríguez C.J, 2011). Les pràctiques de consum s'han vist modificades en al llarg de la última etapa històrica en la que s'han consolidat dinàmiques de individualització, virtualització i globalització. En aquest context de post-modernitat, també es transformen els valors culturals, la nostra percepció del món i ens fa replantejar les premisses que durant la revolució industrial van servir per explicar la modernitat. Això suposa l'abandonament d'elements socials que tradicionalment configuraven la nostra identitat, com ara la família, o la comunitat, i són substituïts per la imatge individual elaborada a partir dels significats dels productes materials adquirits i que conformen la nostra manera de pensar (Beck, 1999).

El sociòleg Pierre Bourdieu (2002) en la seva obra "la distinció" va relacionar les pràctiques de consum com a determinant de classe social, estatus i gustos. A partir dels hàbits de consum relacionats amb la vestimenta, els objectes, la moda, el joc, l'esport, l'educació superior, etc., es crea un sistema de signes a través dels quals les persones expressen significats i transmeten codis específics d'honor i d'estatus, de manera que ens permeten definir la posició de les persones en l'estructura social. Baudrillard (2009), en la mateixa línia, dirà que en les societats postmodernes, el consum ja no es fonamenta sobre una lògica funcional en la que els objectes tenen una utilitat pràctica, o amb altres paraules el consum ja no satisfà una necessitat individual, sinó que es guia per la lògica de la diferència. Ell mateix, explica que l'individualisme va acompanyat d'un procés anomenat "espectacularització de la realitat" on mor tot lo real i creix la construcció d'imatges fictícies. Concretament, ens proporciona l'exemple de *Disneylandia*, un model d'escenificació que dibuixa el perfil d'Amèrica i el seu perfecte estil de vida que serveix per ocultar la realitat, fins que finalment és complicat distingir

el que és real del que és fals. Això ha desplaçat l'eix del capitalisme el qual en un inici es pensava des de la producció i ara es pensa primer en el consumidor. D'aquesta manera el consumidor viu les seves conductes distintives com una elecció lliure i no pas com acte d'imposició o obediència, sense ser conscient de la pressió estructural, de que és un simulacre de llibertat.

Un cop contextualitzada la societat del consum i la transformació transversal que ha suposat aquest canvi cultural, podem afirmar que el consumisme s'ha convertit en un estil de vida, basat en la velocitat, l'estalvi del temps, la competitivitat i la valoració de material de les coses (Braudillard, 2009). La importància de la estilització de la vida a través de l'adquisició material està molt influenciada per el context econòmic, que ens diu que hem de tenir gran casa com deu mana, un bon cotxe, dedicar recursos a l'estètica personal, a la perruqueria, fins i tot influencia el consum alimentari.

Arribats a aquest punt, hem fet un repàs de l'impacte que ha tingut el capitalisme en conformar una nova cultura del consum i per tan, un estil de vida basat en l'adquisició material en termes quantitativus i un creixement del consum accelerat. A continuació argumentem la situació que hi ha darrere d'aquesta dimensió estructural i les conseqüències que té la dinàmica a nivell global, que justificarà, un cop més la importància del tema que tracta aquesta investigació. Estem davant d'un desequilibri entre consumir massa i consumir massa poc, davant d'un problema de distribució de recursos i aliments. Els països amb excedents de riquesa i on impera la cultura del consum capritxós desdibuixen la idea de que les necessitats bàsiques de la població pobre del món es podrien arribar a solucionar. Els avenços tecnològics, l'energia a bon preu, les estructures empresarials, el creixement de la població, han situat la producció i la demanda a uns nivells record. Els consumidors prenem decisions incompletes i irracionals regides per influències i normes socials, que ens motiven a consumir de manera incansable, com també ho fa la publicitat, una eina clau en dirigir el consum sempre amunt.

Paral·lelament, la recerca de consum massiu per part de la societat està directament relacionada amb una davallada en els indicadors de salut de molts països. Les malalties de consum continuen en alça. Per una banda, el tabac, un hàbit alimentat per milers de milions de dòlars en publicitat, contribueix cada any a la mort d'uns cinc milions de persones. La obesitat també augmenta a un ritme desmesurat, resultat d'una dieta inadequada i un estil de vida sedentari, afecta a més de mil milions de persones. La salut social global també ha baixat, ha augmentat la pobresa, han disminuït els índex d'afiliació, participació i confiança entre les persones i les institucions. Per altra banda, la globalització ha aconseguit baixar preus buscant mà d'obra barata, i creant zones processadores d'exportacions i àrees fabricació que produeixen béns de consum per el comerç mundial però que promouen abusos contra els treballadors i els drets humans.

Un cop més, estem davant d'un defecte seriós de disseny del sistema, que genera un gran volum de residus, de contaminació del medi ambient, de desigualtats i injustícies socials, de problemes de salut... no podem, doncs, passar per alt els les conseqüències dels defectes d'aquesta economia.

4.L'Alternativa: Les finances ètiques i l'economia social i solidària

4.1 Què són les finances ètiques? Diferències amb el sistema financer convencional

Les finances ètiques són la base de l'altra economia, aquella que centra els seus estalvis en l'activitat econòmica aliena als mercats capitalistes. Aquesta altra economia impulsa una forma de consum responsable mitjançant la transformació de l'actual sistema econòmic, incorporant la ètica a les decisions diàries d'estalvi i inversió. D'aquesta manera, una entitat financera ètica és aquella que persegueix un doble objectiu, per una banda l'objectiu econòmic que garanteixi la viabilitat i la sostenibilitat al llarg del temps, i per altra banda el benefici social, és a dir que les activitats que finança tinguin un impacte social positiu. (J.Marí, 2013).

La premissa essencial de les finances ètiques és que no totes les activitats empresarials i especulatives són acceptables per a obtenir guanys econòmics, així doncs exclouen certes activitats empresarials i especulatives de la seva cartera d'inversions. Per tal de determinar què és i què no és ètic, cada entitat defineix els seus criteris, els quals marquen el seu perfil o especialització. Els criteris negatius o excloents, permeten vetar la inversió a empreses que desenvolupin productes o serveis considerats "irresponsables". El segon conjunt són els criteris positius o inclusivius, marquen cap on s'han d'orientar els recursos. (M.R Balaguer, L.Albareda, N.Sánchez, 2009).

TAULA 1: Criteris positius i criteris negatius de les finances ètiques

Criteris negatius	Criteris positius
Producció i venda d'armament, tabac o pornografia	Manufactura de productes positius (ambientalment, biològics...)
Producció i oferiment empreses de joc	Adopció de polítiques ambientals a l'empresa
Subministrament a l'exèrcit	Respecte a la biodiversitat
Explotació laboral	Recolzament al desenvolupament comunitari i local
Explotació infantil	Igualtat d'oportunitats de gènere (i presència de dones en càrrecs directius)
Experimentació amb animals	Transparència en la gestió econòmica i financera
Destrucció del medi	Suport iniciatives d'empreses i projectes mediambientals
Agricultura amb manipulació genètica	Suport iniciatives de comerç just i consum responsable
Producció energia nuclear	Transferència de tecnologia a països empobrits
Mineria d'alta contaminació i residus	Respecte als drets humans
Deslocalització industrial de països del sud	
Comportament comercial manipulador del consumidor	
Discriminació salarial	
Recolzament a règims polítics dictatorials	
Especulació financera i monopolis econòmics	
Comerç drogues i màfia	

Font: *Enfoca els teus diners- Invitació a les finances ètiques, FETS (2013)*

Tot i així, la ètica no és només present en la destinació dels diners, sinó que consta de cinc principis bàsics: la ètica aplicada (un procés de reflexió contínua), la coherència (destinació de diners i valors), la participació i el de transparència i de implicació. Es converteix doncs en un principi transversal present a totes les activitats (FETS, 2013).

Abans de descriure detalladament les característiques que conformen les finances ètiques com una economia alternativa diferent al model financer i econòmic convencional, cal que distingim que hi ha diferents tipus de entitats financeres ètiques. Aquestes estan situades en un eix que va des de les formes més informals, com podrien ser grups de persones que s'organitzen per autofinçar-se i autogestionar-se, després trobem les fundacions i les cooperatives de serveis financers ètics i solidaris, i en un extrem més formal hi trobem les iniciatives bancàries ètiques. Un banc ètic, doncs, opta per treballar de manera regulada, amb una llicència bancària i sota la supervisió d'autoritats monetàries com és ara el Banc d'Espanya.

Passem doncs, a analitzar quins són els elements o aspectes estructurals, productius i organitzacionals que distingeixen una banca ètica d'un banc convencional per tal d'aconseguir una definició més clara i identificadora d'aquest tipus d'entitats.

TAULA 2- Diferències entre els bancs convencionals i els bancs ètics.

Característica	Banc convencional	Banc ètic
a. Objectiu	maximitzar el benefici econòmic	tenir un impacte social positiu
b. Marge d'actuació	curt termini	mitjà / Llarg termini
c. Informació de l'activitat – Transparència	opaca, de difícil accés	accessible
d. Presa de decisions	procés vertical	procés horitzontal
e. Funcionament operatiu	còmode – oficines	digital - online
f. Morositat i garanties	major morositat aval financer	menor morositat aval social

Font: Elaboració pròpia a partir de les referències

En primer lloc, com ja hem comentat anteriorment en la introducció del concepte, la banca ètica no funciona com a perseguidora del benefici econòmic, malgrat que aquest és necessari per a no desaparèixer, no està disposada a assolir-lo de qualsevol manera, sinó que té en compte els costos socials i mediambientals dels projectes que finança (a). Cal destacar que aquest aspecte és present en la totalitat de l'activitat, i la paraula totalitat és clau. És necessari subratllar la importància d'aquesta diferència perquè és fàcil confondre un banc convencional que destina part dels seus diners en iniciatives i obres socials, però aquestes segueixen essent una part minoritària, incorporat com un

criteri d'acompanyament o de màrqueting i el seu objectiu principal segueix essent la maximització del benefici econòmic (LSJR Aguirre, JLR Ávalos, 2007).

En segon lloc, la banca ètica té una orientació cap a l'economia productiva i real, de manera que els resultats (impacte social) i els beneficis econòmics apareixen a mitjà i a llarg termini (b), en canvi, la banca convencional participa en el marcat borsari, i els resultats de les cotitzacions en borsa són a curt termini. És important destacar que en el mercat especulatiu borsari s'intercanvien durant les 24 hores un complex entramat de productes financers, i les reserves de tots els bancs centrals equivalen a les transaccions d'un sol dia en el mercat de canvis de Nova York (J.Alemaný, 2006). Així doncs, més enllà de la transformació de l'activitat bancària, projecta un canvi de model de societat i d'economia solidària. Per tan, ha de ser una garantia de que els nostres diners no contribueixen a les pràctiques empresarials que es volen veure transformades (LSJR Aguirre, JLR Ávalos, 2007).

En tercer lloc, trobem la transparència com a element distintiu (c). La transparència és un tema fonamental per als bancs ètics, els quals consideren que publicar anualment les quantitats i els noms de les entitats a qui atorga crèdits és un element bàsic, ja que no n'hi ha prou en confiar en la publicitat i els discursos de les entitats. Aquest element és important ja sigui per donar a conèixer la seva activitat i informar a on treballen els estalvis, o per permetre participar en la decisió dels projectes que es financen. Així doncs, tothom és lliure de decidir quines són les seves decisions ètiques i a on invertir els seus diners, i tothom és lliure de valorar si l'activitat financera d'entitats que cotitzen en borsa s'ajusta als seus criteris o no, però per tal de poder exercir aquesta llibertat és bàsic que les activitats finançades per els bancs convencionals siguin públics i accessibles, i no ho son (J.Marí, 2010).

Aquesta característica va molt lligada a distribució de poder en relació a la presa de decisions (d). Per una banda, els bancs convencionals funcionen com una empresa, per tan la presa de decisions està a mans dels alts directius i dels accionistes, de manera proporcional a la propietat d'accions. En canvi en els bancs ètics, tot i que no és una característica intrínseca (perquè hi ha bancs ètics que funcionen de manera jeràrquica) el procés de decisió es sol estructurar d'una manera més horitzontal i igualitària.

En relació a la organització i al funcionament, la banca ètica no pot oferir les comoditats que ara ofereix la banca convencional (e). No és la seva prioritat oferir-nos una oficina a sota de casa per poder operar de manera còmode, sinó que funciona a través d'un sistema digitalitzat. Malgrat això, els serveis financers són els mateixos i és una banca fiable com una altra, ja que està regulada de la mateixa manera: amb mecanismes de capitalització, mecanismes de protecció i cobertura de risc (J.Marí, 2010).

Per últim les dos tipologies de sistemes financers es diferencien per el tipus de garanties de devolució de crèdit (f). La banca ètica, com que no inverteix en economia especulativa, només en economia productiva té ràtios de solvència superiors i menys morositat que les banques convencionals. Això es deu a que les garanties de devolució no es basen només en l'aval financer, com sí que passa en els bancs convencionals, sinó en l'aval social (J.Alemaný, 2006).

Un cop revisades les característiques, cal afegir la responsabilitat de no exclusió en la totalitat del seu funcionament. Així doncs, teòricament també ha de constar el compromís de no excloure cap tipus de organitzacions ni grups socials d'aquest sistema financer, ja sigui per el seu nivell de recursos, per la seva localització geogràfica o per la pertinença a determinats col·lectius socials (LSJR Aguirre, JLR Ávalos, 2007).

4.2 Orígens de la banca ètica.

A continuació, fem un salt enrere per entendre quin és l'origen de les finances ètiques i quina ha sigut la seva evolució en termes de participació i sorgiment d'iniciatives al llarg dels anys. A partir de l'evolució comentada, en l'apartat d'anàlisi de la recerca es farà una interpretació dels elements i factors socials que poden haver sigut determinants impulsors d'aquesta iniciativa. Per parlar de les arrels de les finances ètiques, ens hem de referir en primer lloc a les Inversions Socialment Rosponsables (ISR). Amb aquest concepte es fa referència a aquells fons d'inversió que pre-seleccionen les activitats on s'inverteix a partir de criteris de valoració del comportament de les empreses (M.R Balaguer, L.Albareda, N.Sánchez; 2009).

Mirant encara més enrere, la mare de la ISR és l'anomenada inversió ètica, la qual neix al segle XIX quan algunes comunitats religioses d'EEUU van decidir no invertir els seus estalvis en projectes vinculats a l'esclavatge i a l'alcohol. Aquesta presa de consciència va remuntar de nou i amb més força a partir de la segona meitat del segle XX, anys 60, impulsat per els moviments d'oposició en contra de la guerra del Vietnam. Així doncs es va decidir boicotejar a les empreses vinculades amb aquest tema i van retirar les seves inversions. Un procés similar va sorgir al Regne Unit, deu anys més tard, a partir dels moviments socials d'oposició al apartheid sudafricà mantinguda pel moviment dels drets civils, al adonar-se de les contradiccions existents entre els seus valors i les seves inversions. Així neix, doncs, l'any 1970 el primer fons ètic anomenat *Pax World Fund* a EEUU. A partir d'aquell moment, moltes institucions privades, religioses o socials, varen començar a aplicar criteris de selecció, a partir dels seus valors ètics i socials, donant empenta al moviment de les inversions ètiques i socialment responsables. Al Regne Unit, el primer fons d'inversió socialment responsable o ètic es va crear l'any 1984, ens referim a l'*Stewardship Pension Fund*, el qual encara és actiu (J.Alemaný, 2006). Així doncs, amb aquests dos referents, la Inversió Socialment Responsable i les finances ètiques agafen arrancada per arribar a ser un fenomen d'abast mundial que basa la seva força en incorporar la ètica a les decisions d'estalvi i les decisions econòmiques quotidianes.

A l'Estat espanyol, els primers fons d'inversió socialment responsable es varen implementar l'any 1999, moment de consciència social i auge de la ISR. Cal puntualitzar, però que malgrat la ISR ens serveixi per a entendre els orígens, avui la ISR ja no està identificada amb la banca ètica, ja que actualment podem trobar mecanismes de fons d'inversió socialment responsables als mercats financers i oferts per els bancs convencionals (M.R Balaguer, L.Albareda, N.Sánchez, 2009).

El moviment de les finances ètiques a Catalunya, pren força en els darrers 35 anys. L'aparició de la iniciativa *Acció Solidària Contra l'Atur* l'any 1981 va significar el tret de sortida, en finançar sense interessos projectes exclosos del sistema financer que generessin ocupació. Dos anys més tard, l'any 1983, neix la cooperativa Arç, una cooperativa d'assegurances dins del tercer sector⁴. La iniciativa de Coop57, una cooperativa de serveis financers orientada al conjunt de l'economia social i solidària, sorgeix l'any 1995. Seguint aquesta dinàmica, l'any 2000 apareix OikoCrèdit Catalunya amb l'objectiu de finançar projectes en països subdesenvolupats. Finalment, l'any 2007 s'implanta a Catalunya l'associació FIARE, descendent de la Banca Popolare Etica Italiana (A,Fernández, I.Miró, 2016).

4.3 Diferents formes de finances ètiques que podem trobar avui a Catalunya

Un cop hem contextualitzat quines van ser les iniciatives pioneres en impulsar el moviment de les finances ètiques a Catalunya, passem a analitzar quin és l'estat de la qüestió actual del sistema de finançament ètic. Ho farem de manera breu ja que més endavant analitzarem en profunditat dos estudis de cas els quals s'han considerat que tenen un alt potencial transformador. A Catalunya podem classificar les entitats financeres ètiques en dos grans blocs, en primer lloc les entitats que no tenen llicència bancària i en segon lloc la banca ètica, amb llicència bancària i regulada per les autoritats. A dins d'aquest segon bloc podem fer una altra subdivisió: trobem una institució amb una estructura convencional i una institució amb un sistema d'organització assembleari i cooperatiu.

En primer lloc, a Catalunya, en l'univers de les finances ètiques destaquen principalment quatre iniciatives, Oikocrèdit, Coop57, FIARE i Triodos, que són les que s'han consolidat de manera més important. Paral·lelament a aquests projectes d'un cabal més gran, han sorgit petites iniciatives locals que també anomenarem.

TAULA 3: Entitats a Barcelona que formen part del sistema Parabancari

Entitat i any de creació	Forma Jurídica	Funció / àmbit d'actuació
Coop57 1995	Cooperativa de serveis financers	Finançament de projectes Economia social i solidària
Oikocrèdit Catalunya 2000	Associació dins de la Societat Cooperativa Oikocrèdit internacional	Microcrèdits, i estalvi responsable per el finançament de projectes països subdesenvolupats.
Associació de comunitats autofinançades (CAF) 2004	Associació d'autofinançament	Caixa d'estalvis comuna, concessió de préstecs als membres del grup

⁴ "El tercer sector és el conjunt d'entitats privades sense afany de lucre que treballa per la inclusió i la cohesió social, amb especial atenció als col·lectius més vulnerables de la societat" (A,Fernández, I.Miró, 2016: pp 74)

Acció solidària Contra l'Atur 1981	Fundació sense ànim de lucre	Concessió de microcrèdits sense interès per finançar projectes d'emprenedors que creïn o mantinguin llocs de treball
Arç Cooperativa 1983	Cooperativa d'assegurances	Serveis d'assegurances ètiques i solidàries: consultoria, corredoria i comercialització

Font: elaboració pròpia a partir de la informació de l'Economia Social i Solidària a Barcelona, A. Fernández, I.Miró, 2016.

A la taula 3, veiem les entitats de serveis financers ètics i solidaris, que no tenen llicència bancària, i per tan, no poden oferir serveis a tercers, només als seus socis. Tenen més capacitat d'autogestió que els bancs ètics, els quals estan regulats i controlats per les autoritats financeres, però per la seva condició no poden oferir serveis típics d'una banca minorista. També tenen la capacitat per decidir el tipus d'interès, els avals i les garanties per a la concessió de préstecs de manera que poden superar les rigideses que les entitats bancàries es veuen obligades a complir (FETS, 2013). Com a representació d'aquest bloc, a continuació es desenvolupa més detalladament la iniciativa de Coop57, ja que en un següent apartat realitzarem un estudi de cas aplicant el marc d'anàlisi dissenyat en aquesta investigació.

Coop57 sorgeix arrel de la lluita dels treballadors de l'Editorial Bruguera, quan un grup de treballadors va cobrar unes indemnitzacions per el seu acomiadament i varen crear un fons per promoure projectes econòmics que afavorissin la creació de llocs de treball. L'any 1995 es creà la cooperativa de serveis financers, que destinava els seus recursos finançant projectes de l'economia social i solidària, promovent el teixit associatiu així com els principis cooperatius. Amb el tret de sortida de l'any 2005, Coop57 ha experimentat un creixement horitzontal, en el qual, la mateixa entitat jurídica ha multiplicat les seves seccions territorials impulsades per la pròpia ciutadania. Actualment la cooperativa està present en els següents territoris de l'estat: Andalusia, Aragó, Catalunya, Galícia i Madrid. Tal com apareix a la pàgina web de l'entitat, actualment hi participa un total de 3010 sòcies col·laboradores

TAULA 4: Banca ètica a Barcelona (I Catalunya)

Entitat i any de creació	Forma jurídica	Funció/àmbit d'actuació
Fiare Banca Ètica 2005 (amb llicència bancària des del 2014)	Banc ètic cooperatiu. Fundació Inversió i Estalvi Responsable. cooperatiu	Finançament de projectes de l'economia social i solidària
Triodos Banc 2006	Banc ètic. Societat Anònima	Finançament d'empreses i entitats ubicades en tres sectors: sector social, mediambiental i cultural

Font: elaboració pròpia a partir de la informació de l'Economia Social i Solidària a Barcelona, A. Fernández, I.Miró, 2016.

En la taula 4, trobem les dos entitats bancàries ètiques i solidàries que estan actualment presents a Catalunya i tenen seu a la ciutat de Barcelona. Aquestes iniciatives han optat per treballar de manera regulada, per garantir els serveis d'intermediació financera pròpies d'una entitat financera i així poder ser una alternativa als bancs convencionals, potenciant una economia més humana i sostenible. Entre aquestes dos iniciatives, cal distingir el seu model organitzatiu i de propietat. Triodos Bank és una societat anònima d'origen holandès. El total de les seves accions pertanyen a la Fundació per l'Administració de Triodos Bank, la qual té tots els drets polítics i on es concentra el procés de presa de decisions. Així doncs, els clients poden optar per adquirir drets econòmics (comprant accions) però no adquirir drets polítics. En aquesta investigació, no desenvoluparem el projecte perquè és un projecte que no és català i té una estructura convencional, malgrat això, cal destacar el seu creixement positiu al llarg dels darrers anys.

Pel que fa el funcionament organitzatiu de Fiare Banca és la única entitat bancària ètica i cooperativa, en la qual els socis tenen veu a l'hora de decidir a on s'han d'invertir els seus estalvis. És per aquest motiu, que s'ha escollit aquesta entitat per representar aquest bloc i desenvolupar detalladament el seu projecte mitjançant l'aplicació del model d'anàlisi, per el seu potencial transformador i innovador. Fiare és una entitat bancària que neix a partir de dos projectes de finances ètiques: Banca Popolare Etica, un banc cooperatiu provinent d'Itàlia i Fiare, una cooperativa de crèdit que ha aconseguit recentment (l'any 2014) la llicència bancària. Al ser una cooperativa, l'aportació i la participació d'una base social àmplia i heterogènia de la ciutadania és un factor clau per el desenvolupament de la seva activitat i per aconseguir un funcionament democràtic.

Com a òrgan representatiu i d'articulació de l'univers de les finances ètiques, trobem l'associació FETS (Finançament Ètic i Solidari). La seva acció va orientada principalment cap a la sensibilització sobre l'ús ètic i solidari dels diners i en la promoció de les finances ètiques tan en l'àmbit català com espanyol. Desenvolupa altres activitats com ara l'impuls de publicacions d'estudis al voltant de les finances ètiques, realització de projectes educatius, organització de jornades de debat, xerrades, sessions de formació, i participació en actes, fires i campanyes de sensibilització.

4.4 L'Economia Social i Solidària com a moviment social

Les alternatives imposades per els governs que havien de servir per sobreviure la crisi, han suposat un deteriorament de les condicions de vida d'un sector important de la població i han afavorit a les mateixes elits financeres. Amb la ideologia de l'austeritat, els governs han cedit respecte les amenaces dels bancs en comptes de lluitar per els interessos dels ciutadans. Com a resposta han aparegut moviments que plantegen formes alternatives al capitalisme, i ofereixen un debat a l'esfera pública per transformar la consciència social i política dels ciutadans. En aquest context, trobem iniciatives

minoritàries que estan guiades per el benestar personal, la convivència i la solidaritat. (J.Conill, A.Cardena, M.Castells, L.Servon, S.Hlebik, 2012).

La banca ètica i els diferents instruments financers ètics i solidaris configuren un moviment social de consciència i transformació, com fa anys ho va ser la presa de consciència ecològica. Avui, aquest moviment es relaciona amb la Xarxa d'Economia Social i Solidària, una economia real orientada al Desenvolupament Humà Sostenible. Aquesta economia promou que els diners per si mateixos, no són més que una eina la qual la societat al llarg de la història hem atorgat sentit i poder, i el que importa és com s'han generat i el sentit que se'ls hi dona (J.Alemanya, 2006).

Bierhoff i Kupper (1999) varen distingir dos tipus de solidaritat; la que fa referència als interessos comuns (com són ara els sindicats) i la que es basa en els interessos dels altres, com ara les donacions als països subdesenvolupats (Citada per J.Conill, A.Cardena, M.Castells, L.Servon, S.Hlebik, 2012: 31). Així doncs, ampliant aquesta definició podem explicar l'Economia Solidària com una concepció de l'economia on un conjunt d'individus, entitats i comunitats generen suport a partir de la realització de diferents pràctiques, amb motius i aspiracions diverses que no siguin el benefici econòmic. Desenvolupen les activitats amb voluntat de canvi social, a partir de tres principis: la democràcia, la equitat i la cooperació. L'economia Social, per altra banda, fa referència a unes formes jurídiques concretes, com ara cooperatives, les associacions o fundacions, i les mutualitats de previsió social⁵ que fusionen un doble objectiu: gestió comuna i impacte social positiu. Aquestes formes jurídiques garanteixen que el lucre és limitat (com ara les cooperatives) o bé que no existeix (el que vindria a ser el tercer sector). (R.Suriñach, 2016).

Arrel de la crisi i la precarització de les condicions de vida vinculades a aquest procés, del naixement de noves formes d'intervenció sociopolítica i de l'apoderament de les lluites socials a partir del 15M del 2011, es comença un procés de fusió entre l'economia social i l'economia solidària per crear un nou paradigma, una economia alternativa, en constant procés d'aprenentatge, que es desplega en tots els àmbits de l'activitat econòmica: en els processos de producció, de comercialització, de consum, de finançament, en la gestió de recursos i en la distribució d'excedents. L'Economia social i solidària està formada per pràctiques que desenvolupin la seva activitat des del compromís ambiental i social, però aquesta definició no pressuposa cap forma jurídica determinada. (A. Fernández, I.Miró, 2016).

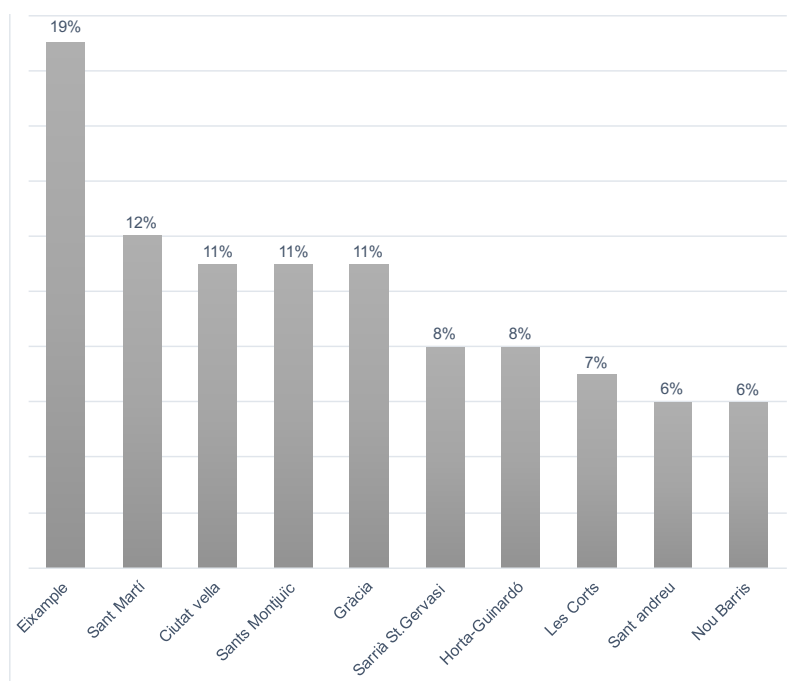
A Catalunya, l'òrgan representatiu i d'articulació de l'economia social i solidària és la XES (Xarxa d'Economia Solidària). Sorgeix a mitjans dels 90, com un acord entre cooperatives catalanes i brasileres. Aquesta xarxa està formada per un conjunt d'empreses i entitats que practiquen noves formes de treballar, consumir i invertir. Al mateix temps, la XES impulsa la intercooperació, la creació d'un mercat social, l'elaboració d'un balanç social i està estretament vinculada amb moviments socials. Així doncs, les iniciatives socioeconòmiques es desenvolupen en un espai d'actuació

⁵ "Les mutualitats de previsió social són societats de persones que exerceixen amb caràcter principal una activitat asseguradora sense afany de lucre, complementària o alternativa de la Seguretat Social, sota els principis de protecció mútua, solidaritat, gestió professional i organització democràtica. Definició de la federació de mutualitats de Catalunya.

independent i diferent a l'espai privat capitalista i públic estatal, i el que és més important: la seva actuació recau en una economia real, contraposada a l'economia de mercat. En relació a les finances ètiques, en formen part d'aquesta xarxa les següents entitats: Acció Solidària Contra l'Atur, Arç Cooperativa, Coop57, FETS, Oikocrèdit Catalunya i FIARE (A. Fernández, I.Miró, 2016).

Tal com recull l'estudi "*L'economia Social i solidària a Barcelona*" (2016) a la ciutat s'han desenvolupat 4718 iniciatives que formen part d'aquesta alternativa econòmica i estan classificades en diferents sectors: 2400 del tercer sector social, 1197 que són societats laborals, 861 cooperatives i 260 iniciatives d'economies comunitàries. Representen el 2,8% de les empreses registrades a la ciutat i el 8% de la ocupació barcelonina.

GRÀFIC 2: distribució territorial de les iniciatives socioeconòmiques a la ciutat de Barcelona

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'estudi "*L'economia Social i Solidària a Barcelona*", 2016.

En aquest gràfic podem veure que el districte protagonista en el desenvolupament d'iniciatives econòmiques transformadores és l'Eixample, seguit del districte de Sant Martí. Els que tenen un percentatge minoritari d'activisme socioeconòmic són Sant Andreu i Nou Barris, els quals tenen unes característiques demogràfiques que cal tenir en compte. En el següent capítol, al llarg del desenvolupament de l'anàlisi de la recerca, tornarem en aquest punt per tal d'explorar possibles solucions i per explicar com s'està actuant en relació al problema de la desigualtat en l'accés a l'economia solidària i en la capacitat de crear iniciatives.

5. Anàlisi de les dimensions internes i externes de l'univers de les finances ètiques

5.1 Anàlisi de dimensions internes

A partir del recorregut realitzat amb l'elaboració del marc teòric així com en la contextualització de les finances ètiques, s'han identificat tres dimensions essencials que conformen l'àmbit d'actuació de les entitats des d'un punt de vista intern, és a dir, del propi funcionament. Cada dimensió s'ha construït a partir d'una sèrie d'indicadors, és a dir, aspectes que ens permetran esquematitzar i construir mètriques per a limitar i diferenciar les dimensions.

És interessant aplicar de forma objectiva la teoria revisada fins el moment en dos projectes pràctics i reals, per tal de valorar si realment existeix el component ètic. En el quadre que apareix a continuació, trobem les dimensions d'anàlisi que seran aplicades en els dos estudis de cas de la investigació: Fiare i Coop57. S'han escollit aquestes dos iniciatives per el seu caràcter singular i exemplificador.

QUADRE 1: Elaboració de les dimensions internes d'anàlisi de les entitats financeres

DIMENSIÓ	INDICADORS
(A)Organització i funcionament	Agents, participació i presa de decisions Transparència / Disponibilitat d'informació Digitalització Solvència econòmica
(B)Criteris i límits ètics	Criteris positius Criteris negatius Control i regulació
(C)Estratègia de creixement i posicionament social	Serveis Publicitat

En aquest primer apartat, desenvoluparem a partir de les dos entitats els aspectes que conformin els nostres estudis de cas com a entitat ètica i no com a banca convencional. Tal com s'ha desenvolupat en els inicis d'aquesta investigació, la responsabilitat social és la obligació que tenim totes i tots (i totes les empreses i administracions) en tenir en compte les conseqüències de les nostres activitats, és fer "el bé", i això és una cosa que darrerament s'està posant de moda. Un dels aspectes comentats per les persones entrevistades, és que és fàcil (i cada cop més freqüent) cridar als quatre vents quan una empresa incorpora en una part del seu funcionament criteris de responsabilitat social, la qual cosa neteja la seva imatge, i propagar el missatge d'empresa responsable quan al

mateix temps s'inverteix en fons sense cap regularització ètica i part de la seva activitat segueix tenint conseqüències sobre el medi ambient, segueix tenint participacions en la indústria armamentista o segueix vulnerant drets humans.

Hi ha banques que estan a prop de la banca ètica però que no es pot considerar banca ètica per exemple el fet de que si jo dic que estic en contra de la guerra el que no puc fer és inversió per empreses militars (...) si tu vas a qualsevol banc et diran que ells són ètics i que ells ho fan tot molt bé, no? però clar si t'ho mires, i mires la banca armada, que és un estudi que fa un col·lectiu i que mira totes les transaccions bancàries públiques amb la indústria armamentista, veus tots els bancs que treballen i que tenen inversions amb armament (Ent. 2)

Així doncs, per què una empresa o un banc pugui ser considerada ètica, cal que la responsabilitat social estigui present de manera transversal, i no només en una part de l'activitat.

(...) un tema és que hi hagi un banc convencional que té una fundació, que té un compte solidari que sense entrar a criticar aquest compte ni el que fan, perquè té un impacte per la societat molt bo, però això representa, per molts diners que siguin, un percentatge molt mínim del que és l'activitat de tot el banc. (Ent. 1)

Un cop podem discriminar què és i què no és la banca ètica, passem a analitzar la primera dimensió interna de les entitats.

(A)Organització i funcionament

La primera dimensió fa referència als mecanismes distintius de funcionament de la banca ètica, a continuació es desenvolupen els indicadors que la componen.

Agents, participació i presa de decisions

Amb aquests indicadors, el que es pretén explicar són els agents⁶ participants que conformen aquestes iniciatives i el rol que desenvolupen cadascun d'aquests.

En el cas de Coop57, trobem que totes les persones individuals poden participar com aportadors de capital social de la cooperativa (dipositant els seus estalvis), i s'anomenen sòcies col·laboradores. Com a prestataris només poden ser formes jurídiques i s'anomenen sòcies de serveis.

En canvi, en el cas de Fiare, les persones sòcies són les persones físiques i jurídiques que aporten capital social a la cooperativa. Aquelles que utilitzen els seus serveis, però sense cap programa de dipòsit a mitjà o a llarg termini són clientes.

Ambdues entitats desenvolupen la seva activitat i el seu model organitzatiu a partir d'un model assembleari, on cada soci/a, independentment del capital aportat, té un vot.

A nivell d'organització, en primer lloc, Coop57, és una entitat (per tan té un sol NIF) que es divideix en seccions territorials que han anat apareixent al llarg dels darrers anys a mesura que la iniciativa ha anat guanyant popularitat i militància. Així doncs, les persones sòcies s'adscriuen a alguna secció territorial, les quals tenen els seus propis

⁶ Agents o *stakeholders*, són totes les persones, entitats o grups que de forma activa o passiva es veuen afectats per el funcionament de la banca ètica

òrgans i estructures de participació. Les assemblees territorials representen l'espai principal de participació i partir d'aquí, els delegats de cada secció porten les decisions que s'han pres a l'assemblea general de l'entitat, on es repassen els temes de cada territori i s'acorden temes en comú, com és ara l'aprovació del pla de treball d'aquell any, s'escull al consell rector, es decideix els criteris ètics, etc. Té lloc un cop l'any.

Coop57 és una única entitat que internament es divideix per seccions territorials, però l'òrgan Subirà de la cooperativa és l'assemblea general. Intentem fer un model de baix cap a dalt (...) i descentralitzar la presa de decisions i que això estigui en mans del territori. (Ent.3)

Més enllà de l'assemblea general hi ha el consell rector, és l'òrgan de govern de la cooperativa, ja que té l'última paraula en aprovar la incorporació de nous socis i sòcies a l'entitat. Els membres són triats a l'assemblea general i els voten tots els socis i sòcies de la cooperativa.

Pel que fa el model cooperatiu de Fiare Banca ètica, és un dels trets diferencials de l'entitat bancària, ja que li dona un caràcter singular i únic. Tots els socis estan convocats com a mínim un cop l'any a l'assemblea general, l'òrgan sobirà de la Banca Ètica Cooperativa. Així doncs, en aquesta convocatòria s'aprova el balanç, s'aprova la inversió dels recursos, la política de remuneracions, etc.

(Fiare Banca ètica) no és una S.A, això és molt important des de la perspectiva de la governança, és un dels trets diferencials donat que amb una societat anònima qui ostenta el poder és el capital(...) En una cooperativa una persona és un vot, amb independència de la quantitat de diners que tu compres com a participacions, el teu vot és el mateix que el del costat, per tan, es prima la democràcia. (Ent. 2)

Com a cooperativa també consta d'un consell d'administració, l'òrgan que gestiona l'activitat social del Banc, i també exerceix com a direcció i coordinació de les diferents entitats que el formen. El consell d'administració està format per un President, i un Vicepresident, escollits per els socis de la Banca. Així mateix aquest pot anomenar un consell executiu al qual pot delegar part de la seva feina. Per tal de garantir el caràcter social de la Banca ètica, aquests candidats a més a més de ser professionals del sector han de tenir experiència en un dels àmbits en els que actua el banc, ja sigui el tercer sector, la economia social i solidària, la cooperació social, les finances ètiques, etc.).

Transparència i disponibilitat d'informació

Com hem vist en la revisió prèvia del que són les finances ètiques, aquest és un principi bàsic i distintiu, una característica elemental en la definició de la banca ètica. Si bé som lliures de decidir a on volem dipositar els nostres estalvis, hem de saber què en fan dels diners les entitats que ens els gestionen. Aquest és un tret diferencial ja que *"a la banca convencional no sabem a on van els nostres diners i a la banca ètica tens informació permanent sobre a on van els teus diners i quins projectes s'estan finançant"* (Ent.1)

Així doncs, tots els entrevistats argumenten i afirmen que la informació de tots les activitats i els moviments monetaris que realitzen respectivament, està disponible i és accessible de manera pública.

-A Coop57 realitzen un butlletí cada 6 mesos, en el qual apareixen a més a més de la informació econòmica actualitzades (estalvi i préstecs concedits), un espai de reflexió i les notícies més rellevants d'aquest període. Es realitzen butlletins des del juliol del 2001, per tan, a partir d'aquests es pot fer un seguiment exhaustiu de la seva evolució i de les seves sòcies col·laboradores i sòcies de serveis. A més a més es realitza una memòria social anual, on es presenta un balanç dels comptes. Per últim, com que és una entitat sòcia de la XES, també hi ha disponible el balanç social realitzat per la XES on apareixen una sèrie de dades conforme compleix els requisits de cooperativa social i solidària.

Nosaltres tenim els butlletins penjats a internet i són com una memòria. (...) és un espai que fem una reflexió més d'intencions o més ideològica, no? (...) i més enllà d'això el que expliquem són també les notícies que hagin pogut passar a la cooperativa...i fem un resum del pla de treball d'enguany, del que es diu a l'assemblea, i que vam fer diferents visites i trobades amb gent internacional (...) I després també pots veure totes les noves entitats sòcies, i persones sòcies (...) i a nivell d'impacte de préstecs, i d'activitat econòmica, ho pots veure en els butlletins que estan publicats, no n'hem concedit cap préstec que no estigui aquí. (Ent.3)

-En relació a l'accés d'informació de l'activitat de FIARE Banca Ètica, el coordinador de Fiare també assegura que tota la informació detallada i transparent està disponible a la web. "Si tu entres a la web, tots els projectes que nosaltres financem, tots, estan publicats amb la màxima informació i transparència" (Ent.2). Es realitza també un balanç social anual on s'elabora una revisió de l'impacte social, ambiental i econòmic de l'activitat de l'entitat.

Digitalització

Un altre aspecte característic és el mitjà de funcionament de les entitats financeres, les quals realitzen la seva activitat en la àrea digital i *online*. Aquest aspecte trenca amb la dinàmica a la que estem acostumats i acostumades, és a dir tenir a l'abast oficines bancàries vagis on vagis. Les persones entrevistades coincideixen en què fins ara potser ha sigut un punt conflictiu, ja que suposa renunciar a unes comoditats que a vegades la gent no està prou disposada. També suposa un impediment de participació per a la gent gran que no està familiaritzada amb les noves tecnologies. Tot i així podem pensar que a mesura que la generacions més joves, les quals s'han socialitzat en l'era digital, creixin, i els serveis (en tots els àmbits) es vagin traslladant cap a la digitalització, això deixarà de ser un obstacle.

Nosaltres (*FIARE*) treballem amb la banca online. No tenim oficina de líquid monetari, funciona tot per internet, encara no tenim caixers automàtics (...) Per tan, et diré que segurament si féssim un club de fans de FIARE banca ètica estaria tothom dins, però de clients en venen bastant menys. Ohh banca ètica, que bonic, però de passar d'un lloc a l'altre no és tan fàcil, la gent no ho fa aquest pas de canviar de dinàmica i tal... (Ent. 2)

Tan Fiare com Coop57, tenen el servei d'oficina virtual, un servei que vol desenvolupar la tasca d'una oficina tradicional però en l'espai virtual i a distància.

Així doncs, aquest funcionament online permet a les entitats aprofitar els nous avantatges que plantegen les TIC: més eines tecnològiques per desenvolupar el servei, possibilitat de funcionar 24 hores i que s'hi pugui accedir des de qualsevol lloc, més control i seguretat, i més sostenible econòmicament. Com a reptes de l'ús de les TIC en el sistema de finances ètiques, trobem que suposa un esforç d'adaptació dels usuaris en un nou funcionament i un nou mitjà de serveis.

Solvència Econòmica

Les entitats financeres ètiques, per molt que tinguin l'objectiu prioritari de tenir un impacte social positiu, no deixen de ser entitats financeres o bancs, que per la seva pròpia supervivència han de resultar solvents econòmicament. La gestió de la solvència econòmica és un punt que considerarem elemental perquè planteja una manera diferent d'operar, gestionar els préstecs i les devolucions totalment contraposada a la dels bancs convencionals. A partir de les informacions extretes per les entrevistes podem entendre quin és el mecanisme per aconseguir una taxa de morositat tan baixa, la qual es situa considerablement per sota de la mitjana dels bancs convencionals. En primer lloc, es fa un anàlisi econòmic de les iniciatives a finançar, per tal d'assegurar una mínima viabilitat econòmica que assegurui, o si més no que permeti pensar que el préstec serà retornat. Un cop acceptada l'entitat com a prestatària, es crea una relació de proximitat, d'acompanyament i confiança per tal d'assegurar el bon funcionament d'aquesta i maximitzar les probabilitats de devolució del crèdit. Tot i així, què passa si no es poden tornar aquests diners? Tal com se'ns explica, es busca una solució de manera col·lectiva, com ara buscar altres institucions de suport (públiques o privades) que vulguin col·laborar en el pagament del deute.

A vegades passa que no puguin assumir la devolució del préstec però això, primer que passa molt menys que a la banca convencional i segon que són projectes que estan molt acompanyats per part de les entitats financeres i s'intenta buscar solució a aquest problema de manera molt més flexible que la banca convencional (...) no és que si no pots tornar el préstec no passa res i seguim igual, sinó que s'assumeix i des del banc s'intenta veure com es soluciona el problema (Ent.1)

Pel que fa l'estratègia de Coop57, segueix la mateixa línia en referència a l'admissió de sòcies de serveis. Un cop s'ha considerat que aquestes s'adeqüin als seus criteris socials, s'ha de comprovar que siguin solvents i viables.

S'ha de mirar que aquell projecte pugui retornar aquell préstec. Això no vol dir que no siguem arriscats, no vol dir que funcionem amb sistemes de garanties com els bancaris, no vol dir que no puguem finançar coses que no finançaria ningú més, però hem de tenir... no la certesa, perquè la certesa mai es pot tenir, però sí el convenciment de que aquell projecte tirarà endavant, perquè no ens hem d'oblidar mai que estem prestant diners de gent que els ha posat. (Ent.3)

Fiare, de la mateixa manera, tenint en compte que també estan considerats una entitat bancària d'alt risc, és el banc que té el rati de morositat més baix del mercat, al voltants del 3%. Una possible explicació rau en el compromís que posa l'entitat bancària a l'hora d'impulsar aquest tipus d'iniciatives transformadores, mitjançant la confiança, els

recursos formatius, i la relació de proximitat, motivat per el propi interès de que funcioni de l'entitat.

La idea és: tu invertiries en una banca que deixa els diners a gent que possiblement tinguin risc de que no et puguin tornar els diners? (...) precisament som diferencials perquè fem això, perquè si no féssim això seriem un banc normal. (Ent.2)

Això implica anar a visitar els projectes, anar a visitar l'empresa, nosaltres de per si estem inserits en l'economia solidària i per tan coneixem molt els projectes i coneixem molt qui hi ha... i aquesta proximitat ens fa que hi hagi unes relacions de confiança i per tan quan deixem els diners ja sabem on els deixem, quan els deixem i perquè (Ent.2)

(B) Criteris i límits ètics

En el desenvolupament d'aquesta dimensió es procedirà a limitar els criteris ètics d'inclusió i d'exclusió de la banca ètica (és a dir els positius i negatius) i es farà una comparació de les dos entitats estudiades. Més enllà dels criteris mediambientals, socials, i de la vulneració dels drets humans, i la resta de criteris que hem desenvolupat al llarg de la revisió teòrica, tots ells classificables en dos grups de blanc o negre, en aquest apartat plantejarem una sèrie de qüestions de debat que conformen una escala de grisos a dins d'aquests criteris. Finalment plantejarem els reptes que sorgeixen arrel de la tendència a utilitzar el discurs de la responsabilitat social com a estratègia de màrqueting de les grans empreses i de les grans elits financeres.

Criteris Positius

Els criteris a l'hora de decidir quines organitzacions són susceptibles de rebre finançament d'aquestes entitats tenen a veure amb la valoració d'impactes socials i mediambientals del projecte que es finança. Així doncs, cada entitat estableix els criteris d'acord amb les seves línies d'actuació. En aquest sentit, les dues entitats estudiades tenen una orientació molt similar, cap a l'economia social i solidària, però amb algunes petites diferències.

-Coop57, només pot finançar entitats que tinguin un potencial transformador, que s'allunyin de les dinàmiques capitalistes i de mercat i que es trobin emmarcades en el marc de l'economia social i solidària.

Mirem com és aquella entitat, la volem conèixer i volem que l'entitat ens conegui (...), i considerem si aquella entitat aporta un valor afegit amb la seva activitat, aporta impactes positius, que ajuda a empènyer cap a una transformació social i econòmica (Ent 3)

-Fiare, pot finançar a persones individuals i també a entitats principalment de l'economia social i solidària. Les línies d'actuació d'aquesta banca ètica són les següents: Benestar social, eficiència energètica, energies renovables, medi ambient, entitats territorials i de proximitat, cooperació internacional.

Tots els projectes no van a dins d'una màquina, com tu vas a qualsevol banc, presentes un projecte, passa per una sèrie de paràmetres i l'ordinador et diu si o no... aquí no. Aquí els treballem i passen una avaluació social per veure que aquest projecte compleix amb els requisits i amb els valors la banca ètica té (Ent.2)

Creixem equilibradament i molt focalitzats a certes coses. Donem suport al que seria la inserció laboral, tot el que són projectes renovables, d'energies verdes, projectes d'agricultura ecològica, de proximitat, projectes de vida i culturals, biblioteques, associacions i després desenvolupament en països del tercer món... aquestes són les nostres línies i de moment no ens movem d'aquí. (Ent 2)

Pel que fa l'escala de grisos, trobem en primer lloc si la forma jurídica pot arribar a ser un criteri positiu o negatiu a l'hora de finançar una alternativa per part de les entitats. Primerament s'ha vist que Fiare, no dóna importància a la forma de l'entitat que es presenta com a prestatària, sinó que entén que qualsevol forma jurídica que respecti els principis bàsics de l'economia social i solidària en pot formar part, en canvi Coop57 només dona finançament a cooperatives i associacions, ja que creuen que la forma jurídica, de per si, incorpora un significat que facilita o dificulta la transformació social.

Nosaltres no acceptem S.L's o S.A's. Ho tenim marcat com a criteri, en canvi hi ha alguna S.L que és sòcia de la Xes o sòcia de Fiare, perquè funcionen amb uns altres criteris. Per nosaltres la forma jurídica és important perquè expressa coses i fomenta coses: ara la base està en el capital i nosaltres volem que la base estigui en les persones i per tan només financem cooperatives i no societats limitades. Que potser anem equivocats eh, però només et dic que existeixen diferents aproximacions (...) (Ent.3)

Criteris negatius

El pilar basic que sustenta els criteris negatius fa referència a totes aquelles activitats que interrompin o dificultin un creixement humà sostenible⁷. Més enllà d'aquesta premissa bàsica, en aquest bloc, tornem a enfrontar-nos en una escala de grisos, i es plantegen dos preguntes: És possible que els beneficis econòmics s'amaguin a darrere dels beneficis socials i això no es detecti per part de les entitats? En segon lloc és possible discriminar un possible interès corporatiu estratègic (de màrqueting, per exemple) per a participar en aquestes iniciatives de banca ètica respecte el compromís social real d'aquestes?

Pel que fa les respostes de les entrevistes, podem detectar un consens en determinar que és molt més fàcil establir límits com a sòcies prestatàries que no pas establir límits per a determinar clients o socis aportadors.

Jo crec que és difícil establir uns criteris de clients... ara mateix no sé si està estipulat això, però no crec que es pugui limitar perquè al final si un vol realment ser clients perquè diu: vull pagar els meus treballadors en comptes de la Caixa amb Triodos... (Ent.1)

Tot i així, pel que fa Coop57, sí que des del consell rector es pot limitar l'entrada com a soci de l'entitat a aquelles empreses que estiguin molt alienades del funcionament de l'economia social i solidària. En casos de denegació s'argumenten molt bé les raons que han portat l'entitat a prendre aquesta decisió.

Podríem vetar l'entrada d'algú. Si vens no t'analitzaré, però si ens ve Movistar volent-se fer sòcia, doncs com que qui accepta les noves sòcies és el consell rector, doncs el consell rector pot rebutjar, està en el seu dret. (Ent. 3)

⁷ Consultar taula criteris positius i negatius banca ètica pag. 16

Pel que fa la resposta del representant de Fiare, estableix que la perfecció en l'aplicació de criteris negatius és complicada, ja que darrere de cada iniciativa fàcilment s'hi amaguen terceres finalitats, històries que difuminen la perfecció ètica que la gran majoria reivindiquen.

El problema de la banca ètica és el tenim per exemple en l'emprenedoria. Emprenedors socials, no? és molt difícil donar crèdit perquè és molt difícil trobar les garanties de que darrere no tingui un altre benefici, una història... (Ent.2)

Control i regulació

En referència als límits del que sí que s'hauria d'incloure i el que no, i del que és banca ètica i el que no, podem dir que no hi ha un marc regulador desenvolupat i clarificador.

Malgrat tot, hi ha en funcionament una sèrie de comissions i òrgan de control que controlen constantment que l'activitat d'aquestes entitats financeres sigui lícita i revisen que els projectes finançats compleixin de manera exhaustiva els principis ètics i socials.

L'entitat de coop57 està complementada per una comissió social i externa al personal de la cooperativa, formada per persones amb experiència en el camp de l'economia social i solidària, els quals són un primer filtre de les entitats que es presenten com a sòcies. A partir d'aquí, si aquestes passen la primera revisió, el consell rector fa la última valoració per acceptar-la o no com a sòcia de serveis.

L'entitat bancària Fiare, consta de dos òrgans (obligatoris), que són: la junta de revisió, escollida per els socis, amb la responsabilitat d'assegurar una correcta administració i el compliment d'acords socials. I en segon lloc, trobem l'organisme de vigilància. Aquest grup de persones, supervisen l'aplicació del codi ètic acordat, i promou iniciatives que funcionin d'acord amb el codi ètic.

(C)Estratègia de creixement i posicionament social

En aquesta dimensió, es planteja com les entitats volen afrontar l'experiència de creixement i de posicionament en l'estructura social. A partir de les respostes, podem veure que aquestes iniciatives tenen una lògica que divergeix de la imperant capitalista la qual dicta a créixer constantment. Contràriament, les finances ètiques volen experimentar un creixement equilibrat, per tal de poder mantenir sota control els principis bàsics i els valors que conformen l'autenticitat del moviment.

Serveis

En aquest punt, es planteja si a dins d'aquest univers de les finances ètiques, les diferents entitats es trepitgen les unes a les altres, o si representen "competència". S'ha vist que no és així, ja que cada entitat ofereix uns serveis determinats i al final les dos entitats van orientades cap a un objectiu comú: l'enriquiment de l'ESS.

-Per una banda, coop57 no pot oferir els serveis de Fiare perquè no és una entitat bancària, però a canvi té més flexibilitat a l'hora d'oferir els seus serveis. Remarcar la

idea de que l'objectiu de Coop57 no és esdevenir un banc, sinó que la seva raó de ser és finançar projectes que creïn una economia alternativa i transformadora i es vol mantenir aquesta lògica.

Som diferents perquè ells poden oferir serveis bancaris (comptes corrents, targetes, etc.) cosa que nosaltres no, però nosaltres tenim molta més flexibilitat i capacitat d'autogestió que no si fóssim un banc i ens podem adaptar molt més a les diversitats concretes (...). Llavors aquí podem jugar altres coses. I podem ser més àgils. (Ent.3)

Nosaltres el que volem és construir una altra economia, per tan volem finançar projectes que entenem que transformen i creen una altra economia. Però per fer préstecs, necessites diners, per tan has de demanar a la gent que te'ls deixi... i així és com s'arriba a la lògica de Coop57 (Ent.3)

Així doncs els serveis que ofereix coop57, orientats només a sòcies de serveis es mostren a la taula a continuació.

TAULA 5: Productes de Coop57

Producte	Descripció bàsica
Préstecs d'inversió a mitjà o a llarg termini	Préstec que s'ofereix a l'entitat per fer una inversió o una millora
Avançament de subvencions	Avançament de subvencions ja aprovades per l'administració pública
Convenis de circulat	Finançament orientat a facilitar operacions a curt termini
Cobrament de factures	Abonament per a cobrar factures de l'administració pública per serveis prestats
Préstecs d'intercooperació	Operacions de compra-venda entre entitats sòcies de Coop57
Préstecs participatius	Finançament per la consolidació d'entitats que estan en procés de creixement

Font: elaboració pròpia a partir de www.coop57.coop

Per altra banda, Fiare, que va adquirir la seva llicència bancària l'any 2014, està immers en un procés de creixement deliberat, equilibrat i pensat, en el qual va augmentant el nombre de serveis amb compta-gotes per tal de no perdre els valors i els principis, que són els dos aspectes elementals. Cal ser conscients, però, que fins que la banca ètica no ofereixi tots els serveis financers que ofereix la banca convencional, no s'independitzarà de l'economia capitalista, ja que es pressuposa que els clients, a hores d'ara inevitablement juguen a les dos bandes.

Sí que anem avançant en oferir nous productes perquè hem de ser comparables entre cometes amb els altres. Però anem molt a poc a poc i tenim un debat en el sentit de que no podem obrir l'aixeta de cop.. hem d'anar obrint poc a poc, introduint productes i serveis molt pensats i molt raonats de cara a que no trenquin aquests valors que nosaltres som i que són la nostra raó de ser (Ent.2)

No fem crèdit al consum, no fem crèdit hipotecari... perquè entenem que això pot arribar a fer consumisme, o a afavorir l'especulació, però sí que és cert que hem de començar a treballar aquests temes perquè la sostenibilitat econòmica necessita treballar aquests temes. (Ent.2)

TAULA 6: Productes de Fiare

Producte	Descripció bàsica
Particulars	
Compte corrent	Estalvis, administració de comptes, domiciliació de serveis, pagaments i transferències
Dipòsit d'estalvi de termini fixe	Estalvi amb un tipus d'interès fixe fins la data de venciment (dos tipus: 48 mesos/ 60 mesos)
Targes de crèdit i dèbit	Instruments d'ús quotidià per a realitzar pagaments i retirar diners dels caixers automàtics
Organitzacions	
Compte corrent	Operacions, gestions de cobrament i pagament, realització de transferències, emissió de rebuts
Dipòsits d'estalvi de termini fixe	Estalvi amb un tipus d'interès fixe fins la data de venciment (dos tipus: 48 mesos/ 60 mesos)
Targes de crèdit i dèbit	Instruments d'ús quotidià per a realitzar pagaments i retirar diners dels caixers automàtics
Finançament a curt termini	Crèdit per a organitzacions que necessiten finançament a curt termini, ja sigui per necessitats de tresoreria o d'avançament de pagaments
Finançament a mitjà/llarg temrini	Préstecs per finançar actius d'inversió necessaris per la consolidació dels projectes

Font: elaboració pròpia a partir de www.fiarebancaetica.coop

Un cop feta la revisió de l'oferta de productes de les entitats estudiades, podem concloure que ambdues tenen una orientació diferent però complementària. Tenint en compte que Triodos també ofereix crèdits hipotecaris, avui en dia, amb el sistema de finances ètiques, la societat té a la seva disposició tots els tipus de productes que ofereixen els bancs convencionals, però amb un afegit: la responsabilitat social.

Per últim, la idea de creixement, dona lloc a una sèrie de reptes, com tot procés de canvi. El més important és si l'estructura participativa i horitzontal es pot mantenir quan parlem d'un constant procés de creixement. Les persones entrevistades, coincideixen en acceptar que la participació és un aspecte que pateix conseqüències, ja que a mesura que l'entitat creix, el percentatge de participació disminueix. La davallada del percentatge de participació pot ser interpretada amb dos arguments; en primer lloc per la confiança, és a dir, la delegació del vot individual a la majoria, ja que hi ha una confiança estesa relacionada amb una responsabilitat compartida

El percentatge de persones i entitats que venen a l'assemblea comparat amb el total és petit (...) aquí hi ha una imperfecció. Un dels motius és que la gent veu que coop57 ja funciona i confia. Hi ha molta gent que diu, no, no jo no vinc a l'assemblea que ja confio que ho feu bé. (Ent.3)

Això dona peu al segon argument, el qual fa referència al principi de transparència. L'accés de la informació, encara que no sigui directament i en presència física en

assemblea, inconscientment genera un cert control democràtic sobre l'activitat de l'entitat.

Publicitat

Partint de que el desenvolupament i el creixement de les entitats financeres ètiques va orientat a un àmbit que vol ser extern i independent de l'economia capitalista, aquestes no fan publicitat ni volen aparèixer fent propaganda en els mitjans de comunicació convencionals.

No és la prioritat de moltes entitats financeres ètiques el poder sortir en els mitjans de comunicació, sinó que la sensibilització i la comunicació va més des d'entorns més propers i generar que aquests sectors vagin creixent com una taca d'oli que no tan a través de grans campanyes publicitàries (Ent.1)

L'argument principal és que no busca el creixement de l'entitat de per si, sinó que l'objectiu és que creixi l'economia social i solidària, i en conseqüència, com a instrument financer principal, creixin les entitats financeres ètiques. Les persones entrevistades insisteixen en que cal pensar aquest procés en contra de la lògica capitalista del creixement constant i de la expansió com a propi objectiu.

Per tan, des de Coop 57 es busca finançar projectes de l'economia Social i solidària i s'entén que no s'ha de perdre de vista aquest ordre causal.

En la mesura que creixi la economia Social i Solidària, per conseqüència, creixerà coop57 perquè és l'eina financera que li vol donar serveis. Per tan a mi aquesta reflexió em sembla molt important, perquè gira les coses, que molts cops estem acostumats a la lògica del capitalisme de créixer per créixer... i aquesta manera de girar-ho a mi em sembla transcendental de que es pugui entendre. (Ent.3)

La política publicitària en el cas de Fiare, segueix la mateixa dinàmica, és a dir, respectar que sigui el mateix teixit social qui s'interessi per participar en aquesta alternativa econòmica.

És un boca orella. No fem publicitat entre altres coses perquè no ens interessa, és el que estàvem dient de creixement econòmic. No ens interessa que la gent vingui per venir, si una persona té prou interès o prou inquietud ja mirarà de buscar, i si busca et troba. (Ent.2)

(...)Jo no venc, si vols venir a mi seràs benvingut i si véns a mi és perquè hi creus, perquè ho has trobat, perquè estàs d'acord amb l'Economia Social i Solidària i perquè has tingut la inquietud de buscar. Però no t'ho dono amb bandeja perquè diguis; va, avui estic d'humor i em canvio... no. No ens interessa, per el creixement equilibrat i també per els nostres valors. (Ent.2)

Malgrat que el que no es busca és el creixement per si com a finalitat, sí que és important la tasca que realitzen les entitats de sensibilització de la ciutadania respecte com funciona el sistema bancari convencional, les conseqüències que això té i la importància de les seves decisions econòmiques quotidianes. Es realitzen nombroses xerrades, debats, per tal de donar resposta a les inquietuds de la gent.

5.2 Anàlisi de les dimensions externes.

Seguidament, realitzarem un anàlisi de les dimensions externes a la banca ètica les quals poden representar reptes o poden suposar avantatges, però que ocupen un lloc important en determinar el seu funcionament i la seva evolució. Donat que les dimensions són externes a la pròpia entitat, també seran aplicables a la resta de l'Economia social i solidària, que és on es situa l'univers de les finances ètiques.

QUADRE 2: Elaboració de les dimensions externes d'anàlisi de les entitats financeres

DIMENSIONS	INDICADORS
(D) Condicions socials de possibilitat	Temps Recursos educatius Recursos monetaris Informació
(E) Factors externs de creixement	Desconfiança Consciència
(F) Administració pública i polítiques públiques	Pla d'impuls comissionat i polítiques d'apoderament Convenis

(D) Condicions socials i de possibilitat

Aquesta dimensió estableix que malgrat que és una alternativa que està oberta per tota la població, hi ha unes certes condicions socials i materials que permeten a les persones participar en aquest tipus d'experiències i pràctiques transformadores com pot ser la banca ètica o altres iniciatives de l'economia social i solidària. Recursos materials que et confereixen temps lliure, recursos socials i simbòlics que permetin a les persones ser conscients de les debilitats del sistema i buscar alternatives. De la mateixa manera, s'accepta que si aquestes condicions no estan satisfetes, és complicat accedir a aquesta alternativa. A partir d'aquesta dimensió es qüestiona el principi d'universalitat, per tal de no caure en una visió romàntica de l'alternativa que es presenta a la recerca.

Es parteix de la premissa, doncs, que la desigualtat té una correlació directament proporcional amb l'activisme de les persones en el canvi de model econòmic⁸.

La correlació està en els barris; en situacions socioeconòmiques mitjanes o mitjanes-altes és on s'estan produint iniciatives com l'economia social i solidària i en canvi en barris en situació socioeconòmica més complicada doncs no és tan fàcil que sorgeixin (Ent 4)

⁸ Veure Gràfic Distribució Territorial de les iniciatives d'economia social i solidària a Barcelona 2 – p. 24

Temps

En primer lloc, és necessari disposar de temps individual per a poder informar-se i sobretot per a poder participar i dedicar-se al desenvolupament de la iniciativa o la militància de l'entitat. Si bé és cert que per a fer-se client o soci de la banca ètica no és obligatori participar, si una persona es vol involucrar en aquesta experiència transformadora, cal invertir-hi temps. Un temps que les persones més triturades per els mercats de treball precaris i per tan, més interessades en apartar-se del sistema convencional i fer un salt a la economia social i solidària, moltes vegades no tenen.

Recursos Educatius

Pel que fa els recursos educatius, es considera que hi ha una sèrie de recursos simbòlics necessaris per a tenir un pensament crític i buscar espais alternatius. Tenint en compte que la majoria d'aquests espais tenen presència encara a nivell local, cal que les persones es mobilitzin per accedir a aquests espais, moguts per la necessitat d'apoderament i emancipació social.

Recursos monetaris

En referència a les finances ètiques, es considera que es necessiten uns mínims de recursos monetaris per els següents motius: En primer lloc, l'accés a internet (necessari ja que la banca ètica treballa online) requereix un mínim de recursos que no tothom té a l'abast. En segon lloc, cal contemplar les comissions que cobren els caixers automàtics per a retirar líquid. Així doncs, és possible que dos euros de comissió suposin un sacrifici massa elevat per a un sector de la població que té els recursos limitats.

Pel que fa a les finances ètiques, cal tenir capacitat d'estalvi per a poder utilitzar aquesta eina. Com s'explica des Coop57; " Som altament imperfectes amb això, coop57 és una entitat d'estalvi i hi ha moltes persones que no tenen capacitat d'estalvi, i per tan no hi caben"(Ent.3). Entre les persones que accedeixen a aquesta entitat, però, no hi ha establert un perfil ideal que especifiqui les característiques socials bàsiques, en quant edat, procedència o cultura.

Des de Fiare, s'explica que no s'ha identificat un perfil social clar, sinó que hi ha clients i socis amb perfils i nivells econòmics molt variats.

Recursos normals, hi ha de tot. Hi ha diners que té el dipòsit i ho té tot i després hi ha gent que li cobro la nòmina, el rebut i... poca cosa més. Molta gent, la majoria no tenen dipòsits, només tenen el compte corrent que entra i surt la nòmina i surten despeses i aquesta és la dinàmica del banc (Ent.2)

Informació

Pel que fa a la informació podem dir que segueix essent una alternativa desconeguda. El coneixement de la seva existència és limitat i concentrat encara en uns sectors, però sobretot, la població no està informada dels serveis que ofereix la banca ètica i no es planteja que pugui ser una alternativa total del banc convencional.

Encara hi ha un desconeixement no tan del que pot ser la banca ètica, (que potser diu: bancs que no inverteixen en armament) però potser més el fet de que realment pots comparar i fer tot el que fas amb la banca convencional, amb un banc ètic. (Ent.1)

Amb aquesta dimensió, doncs, s'estableix el principi d'universalitat en relació a l'accés a aquest tipus d'iniciatives com un repte que cal treballar. Per tal d'avançar cap aquest objectiu s'estan creant i explorant noves formes de participació, més flexibles i col·lectives. Una opció que es planteja des de coop57 és un programa d'estalvi col·lectiu, per poder incloure aquells que no tenen capacitat d'estalvi en aquesta iniciativa transformadora.

Hem de buscar o intentar articular un mecanisme on tothom hi càpiga. Clar nosaltres demanem una aportació mínima d'estalvi per ser sòcia col·laboradora que són 300 euros. No tothom ho pot fer, però potser podem articular-nos d'alguna manera per incloure estalvis col·lectius de persones amb molts pocs recursos, per exemple, que 50 persones posin 5 euros al mes, o tres euros. (...) No és que ho tinguem resolt sinó que ho assumim com a repte per treballar-ho, reflexionar i buscar solucions per el futur (Ent.3)

S'ha vist també que el canvi de model econòmic té molts nivells, és a dir, si una persona no es pot permetre canviar de banc tots els seus recursos de cop, o bé no té temps per a involucrar-se en iniciatives d'economia social i solidària, pot adoptar una actitud transformadora senzillament reflexionant sobre les seves decisions econòmiques, no deixant-se emportar per la corrent consumista, o bé traspasant els recursos progressivament. Així doncs, es planteja que a mesura que vagi creixent la xarxa d'Economia Solidària i les finances ètiques, les oportunitats i les alternatives es multiplicaran. D'aquesta manera, com més opcions tingui la població, més fàcil serà l'accés.

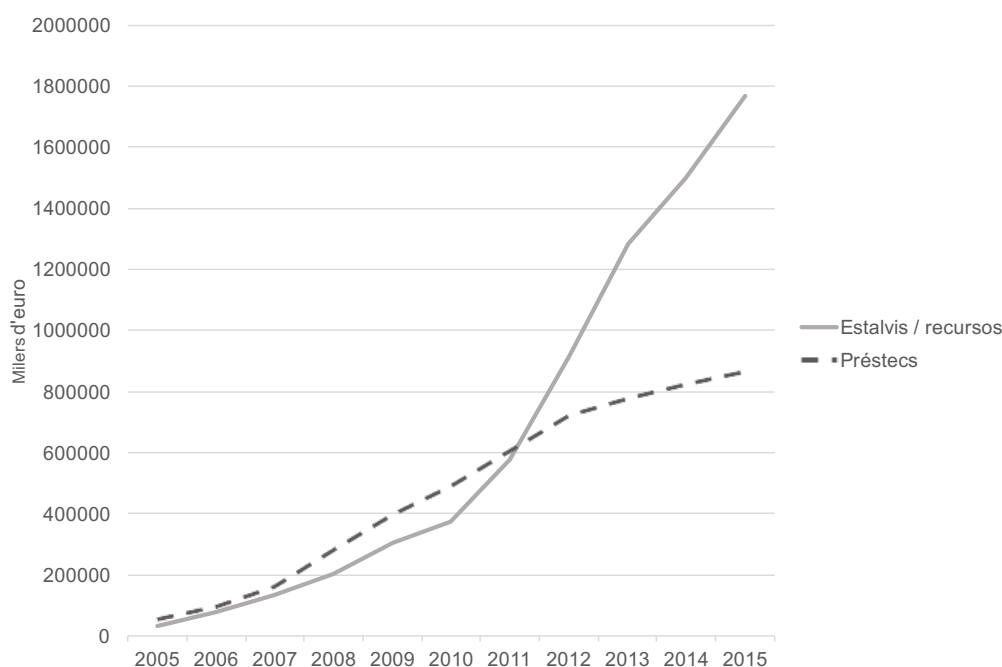
El que hi hagi més alternatives facilita també que les alternatives de consum més responsable puguin estar a l'abast de més gent. Evidentment hi haurà un grup poblacional que això no s'ho pugui plantejar de moment però cada cop més gent d'una franja més àmplia de la població pot optar a aquesta opció. (...) Com més gent fa el pas, hi haurà més alternatives, més serveis, més possibilitats de poder operar tots els serveis que necessites amb la banca ètica i això és un cercle. (Ent 1)

(E) Factors externs de creixement

El ritme de creixement de la banca ètica és accelerat, malgrat que en termes absoluts avui en dia és mínim, el volum de gent que decideix fer el pas de la banca convencional a la banca ètica, cada cop és més gran.

Amb el gràfic que apareix a continuació podem veure que fins a l'any 2010, els estalvis i els recursos augmentaven de manera equilibrada, fins que a partir de l'any 2011, es produeix un augment exponencial dels estalvis, és a dir, es multiplica la gent que decideix fer el canvi a la banca ètica. Aquest és el creixement que es vol explicar a partir dels indicadors que desenvoluparem a continuació. Pel que fa als préstecs, podem veure que mantenen un creixement sostingut en aquests anys, la qual cosa ens indica que la economia social i solidària creix a un ritme regular.

GRÀFIC 3: Evolució dels recursos i dels préstecs de les finances ètiques 2005-2008

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Baròmetre de les finances ètiques, FETS (2005, 2008).

Desconfiança

Un dels primers factors explicatius que s'han identificat és la desconfiança amb els bancs convencionals. Arrel de la darrera crisi financera s'han aplicat una sèrie de mesures pensant en els interessos dels bancs i de les elits financeres per sobre dels interessos de la ciutadania. Aquest argument està sustentat per els següents processos: En primer lloc, durant l'any 2013, les reclamacions i queixes desfavorables a les entitats financeres convencionals varen augmentar un 142,1%, tal com apareix en l'informe publicat anualment per el servei de reclamacions del Banc d'Espanya. Davant d'aquest fet, sorgeixen nombroses crítiques per part d'organitzacions de defensa del consumidor, apel·lant a l'actitud d'indiferència del Servei Supervisor davant de les males pràctiques dels bancs, dels delictes i de l'abús del poder financer (C.Lozano, F.Fuentes, 2015).

En la mateixa direcció, els arguments de les persones entrevistades, fan referència a la mala pràctica dels bancs com a element motivador de traspàs cap a la banca ètica, on els diners prenen un altre rumb:

Sobretot a nivell individual hi ha molta gent que diu jo els meus estalvis, els meus diners no vull que els tinguin els bancs. Llavors hi ha una reacció diguem en criteris negatius, de dir no vull que els meus diners es vinculin en entitats que fan coses que sembla que no estan ben fetes, i a més a més hi ha una reacció positiva de dir, vull que els meus diners es vegin vinculats amb coses que sí que valguin la pena (Ent 3)

Aquest destapament de l'altra cara del sistema financer convencional, que ha evidenciat el seu caràcter de negoci lucratiu, ha augmentat la desconfiança juntament amb altres motius que han deteriorat la seva imatge. Tal com expliquen Lozano i Fuentes en la seva obra *Las males prácticas bancarias no rectificadas: una medición de su influencia*

en la desconfianza de la clientela (2015) vindrien a ser els següents: el cost de milions d'euros per el rescat bancari, els desnonaments, la fi del finançament per autònoms i petites i mitjanes empreses, l'augment dels casos de corrupció que s'han aprofitat de les entitats financeres, i tot això paral·lelament a les males pràctiques bancàries no transparent i il·lícites tal com ha qualificat el propi Banc d'Espanya.

Consciència

Pel que fa la consciència de la importància que tenen les nostres decisions econòmiques, augmenta a mesura que hi ha alternatives a l'abast que recorden a la ciutadania que una altra manera de fer és possible. El sistema actual capitalista, com s'ha vist en el desenvolupament del context social d'aquesta investigació, empeny a les persones a participar en una dinàmica consumista, sense plantejar-se l'impacte de les pròpies decisions econòmiques.

El sistema capitalista actual el que fa molt és desconnectar les persones d'algunes esferes de la seva vida, sobretot amb el tema del consum i dels impactes que això té....Això fa que s'hagi diluït una miqueta el tema de les responsabilitats (Ent 1.)

Tot i així, al llarg de les darreres dècades s'ha estès un moviment social que mogut per la consciència creixent de les pròpies accions es decanta del sistema convencional per participar en iniciatives transformadores. En uns inicis aquest moviment era de denúncia, de sensibilització i protesta. Més endavant, sorgeixen respostes a aquestes demandes, les quals permeten decantar-se del sistema predominant.

Si bé els anys noranta doncs podies denunciar molt i hi havia la sensació de "jo no vull participar en aquest sistema" però hi havia molt poca alternativa concreta, ara mateix cada cop hi ha més alternatives: tan de consum de productes ecològics, com de roba sostenible, com de banca ètica (Ent.1)

La crisi ha deixat a un sector molt ampli de la població sense forces i sense recursos, però al mateix moment ha manifestat totes les debilitats del sistema que tard o d'hora havien d'esclatar. L'evidència del paper dels bancs com un dels culpables de la crisi, ha portat a la gent a voler desentendre's del sistema financer convencional.

És veritat que la crisi ha ajudat, ha contribuït al fet de que la gent se'n adoni de què implica aquesta irresponsabilitat dels bancs a l'hora de donar una hipoteca, a l'hora de no donar informació, d'estafar, d'enganyar, de fer fora a la gent de casa seva etc. I aquesta indignació s'ha traduït en part en voler fer un canvi d'entitat financera (Ent.1)

Pel que fa l'apoderament del teixit social per a crear iniciativa i respostes a les necessitats de les persones que arrel de la crisi s'han vist desateses, es detecta un punt d'inflexió clau: el 15M⁹. A partir d'aquests fets, la societat pren consciència de la seva capacitat d'acció i de transformació davant de la desatenció per part de l'estat i les grans institucions. Es busquen alternatives, més enllà de la protesta. Així doncs, podem

⁹ El moviment del 15 M o dels indignats es formà a partir de la manifestació del 15 de Maig del 2011, neix a Madrid i d'allà es va estendre per tot l'estat Espanyol en forma de protestes pacifistes per reivindicar el caràcter democràtic del sistema.

entendre la banca ètica i la economia social i solidària com un resultat de la presa de consciència i d'acció social davant un model que es vol transformar.

Del 15 M cap aquí sí que hi ha consciència... Primer la crisi és resistència: moviments socials clàssics, vagues generals... després hi ha incidència, que és el 15M (...) i després del 15M hi han instruments que creen dissidència: davant de la no-resposta de la institució pública, les persones i el moviment social la intenten donar, organitzant-se, promovent una iniciativa(...) llavors la economia social i solidària és una d'aquestes respostes que el cicle de mobilització va a buscar. (Ent.4)

Així doncs, un augment de la desconfiança social amb els bancs i la consciència de l'impacte que té dipositar-hi els nostres diners, són dos possibles factors explicatius d'un creixement de la banca ètica que sembla que segueix en alça. Tot i així, si ens fixem amb el GRÀFIC 3, veiem una diferència considerable entre estalvis i préstecs. Això es deu a que hi ha més gent disposada a fer un canvi de banc que no pas per crear iniciatives d'economia social i solidària. Les finances ètiques, però, no poden créixer si no tenen a on invertir els recursos, és a dir, si no sorgeixen més projectes amb un impacte social positiu.

La banca ètica creixerà en la mesura en què hi hagi més projectes i més iniciatives econòmiques (productives i de serveis) que compleixin els criteris de l'economia solidària, per tan el creixement de la banca ètica va molt lligat a la transformació del model econòmic (Ent.1)

Precisant en l'estudi de les dos entitats analitzades, expliquen que la seva experiència de creixement passa per un procés de reflexió per tal de no perdre l'essència. En el cas de coop57, que és una entitat creada des de baix, creixerà a mesura que la consciència social i la necessitat de tenir un instrument financer ètic sorgeixi del propi teixit social d'un territori.

Llavors, perquè estem aquí? i no estem a Extremadura o a Castilla-León? És perquè la gent del propi territori ha volgut crear aquesta eina. Nosaltres no volem fer sucursals. Ni anem a dir: ara anem a implantar el coop57 a Múrcia, perquè ens ve de gust. No, quan la gent de Murcia digui, ostres nosaltres volem un Coop57 aquí, direm, doncs fem-lo. (...) la lògica de dir: nosaltres només existirem allà on el propi territori consideri necessari i útil que existeixi (Ent.3)

(F) Administració i polítiques públiques

A partir d'aquesta dimensió externa, es tracta d'establir quin és el paper de l'administració en referència al desenvolupament de l'economia social i solidària i de les finances ètiques. Les persones entrevistades coincideixen que una política pública que satisfaci les necessitats més bàsiques de les persones, és directament proporcional amb l'apoderament social, i per tant, és favorable per el sorgiment d'iniciatives.

Està clar que en un sistema amb polítiques socials fortes on la gent tingui coberta en bona qualitat educació, salut, etc... està clar que això permet desenvolupar projectes molt més responsables (Ent1)

Així mateix, és important a nivell de coherència, a nivell de transparència i de valors. Cada cop hi ha més ajuntaments que han començat a treballar i a operar amb la banca

ètica, l'ajuntament de Barcelona n'és un exemple. L'administració pública, en aquest cas és un agent important, tan per el seu impacte econòmic com per el poder exemplificador i d'influència que té.

És tot un procés que creiem que és una línia molt interessant per treballar, perquè pensa que la contractació pública és un 16% del PIB de l'estat espanyol, o sigui que és un volum de diners molt important i és molt exemplificador (Ent 1)

Respecte la relació entre administració pública i finances ètiques, a Catalunya som bastant pioners, ja que hi ha unes circumstàncies adequades que permet actuar de manera coordinada.

Comissionat d'ECSSC: Pla d'impuls 2016-2019 i polítiques d'apoderament

En primer lloc cal destacar la creació del comissionat d'economia cooperativa, social i solidària i consum de l'Ajuntament de Barcelona el juliol del 2015, amb el nou govern d'Ada Colau. Una de les primeres decisions del primer tinent d'alcalde de treball i planificació, Gerardo Pisarello, va ser crear un àmbit de política pública per a impulsar l'economia social i solidària. Així doncs, des del comissionat es crea un pla d'impuls per a donar una empenta en temes d'acompanyament, de finançament, d'equipament i formació, a tot tipus de projectes d'economia social i solidària. És important però especificar el paper que ha de desenvolupar l'ajuntament com a agent públic per a diferents motius.

En primer lloc, s'assumeix que el seu paper és d'acompanyament, no de creació.

L'administració ha de ser una gent que ajudi, que creï un sistema favorable perquè es desenvolupi l'economia social i solidària, que pugui aportar eines, recursos, tot això sí, però mai pot ser la pota principal (Ent.3)

Hi ha una relació de distància, de respecte no? Llavors quan nosaltres estem promovent política pública per l'economia social i solidària és des d'aquest enfoc, des del respecte, des de la independència... el que anem a fer és a reforçar el que existeix (Ent.4)

Això és degut a que el model econòmic que es vol reforçar, la societat recupera la seva capacitat d'autogestió i cooperació. A més a més, cal remarcar que el govern de l'ajuntament és temporal, de manera que si s'inverteix part del pressupost municipal en crear una cooperativa, un hipotètic canvi de govern, com ara el PP, podria tancar la línia.

Així doncs el que s'intenta treballar des del comissionat, és que l'economia social i solidària doni resposta a la distribució desigual de la riquesa a la ciutat.

Et pots imaginar, a on participarà més la gent de la banca ètica; a Sarrià Sant Gervasi o a Nou Barris? doncs serà Sarrià Sant Gervasi no? nosaltres volem actuar en tots els barris però la prioritat d'intentar que aquelles polítiques que nosaltres desenvolupem tinguin major efecte és en aquests barris on tenen més necessitat (Ent. 4)

Aquest és el repte principal i el més difícil de solucionar. Així doncs, s'evidencia la necessitat de complementar polítiques públiques (que satisfacin les necessitats bàsiques de les persones) amb polítiques predistributives, ja que amb la redistribució no n'hi ha prou. Un exemple son els anomenats "programes de barri" que s'estan desenvolupant per activar una economia solidària en els barris amb més necessitat.

S'ha escollit 15 barris amb renda familiar disponible més baixa per fer unes actuacions concretes en l'àmbit de drets socials, en l'àmbit d'economia, de participació i en àmbit d'urbanisme i mobilitat 2016-2020. Uns deu milions d'euros per cada barri. Clar nosaltres hem alineat la política aquí. Però és lo que dius tu, la universalitat és lo més difícil. (Ent4)

Actualment també s'està desenvolupant a Barcelona un projecte Europeu anomenat D-Income, en el qual els participants, en condicions d'exclusió social s'orienten en un itinerari d'aprenentatge de noves formes socioeconòmiques per tal de facilitar la seva emancipació social, i que ells mateixos puguin desenvolupar el seu projecte econòmic.

Es començarà l'itinerari en projectes més sociocomunitaris, és a dir: som persones que tenim dificultats... podem, de forma col·lectiva, respondre a les nostres necessitats? per al final de l'itinerari dir: vale, allò que hem estat cobrint des de l'intercanvi, des de la resposta conjunta, en podem generar una activitat econòmica? (Ent.4)

Convenis

Tenint en compte que la intercooperació és un element clau en el funcionament de la ESS, s'ha considerat important entendre com s'organitzen els diferents agents que estan al voltant de les finances ètiques i de la ESS per tal de caminar cap a una mateixa direcció. Des del comissionat, doncs, s'estableixen convenis per tal de distribuir-se els àmbits d'actuació.

També hi ha molt la mirada de: no trepitjar el que el propi sector ja està fent. Per exemple tenim convenis amb les entitats de segon i tercer nivell que agrupa: la taula del tercer sector, associacions de cooperatives, amb FETS ja tenim un conveni... (Ent.4)

Així doncs, amb aquests convenis, tant en el cas de Fiare com de Coop57 s'estableixen el compartiment d'aval en la concessió de crèdits i suport econòmic en el desenvolupament de l'activitat de les diferents entitats;

L'ajuntament diu: jo vull promoure l'economia social i solidària i Coop57 és una eina que promou l'economia social i solidària. Per tan tenim un acord per dir: el risc de que aquests projectes no retornin el préstec l'anem a compartir, entre l'ajuntament i coop57, un 50% de la morositat l'absorbim des de Coop57 i l'altre 50% l'absorbiria l'ajuntament. (Ent.3)

El fet de poder treballar amb l'ajuntament, el poder tenir dipòsits de garantia públics que avalin persones emprenedores en l'àmbit social, doncs això és molt interessant perquè si hi ha institucions públiques que es facin càrrec de l'aval, nosaltres (*Fiare*) evidentment ja podem potenciar la economia social (Ent.2)

En el procés de intercooperació entre l'administració pública i les entitats financeres ètiques en el desenvolupament de l'economia social i solidària, s'han detectat dos arguments a tenir en compte. En primer lloc, destacar la independència entre banca ètica i política, "per evitar que per raons de projectes polítics es pogués pervertir la idea de valors com a tal" (Ent2.)

En segon lloc, hi ha el problema de la diferència de temporalitat de processos. L'administració funciona amb uns processos burocràtics que no s'adeqüen als processos de l'economia social i solidària, és a dir si un projecte depèn d'una subvenció

i sense aquests diners no pot tirar endavant, el procés és tan llarg que un cop es reben ja és massa tard.

l'administració també és una màquina en si mateixa independentment de qui la governi (...) els tempos de l'administració no es corresponen als tempos que necessita l'economia social i solidària, que molts cops és una economia que té un fil socio-polític important i que té el concepte de processos com algo també important (Ent.3)

Així doncs, s'estableix que el comissionat d'ECSSC de l'ajuntament de Barcelona ha de desenvolupar un rol d'acompanyament, de suport i intercooperar amb la resta d'entitats que estan impulsant el sector. Però no ha d'assumir un rol de creació, ja que aquest l'ha de tenir la pròpia ciutadania. Cal remarcar doncs la seva voluntat d'ajudar a que pugui ser més forta una altra economia i a participar-hi per tal de fer arribar aquest model a totes les capes de la població i a tots els territoris de la ciutat.

6. Conclusions

Al llarg d'aquest treball s'ha desenvolupat una investigació de l'alternativa que presenten les finances ètiques i l'economia social i solidària respecte el sistema econòmic capitalista. A continuació, farem una síntesis de les principals conclusions que podem extreure d'aquesta recerca. En primer lloc s'ha fet una revisió del model econòmic imperant, el capitalisme, a partir del qual hem creat un món de desigualtats i immers en una crisi sistèmica global. Seguidament s'ha desenvolupat una explicació del que és la cultura del consum, per explicar el context social actual on les persones i els objectes es converteixen en mercaderies i qualsevol cosa es pot comprar al mercat. A l'ombra d'aquesta crisi sistèmica, doncs, han proliferat una sèrie d'experiències transformadores que retornen el protagonisme a les persones; en aquesta recerca concretament ens hem centrat en les finances ètiques. Aquestes es presenten com un model financer allunyat del mercat hegemònic especulatiu, reprèn la tradicional funció social dels diners i orienta la seva activitat cap a l'economia social i solidària, és a dir, una economia on el benestar de les persones està per sobre del benefici econòmic.

Per tal d'elaborar una definició clara i que permeti distingir la banca ètica dels bancs convencionals, s'han establert sis diferències bàsiques que conformen les característiques elementals de les finances ètiques: Existència d'un codi ètic, objectiu de causar un impacte social positiu, juguen només en economia real (no participen, doncs, en mercats especulatius) són transparents, tenen un funcionament democràtic o un poder de decisió compartit, i l'aval social com a principal gestor del risc.

Un cop desenvolupada la definició a nivell teòric, s'han elaborat dos quadres d'anàlisi. Per una banda, s'han identificat tres dimensions internes; organització i funcionament, criteris i límits ètics, i estratègia de creixement, les quals s'han aplicat a dos estudis de cas (Coop57 i FIARE). S'ha comprovat que més enllà de la teoria, les dos entitats compleixen amb el compromís social i es mantenen fermes amb els principis ètics i teòrics que reivindiquen com la seva raó de ser; és a dir, el compliment del codi ètic, el principi de participació horitzontal i la transparència. Per altra banda, s'ha elaborat un quadre de dimensions d'anàlisi externes, amb el qual s'estableixen tres dimensions principals per explicar els elements contextuais que afecten el desenvolupament de les finances ètiques i de l'economia social i solidària. Mitjançant aquestes dimensions, s'ha detectat que són necessàries unes mínimes condicions de possibilitat per accedir a participar en aquest tipus d'iniciatives transformadores, com ara temps, recursos educatius i monetaris, de manera que es qüestiona el principi d'integració i universalitat (ara per ara) de la banca ètica. En segon lloc s'han utilitzat la desconfiança amb els bancs convencionals i la consciència individual de l'impacte de les decisions econòmiques com a dos factors potencialment explicatius del creixement accelerat de les finances ètiques i solidàries. Per últim, s'ha analitzat el paper que ha d'adquirir l'administració pública en el desenvolupament de polítiques per tal d'afavorir l'expansió d'aquest tipus d'experiències transformadores. Podem considerar que té un rol important, en el sentit de sensibilització, acompanyament i creació d'un context favorable per el desenvolupament de l'ESS, però sempre des d'un segon pla i una certa distància per tal de garantir que les iniciatives sorgeixen del propi teixit social.

Amb aquesta investigació, no es pretén presentar les finances ètiques com la solució perfecte i immediata al problema mundial al que fem front avui en dia, però sí que és un camí a explorar per avançar cap a un desenvolupament humà sostenible i començar a pensar noves pràctiques econòmiques des de l'apoderament social, en comptes de la dependència de les elits polítiques, financeres i les grans corporacions. La transició cap aquest model econòmic alternatiu requeriria que tots els éssers de la societat, incloses els ciutadans, ciutadanes, empreses, propietaris... tots, es possessin d'acord per fer un canvi de model. Això és difícil d'imaginar, ja que l'economia real representa només un 5% de les transaccions econòmiques mundials, així doncs, la filosofia econòmica predominant segueix essent la neoliberal. Davant d'això, les finances ètiques només pretenen fer transformació social, aspirant a que cada vegada hi hagi més gent que hi participi, més iniciatives, sempre conscients de que el progrés és a nivell qualitatiu i no quantitatiu, demostrant que es pot funcionar d'una altra manera, i que és viable.

Així doncs, podem establir quatre reptes principals de cara un futur proper: estimular la creació de projectes que compleixin els criteris per tal de poder canalitzar l'excedent d'estalvi, promoure la sensibilització de la importància de les decisions econòmiques, treballar el principi d'universalització per tal que l'alternativa sigui accessible per a totes les capes de la població, seguir treballant amb l'administració pública per a poder desenvolupar una acció conjunta focalitzada cap a uns mateixos objectius comuns.

A partir d'aquesta recerca, es proposa que de cara a noves investigacions, seria interessant mesurar l'impacte social que suposa l'acció de la banca ètica així com de les diferents iniciatives de economia social i solidària, tan a nivell mediambiental i econòmic com a nivell social. Per altra banda és necessari i urgent explorar quines transformacions haurà d'aplicar la banca ètica a nivell de participació per tal de no perdre qualitat democràtica i de militància a mesura que creixi la iniciativa.

7.Referències

- Alemany, J. (2006). *Les finances ètiques* (Vol. 45). Editorial UOC.
- Amazeen, M. (2011). Gap (RED): Social Responsibility Campaign or Window Dressing? *Journal of Business Ethics*, 99(2), 167–182.
- Aziz, B. (2012). Financial Crisis 2007-2009: How Real Estate Bubble and Transparency and Accountability Issues Generated and Worsen the Crisis. *Estudios Fronterizos*, 13(26), 201–221.
- Balaguer M.R , Albareda L., Sánchez N. (2009). LES FINANCES ÈTIQUES.
- Baudrillard, J. (2009). *La sociedad de consumo: sus mitos, sus estructuras*.
- Bourdieu, P. (2002). *La distinción: criterio y bases sociales del gusto*. Taurus.
- Calavera, I. R., & Victoria, A. A. (1999). *Finanzas para todos*. Escuela Superior de Gestión Comercial y Marketing, ESIC.
- Conill, J., Cárdenas, A., Castells, M., Hlebik, S., & Servon, L. (2012). Otra vida es posible. Practicas económicas alternativas durante la crisis . (Vol. 9). Editorial UOC.
- Díaz-Foncea, M., & Marcuello, C. (2012). Social enterprises and social markets: Models and new trends. *Service Business*, 6(1), 61–83.
- Fernandez, A., & Miró, I. (2016). L'economia social i solidària a Barcelona.
- Fernández Rodríguez, C. J., & Heikkilä, R. (2011). El debate sobre el omnivorismo cultural: una aproximación a nuevas tendencias en sociología del consumo. *Revista internacional de sociología (RIS)*.
- FETS, finançament ètic i solidari. (2013). Enfoca els teus diners: Invitació a les finances ètiques, 24.
- García, T., & Demetrio, E. (2008). Globalización del capital y sus efectos en el sistema financiero y el desarrollo económico (Tesis Doctoral).
- Harvey, D. (2003). La acumulación por desposesión, en: *El nuevo imperialismo*. Akal, 111-140
- Haslag, J. H., & Pecchenino, R. (2005). Crony capitalism and financial system stability. *Economic Inquiry*, 43(1), 24–38.

- Izquierdo, R. S., & Vicedo, J. C. (2012). Corporate social responsibility of financial entities in the Social Economy . A case study on Savings Banks., 6, 99–115.
- Jacobson, M. H., & Poder, P. (2008). The Sociology of Zygmunt Bauman – challenges and critique. Ashgate.
- Kotz, D. M. (2009). The Financial and Economic Crisis of 2008: A Systemic Crisis of Neoliberal Capitalism. *Review of Radical Political Economics*, 41(3), 305–317.
- Leyshon, A., & Thrift, N. (2007). The Capitalization of Almost Everything: The Future of Finance and Capitalism. *Theory, Culture & Society*, 24(7–8), 97–115.
- Marí, J. (2009). Sobre la situació actual de les finances ètiques a Catalunya, 119–130.
- Morck, R., Deniz Yavuz, M., & Yeung, B. (2011). Banking system control, capital allocation, and economy performance. *Journal of Financial Economics*, 100(2), 264-283.
- Ochoa Berganza, J. (2013). Finanzas para una economía humana sostenible: hacia la banca ética. *Revista de Dirección Y Administración de Empresas*, 20(20), 123–143.
- Stella, G., & Yepes, S. (2009). La Dimensión Ética y las Finanzas. *Revista Gestión Y Región*, (8), 117–156.
- Sztompka, P. (1993). Sociología del cambio social. Alianza Editorial
- Suriñach Padilla, R. (2016). Les Altres Economies de la ciutat. Identificant l'econsistema d'economies transformadores de Barcelona, 37.
- Thompson, E. P. (1995). La Economía “moral” de la Multitud en la Inglaterra del Siglo XVIII. *Costumbres En Común*, 363–433.
- Ulrich Beck. (1999). Modernización reflexiva. *Documenta Magazines*, 146, 6.
- Varoufakis, Y. (2012). El minotauro global. *Estados Unidos, Europa y el futuro de la economía*.
- Verdú, V. (2006). Yo y tú, objetos de lujo: el personismo: la primera revolución cultural del siglo XXI (Vol. 18099). Debate Editorial.
- V.O.Ledenyov, & D.O.Ledenyov. (2012). Shaping the international financial system in century of globalization. *Cornell Univ. NYUSO. Org.*, 1206.2022, 1–20.

ANNEX – TRANSCRIPCIONS DE LES ENTREVISTES

Entrevista 1

Entrevistat/da: Nina González

Càrrec: Coordinadora

Entitat/Organització: FETS

I-El meu treball és bàsicament fer una lectura sociològica sobre el sistema alternatiu de finançament ètica i d'aquesta transformació. Llavors, com a primera pregunta, aclarir que el model de banca ètica, com a funcionament, és el mateix que una banca convencional diguéssim, funciona igual.

N-Funciona igual en el sentit de que les banques ètiques són bancs per tan han d'establir uns criteris econòmics, són bancs, fan intermediació financera igual que un banc convencional i donen uns serveis que són econòmics, per tan a l'hora d'accedir un préstec ha de ser per un projecte que sigui viable econòmicament, però la diferència és que l'objectiu que té la banca ètica no és el generar beneficis sinó el contribuir a una transformació econòmica i de la societat.

I-Per tan, canvien els criteris.

N-Exacte, bueno canvien per una banda els criteris perquè a l'hora de finançar empreses o projectes s'estableixen uns criteris més enllà dels econòmics que també hi són però s'estableixen uns criteris ètics de valoració d'impactes socials, mediambientals, etc del projecte que es finança, és a dir que un projecte que vulgui rebre finançament per part de la banca ètica ha de ser viable econòmicament però ha de complir a més a més uns criteris ètics i socials del projecte i de l'entitat que està sol·licitant aquest préstec. Després a nivell d'organització interna, bona part o la majoria de les entitats financeres ètiques són cooperatives, això vol dir que l'estructura i la organització interna és molt diferent del de la banca convencional, és a dir per exemple a FIARE que és una banca cooperativa els socis clients són socis i per tan poden participar en assemblea independentment dels diners que tinguin a la banca, és a dir si tens un milió d'euros tens un vot a l'assemblea i si tens tres cents euros tens un vot a l'assemblea, per tan a nivell d'estructura hi ha una diferència molt important tan a l'hora de criteris de finançament com d'estructura com per exemple tot el tema de la transparència, un altre fet diferencial de la banca ètica. A la banca convencional no sabem a on van els nostres diners i a la banca ètica tens informació permanent sobre a on van els teus diners i quins projectes s'estan finançant.

I-Clar a mi em costa entendre això, que en aquest model de producció on tot ha de ser enriquir-se i enriquir-se, que hi hagi aquest banc que no vol només fer diners sinó fer només d'intermediari.

N-Clar, no ha de fer diners però com que és un banc ha de moure els diners dels socis i per tan ha de finançar projectes i ha de oferir uns serveis que d'alguna manera ha de poder revertir en el propi banc, per tan no és una ONG diguem-ne que finansi projectes que no tenen retorn. És un banc i els projectes han de tenir un retorn econòmic i els clients i clientes que tenen dipositats estalvis doncs reben uns interessos per aquests diners però l'objectiu últim no és generar beneficis per els accionistes com a la banca convencional sinó poder funcionar de manera diguem-ne... de bona manera, que pugui cada any generar projectes, poder moure diners i donar una certa rendibilitat als diners.

I-I si té aquest doble objectiu, econòmic (ja que li has de seguir donant els diners que té estalviats i l'interès) i per l'altre banda vol tenir un impacte social positiu... Si una empresa no et surt econòmicament rentable com havia previst el banc, en aquest cas,

què passa si no pots tornar el crèdit?

N-Això pot passar tot i que la taxa de morositat, que és el que ens diu quan no es poden tornar els préstecs és molt més baixa a la banca ètica que a la banca convencional per tan això passa molt menys que a la banca convencional, perquè la manera de finançar es basa molt en la confiança i l'acompanyament dels projectes. Evidentment pot passar perquè estem parlant d'empreses i cooperatives que poden tenir un problema i per tan a vegades passa que no puguin assumir la devolució del préstec però això, primer que passa molt menys que a la banca convencional i segon que són projectes que estan molt acompanyats per part de les entitats financeres i s'intenta buscar solució a aquest problema de manera molt més flexible que la banca convencional, per tan, no és que si no pots tornar el préstec no passa res i seguim igual, sinó que s'assumeix i des del banc s'intenta veure com es soluciona el problema. Però lo important és veure que el problema de morositat passa molt menys.

I-Aquests criteris ètics, com es limiten? per exemple una empresa local, i de proximitat, si vinc en aquest banc i et demano un crèdit, pel fet de ser una petita empresa, de proximitat i que sigui una persona amb escassos recursos que tinc ganes de començar el meu projecte... seria un motiu per la banca ètica per posar diners amb el meu negoci? O cal que sigui un hort ecològic?

N- No cal, però depèn molt dels projectes. Quan arriba un projecte o una persona emprenedora, i depèn de l'entitat i dels criteris que estableixi. FIARE, prioritza molt el fet de finançar projectes que els portin a terme cooperatives. Si ets un emprenedor o emprenedora individual en alguns casos pots rebre finançament de FIARE però prioritzen molt el fet de que siguin una empresa cooperativa, ja que entenen que és molt més democràtic i transformador per la societat. Aquest principi doncs s'estableixen algunes entitats, per exemple per TRIODOS BANK, finança molts projectes individuals, d'emprenedors i emprenedores, no estableix tan com a criteri que sigui una empresa cooperativa però hi ha altres entitats que si. Si el projecte és viable econòmicament i compleix els criteris d'avaluació... Això normalment funciona que hi ha un comitè de valoració d'ètica econòmic-social, que avalua tots els aspectes del projecte a nivell ètic i d'impacte social. Criteris ètics com ara la organització interna de l'empresa, i la viabilitat econòmica com fan la banca convencional. Llavors, si aquest projecte que és a nivell local compleix aquests mínims i el comitè avaluador diu que compleix els criteris i és viable econòmicament probablement sí que rebrà finançament de la banca ètica.

I-I cada entitat té els seus criteris que fan que els seus projectes que finançen siguin diferents entre ells?

N-Són diferents però bueno tenen moltes similituds. Per exemple Coop57 que no és una entitat bancària sinó que és una cooperativa de serveis financers, el primer que t'has de fer és soci com a entitat o empresa cooperativa de la cooperativa per poder rebre finançament. Llavors, cada entitat canvia.

I-Però tu els pots deixar allà com a estalvis i ja està?

N- Sí, tens les dues opcions o sigui, una opció és si vols rebre finançament per part d'una entitat financera i una altra via, que no són incompatibles, és que tu individualment, com a persona vols canviar-te de banc, per poder operar, domiciliar la teva nòmina, fer transferències, tot el que fas.. tenir la teva targeta... tot. Això a nivell individual com a usuària sòcia de la banca ètica i per una altra banda, és si jo tinc una empresa o un projecte i necessito un préstec. Llavors, en les entitats que són bancs ètics que serien FIARE i Triodos pots fer les dues opcions, en les entitats que són cooperatives de serveis financers que no són bancs (com COOP57) tu pots dipositar els teus estalvis i reps un interès per part d'aquests estalvis, una remuneració, que

depèn molt del que es pacti cada any... Llavors l'altra entitat que és com COOP57, que és una cooperativa de serveis financers, és Oikocrèdit, que el que fa és captar estalvis, si tu tens uns estalvis i vols que aquests vagin a una entitat que t'explica i saps on van, tens aquesta opció, el que passa és que la diferència amb coop57, la més important però n'hi ha d'altres és que Oikocrèdit només finança projectes en països empobrits, per tan tu tens aquells diners dipositats (com si t'obres en el teu banc el teu compte d'estalvi) però els tens a Oikocrèdit o a Coop57.

I-I si una multinacional, per exemple, que té les fàbriques a països subdesenvolupats, i vol posar els seus diners en una banca ètica? La banca ètica els accepta?

N- Si com a client vol operar a través de la banca ètica, per exemple? Clar una multinacional que vulgui operar amb la banca ètica, cosa que no ha passat i és difícil que passi, perquè la operativa de la banca ètica no és el que busca una multinacional que és la major rendibilitat econòmica dels seus diners. I amb aquest únic criteri segurament la banca ètica no serà la opció que li interessi no? però bueno, imaginat que una fundació d'una multinacional diu: jo a partir d'ara vull fer totes les operacions amb banca ètica... si el que vol és fer aquestes operacions com a client, jo crec que és difícil establir uns criteris de clients... ara mateix no sé si està estipulat això eh, però no crec que es pugui limitar perquè al final si un vol realment ser clients perquè diu: vull pagar els meus treballadors en comptes de la Caixa amb Triodos...

I-O potser més per imatge, per el que aporta dir que és client de banca ètica...

N- Sí, potser sí... però... com a client és difícil limitar-ho. Ara, per finançar projectes, llavors sí que no. Una multinacional no podria dir; doncs ara vull que em financis aquest projecte o que em facis un préstec perquè com a empresa no compliria els criteris. Però això que jo sàpiga encara no ha passat, que una multinacional digui vull operar a través de... L'altre és que potser facin una donació a una fundació vinculada a un banc... això ja és diferent. Per exemple, m'ho invento eh, la fundació FIARE o la fundació TRIODOS, que són fundacions dels bancs, si una multinacional diu: vull fer una donació de milions d'euros potser en aquest cas si que el banc o la seva fundació pot dir no, no podem acceptar aquests diners perquè la política no... ho estic especulant eh, perquè que jo sàpiga no ha passat, però podria ser que digués no ho acceptem. Ara, com a client, sí. Però dubto molt que ens trobem amb aquesta situació.

I-I en relació a això que has dit que seria perquè hi ha una major regulació i transparència que suposaria que en aquesta alternativa no hi haurien paradisos fiscals ni secret bancari perquè és transparent, no?

N- Sí, i només s'inverteix en economia real, no en economia especulativa, per començar. O sigui la banca convencional inverteix la major part dels diners en àmbits especulatius, la banca ètica només inverteix en economia real, que això ja és una gran diferència de uns i altres, no? inverteix en projectes de l'economia real, projectes productius, de serveis etc.

I-I el fet de que bancs com Catalunya Caixa que tenen la seva fundació bancària i realment destinen molts diners no? això no els converteix en banca ètica malgrat que tinguin aquest objectiu de tenir un impacte social positiu per?

N-Pel fet de que... això ho expliquem bastant quan anem a fer xerrades, un tema és que hi hagi un banc convencional que té una fundació, que té un compte solidari que sense entrar a criticar aquest compte ni el que fan, perquè té un impacte per la societat molt bo, però això representa per molts diners que siguin un percentatge molt mínim del que és l'activitat de tot el banc, la diferència de la banca ètica és que tota la política, tota la pràctica bancària de la banca ètica segueix els principis de la banca ètica: transparència, més participació interna, el tema de la coherència d'on

s'inverteixen, els criteris positius i negatius d'excloure la inversió de projectes que contaminin, que vagin en contra dels drets humans etc... i això en tota la política de la banca i no en una part petita, no?

I-Una de les preguntes principals del meu treball seria investigar si en general, si nosaltres ens plantejem que les nostres decisions econòmiques tenen un impacte global i local i tenen unes conseqüències, o tenim més la mentalitat de "el que fan els bancs, per molt que sigui amb els meus diners, és la seva responsabilitat jo només utilitzo els seus serveis". Que no ens sentim responsables, llavors tu creus que cada cop més gent s'ho planteja? Per altra banda, creus que aquesta gent coneix aquesta alternativa?

N-Bueno primer, això té a veure molt amb un tema del que deies tu, de coresponsabilitat. És veritat que durant molt de temps ens hem desconnectat. El sistema capitalista actual el que fa molt és desconnectar les persones d'algunes esferes de la seva vida, sobretot amb el tema del consum i dels impactes que això té. Abans era més fàcil establir com és evident quines coses èticament no estaven bé i quin era el nostre paper allà i cada cop això per el propi sistema, no hi ha tan... doncs dius, les multinacionals, però després saps que hi ha gent a dins de les multinacionals que fa bé la seva feina... és tot un engranatge molt complex. Això fa que s'hagi diluït una mica el tema de les responsabilitats. Està clar que també, bueno això és més opinió personal, però que les responsabilitats no són iguals.. ara mateix si hi ha una persona que té realment problemes per poder arribar a final de mes, doncs optar per opcions de consum més responsable, tot i que va cada cop a més, però de moment econòmicament és més car, no li podem demanar a algú amb aquesta situació que ara realment faci aquest pas no? Però aquesta situació cada cop està canviant més ràpid, primer perquè hi ha moltes més opcions i alternatives de consum responsable, jo entenc que les finances ètiques en el consum és una manera de quin ús li donem als nostres diners és com quan decidim si ens comprem la roba en un lloc o en un altre amb uns criteris de consum responsable, el mateix passa amb les finances ètiques, és a dir, jo, les meves decisions econòmiques tenen un impacte i jo com a persona em plantejo quina és la meva responsabilitat amb això i tinc en compte els impactes que això pot tenir. Llavors això amb els últims anys està canviant molt ràpid i les pròpies empreses i bancs ho han vist i per tan aquí doncs ha sorgit en aquests últims el tema de responsabilitat social de les empreses, tot el tema de màrqueting social, tot el tema del banc sostenible... llavors també estan aprofitant una mica que cada cop hi ha més persones que diuen "jo no vull participar en això" i estan buscant la manera de reconduir una mica aquesta situació, aquesta incoherència que cada cop més gent veu. El que està passant és que hi ha alternatives que si bé els anys noranta doncs podies denunciar molt però no hi havia l'alternativa concreta i hi havia la sensació de "jo no vull participar en aquest sistema i no vull comprar la meua roba en aquest lloc o invertir els meus diners i tal" però hi havia molt poca alternativa, doncs ara mateix cada cop hi ha més alternatives: tan de consum de productes ecològics, com de roba sostenible, com de banca ètica. Per tan estem en un moment en que la banca ètica està creixent moltíssim més (que si agafem els valors absoluts és mínim, evidentment) però el ritme de creixement és molt superior al de la banca convencional, és a dir que cada cop hi ha més gent que decideix moure els seus diners i moure'ls de la banca ètica i participar en entitats financeres ètiques i això farà que cada cop creixi més... les alternatives creixen a partir de que la gent es mobilitza no?

I-Ara tornarem amb això de l'evolució, però abans tornant una mica enrere, el que em plantejo és... la gent que podria estar més interessada amb la xarxa d'economia solidària o en participar en experiències com ara la Banca ètica... els que són víctimes dels mercats de treball precaritzats i en pitjors condicions, si aquests estan en condicions d'implicar-s'hi o informar-se, o participar i dedicar-hi temps... això em sembla difícil perquè m'imagino algú que té temps i recursos per informar-se poden

però els que estan més castigats per aquest sistema no.

N-Clar. Cada cop més això, el que hi hagi més alternatives facilita també que realment les alternatives de consum més responsable puguin estar a l'abast de més gent. Evidentment hi haurà un grup poblacional que això no s'ho pugui plantejar de moment però cada cop més gent d'una franja més àmplia de la població pot optar a aquesta opció. Però com deies tu abans, el tema del desconeixement encara hi ha un desconeixement no tan del que pot ser la banca ètica, (que potser diu, bancs que no inverteixen en armament) però potser més el fet de que realment pots comparar i fer tot el que fas amb la banca convencional, amb un banc ètic.

I-Però amb menys comoditats no?

N-Exacte

I-Que sé que no és l'objectiu de la banca ètica però potser més endavant pot oferir aquestes comoditats, però fins que no tingui més socis no serà viable no?

N- Sí, això és una mica el paral·lelisme que es pot fer amb tot el tema de productes agroecològics. Fa deu anys si volies consumir aquest tipus de productes o bé et feies d'una cooperativa de consum o bé si volies comprar una cosa en una cadena agroecològica era molt més car no? per tan hi havia aquestes dues opcions. Però ara la situació és molt diferent i hi ha molta botiga de proximitat de productes ecològics que estan bastant a l'abast de la gent, potser en alguns casos una miqueta més car, però aleshores es dir...: ara compro només això i a poc a poc... I la idea és que això es pugui estendre molt més. Hi ha altres països com Itàlia o Holanda que tot això està molt més estesa, i sobretot la banca ètica.

I-Creus que les polítiques socials poden tenir un impacte? Si hi ha més polítiques de sanitat, d'educació, etc., la gent estarà més apoderada materialment per poder-se involucrar.

N-Evidentment, clar. Per una banda és veritat que la crisi ha ajudat, ha contribuït al fet de que la gent se'n adoni de què implica aquesta irresponsabilitat dels bancs a l'hora de donar una hipoteca, a l'hora de no donar informació, d'estafar, d'enganyar, de fer fora a la gent de casa seva etc. I aquesta indignació s'ha traduït en part en voler fer un canvi d'entitat financera... per tan això sí que aquest context de crisi d'alguna manera ha visibilitzat tot això no? Però està clar que en un sistema amb polítiques socials fortes on la gent tingui coberta en bona qualitat educació, salut, etc., està clar que això permet desenvolupar projectes molt més responsables no... tan de consum com de producció.

I-Després tenia una pregunta que m'acabes de respondre... que la crisi per una banda ha deixat els bancs amb mala imatge però per altra banda ha provocat que la gent estigui més desconnectada i amb menys capacitat per poder actuar.

N-Exacte.

I-Tu creus que això de la banca ètica és un moviment social?

N-L'Origen de la banca ètica... sempre amb això dels orígens hi ha discussió però sembla que el més consensuat és que va néixer a EEUU a partir de la guerra del Vietnam quan molts grups de base... religiosos o polítics, van veure que ells estaven en contra de la guerra i els moviments pacifistes súper mobilitzats però en canvi els diners els tenien en entitats financeres que estaven finançant l'armament per la guerra del Vietnam. Llavors es van començar a mobilitzar i van treure els diners i van començar a organitzar-se per crear grups d'estalvi entre ells i fer opcions alternatives financeres perquè no volien contribuir a la indústria armamentista a través dels seus diners. Per tan s'estableix que aquest és l'origen de la banca ètica, per tan sí que té un origen de moviments socials, però sobretot té un origen de conscienciació, de responsabilitat col·lectiva del que fem amb els nostres diners. Després és diferent

l'origen d'alguns bancs de tradició més anglosaxona com pot ser Triodos, que neixen més del tema... potser des de dalt, que són en el cas de Triodos o Oikocrèdit, grup de persones de l'acadèmia o d'organitzacions religioses, o intel·lectuals i gent amb capacitat adquisitiva que decideix crear una alternativa perquè és incoherent amb el que ells defensen com a persones. I en el cas de Fiare, o de Banca popolare ètica d'Itàlia, sí que neixen de la mobilització social i de grups de diversos col·lectius, tan sindicals, ONG, moviments. Per això és una banca cooperativa i per això es genera a partir de la base social... per tan depèn una mica de la tradició d'on vingui.

I- Sí que potser en el sentit de "jo no vull participar en aquest sistema i promoure una alternativa", en aquest sentit si que podria tenir la forma de moviment i de transformació social...

N- Sí, en aquest sentit en els dos casos, per aquest objectiu de dir "no vull contribuir i vull ser una alternativa en aquest sistema"

I-Vosaltres, FETS, la vostra organització promou aquest sistema alternatiu, però en els mitjans de comunicació la banca ètica té molt poca presència no?

N- Sí. Primer per un tema de capacitat. Per començar hi ha molta menys capacitat de poder tenir una política de màrqueting o de comunicació... després perquè.. jo penso que la presència als mitjans de comunicació convencionals, si bé no és molta, per el què podem invertir, creiem que tenim un cert impacte en el sector. Tampoc és la prioritat de moltes entitats financeres ètiques el poder sortir en els mitjans de comunicació, sinó que la sensibilització i la comunicació va més des d'entorns més propers i generar que aquests sectors vagin creixent com una taca d'oli que no tan a través de grans campanyes publicitàries. Tot i així això depèn sobretot de les entitats i la seva política pròpia. Però creiem que no hi ha moltíssima presència i tampoc podem pretendre estar igual que altres bancs convencionals que hi dediquen molts recursos i evidentment les relacions i el poder que tenen a nivell polític (i per això afecta als mitjans de comunicació), que aquests vincles de poder també fan que tinguin més presència no?

I-I poden vendre tot el que fan d'una altra manera... treballem junts, lluitem per la societat, etc... però com a estratègia d'imatge.

N- Sí, Això és un repte que cada cop crec que tindrem més. Com que la banca ètica està creixent molt, i els bancs convencionals això ho veuen, ho saben i per tan, l'agressió contra això crec que serà cada cop més forta. La contra de dir, bueno que nosaltres també som ètics... o utilitzar tot tipus de instruments de màrqueting per contrarestar el creixement de la banca ètica i això és un repte que ja sabem que tindrem en els propers anys.

I-Amb aquest creixement... com l'explicaries? la gent és més conscient, la gent desconfia dels bancs després de la crisi, el capitalisme està entrant en crisi... a què ho atribueixes el creixement de la banca ètica?

N-Jo crec que hi ha varis factors. Per una banda la desconfiança creixent de la gent respecte els bancs... i el que comentes tu, de dir bueno, tinc aquesta desconfiança, ha passat tot això, la crisi ha visibilitzat tot el que fan els bancs i l'altra cosa que jo crec que és important és que com deia abans ara hi ha l'alternativa. És a dir el fet de que ara hi hagi l'alternativa també és un cercle no, perquè hi ha l'alternativa i això fa que la gent digui ah doncs llavors ho faig i això fa que creixi l'alternativa i més gent sap que existeix i que es passen a la banca ètica no? és com un cercle. Com més gent fa el pas, hi haurà més alternatives, més serveis, més possibilitats de poder operar tots els serveis que necessites amb la banca ètica i això és un cercle. Jo crec que és un cúmul de factors de creixement.

I-D'acord. Tu veus viable una consolidació d'aquest model? a nivell total? Perquè això comportaria una transformació de tot no? a nivell de participació, de distribució...

N- Sí, la banca ètica creixerà en la mesura en què hi hagi més projectes i més iniciatives econòmiques (productives i de serveis) que compleixin els criteris de l'economia solidària... els criteris ètics, d'impacte social.. per tan, el creixement de la banca ètica va molt lligat a la transformació del model econòmic, la banca ètica no podrà créixer fins a l'infinit si no hi ha projectes per finançar. Necessita que hi hagi aquests projectes i iniciatives d'emprenedoria, empresarials i econòmiques que siguin transformadores per poder finançar i poder créixer. Els bancs necessiten moure els diners. I ara mateix el que està passant és que hi ha molta més capacitat d'estalvi, perquè hi ha molta gent que ha decidit que els seus estalvis els posa a la banca ètica, si tu mires el baròmetre de les finances ètiques veuràs que hi ha molt més estalvi, en canvi les inversions en projectes no creixen tan, hi ha una diferència bastant important entre els diners que s'han prestat i els diners que s'han recollit. Per tan, què passa? el que falta és que l'economia es transformi, llavors la banca ètica sempre creixerà en la mesura en que l'economia es transformi.

I-Ara m'estava imaginant que aquests projectes, quan creixin, no perdran l'essència? cada cop és més difícil de controlar tot això.

N- Sí, això serà també un repte. Però de moment el repte encara està en que cada cop hi hagi més iniciatives i una regulació molt estricta. Però en països com per exemple Itàlia, hi ha moltes iniciatives, hi ha molt de cooperativisme, hi ha moltes iniciatives que reben finançament de la banca ètica, llavors això és un procés de començar i que es va alimentant. Llavors ara mateix si deixessin de sortir iniciatives, la banca ètica hauria de desaparèixer perquè tindria molts diners recollits per l'estalvi però no tindria projectes per finançar llavors un banc ha de desaparèixer perquè ha de poder invertir els diners dels socis. Llavors ara estem en aquesta situació. I el que em deies de l'administració pública, les administracions públiques sí que juguen un rol molt important i creiem que han de jugar i continuar jugant un rol molt important en l'impuls de la banca ètica. Primer de tot per coherència, coherència a nivell de convenis, a nivell de transparència, coherència en valors com el respecte als drets humans... apel·lant això, ja des de fa molts anys sempre hem buscat aquesta complicitat i aquest suport de l'administració pública no? dir heu de poder donar suport a la banca ètica i heu de començar a treballar amb la banca ètica. Cada cop més hi ha ajuntaments, diputacions que han començat a treballar i a operar amb la banca ètica, el propi ajuntament de Barcelona també ha començat a operar i s'ha fet sòcia de FIARE, per exemple i ha començat a fer una cosa que trobem molt interessant que és tot el tema de les clàusules socials establint criteris socials a l'hora de contractar els seus serveis no? Fas un contracte públic i tot el tema de clàusules... normalment el que passava és que només guanyava la oferta més econòmica. Des de fa molts anys hi ha entitats que treballen amb l'àmbit de inserció laboral, de consum responsable... i s'ha anat treballant el tema de les clàusules socials en la contractació pública. Llavors aquí la banca ètica, per exemple, si l'ajuntament treballa amb una entitat financera i ha de treure un concurs per veure amb quina entitat financera treballa, que introdueixi uns criteris socials no? i en aquest sentit clar la banca ètica sempre omplirà més criteris que una banca convencional. Ara mateix hi ha un tema de capacitat, ja que ara mateix la banca ètica tindria segurament limitacions per poder gestionar tot un pressupost de l'administració molt gran, però hi ha experiències a nivell més petit i local, ajuntaments més petits que estan començant a operar algunes àrees... doncs l'àrea de cooperació internacional es gestiona a través d'una entitat financera ètica, i és tot un procés que creiem que és una línia molt interessant per treballar, perquè pensa que la contractació pública és un 16% del PIB de l'estat espanyol, o sigui que és un volum de diners molt important i és molt exemplificador. Si l'administració pública decideix dir jo poso aquestes clàusules socials i només donaré aquest servei a unes entitats que compleixi tot això, doncs a tot el que és la economia solidària i les finances ètiques.. això serà molt transformador.

I-Clar, té molt de sentit el fet de que no és fàcil dir "vinga ho posem tot aquí"

N-Clar, no és un procés. Seria impossible, i per altra banda sí que hi ha administracions que estan desenvolupant polítiques, o estan impulsant l'economia social i solidària. En el cas de l'ajuntament de Barcelona s'ha creat un comissionat, el comissionat d'economia cooperativa, social i solidària, que està donant un impuls molt important a iniciatives d'economia solidària i hi ha les finances ètiques... a través de diverses pràctiques de foment, a nivell educatiu de comunicació, suport d'empreses, formació d'emprenedors/es etc...Per tan, sí que hi ha un paper important de l'administració.

I-L'educació financera també té un paper no? és un tema delicat. Sé que hi ha alguns bancs que han fet un programa d'instituts d'educació financera. Educar de que existeix aquesta alternativa pot ser molt important. Fora de la universitat, les meves amigues no saben que existeix aquesta alternativa, i tinc 22 anys, per tan sí que penso que des dels instituts es digui, això és el que hi ha però no és el que ha de ser.

N-Nosaltres treballem bastant amb instituts i professorat d'economia, però en petites entitats. Som molt crítics amb l'educació financera a les escoles, perquè rep el suport del departament d'ensenyament, i hem fet una campanya conjunta amb moltes entitats, moviments socials, sindicats etc., en contra del programa perquè entenem que sobretot el departament d'ensenyament com a ens públic, no pot donar suport a l'entrada de bancs convencionals a les aules, i nosaltres el que fem amb els estudiants no és explicar i entrar com a bancs sinó que FETS el que fem és fer tallers de sensibilització sobre.. més educació amb valors. No expliquem què són les finances ètiques, sinó que ho fem sempre des de la perspectiva de l'educació de valors, des de la visió transformadora. No fem tallers sobre educació financera, perquè creiem que això és feina del professorat d'economia, és a dir que si un banc vol anar a fer una xerrada, doncs això s'ha de veure fins a quin punt es pot fer i no és introducció d'una empresa dins de les aules. I que això es faci amb el suport del departament ens preocupa i no hi estem d'acord, per això vam crear l'any passat la plataforma per una educació econòmica més crítica i plural, i el que fa és denunciar aquest conveni. Però sobretot és això, que és el professorat qui ha de fer aquesta educació financera i no els bancs convencionals.

I-I ja per acabar, sí que he trobat moltes dades de com han evolucionat els estalvis i com ha anat creixent amb números, i més aviat econòmics. Però no he trobat dades de les persones que participen en la banca ètica, que jo pugui veure una mica un perfil, d'edat, recursos...

N-És un tema que ens agradaria poder tenir. Nosaltres com a FETS, ens agradaria poder fer molts estudis i anàlisis, però hem de tenir uns recursos. Fa molts anys sí que es va fer com un estudi, del perfil d'usuaris i usuàries de la banca ètica, però ara mateix... vam intentar amb un estudiant que feia el treball de fi de grau, era d'economia eh, però ell va intentar fer una miqueta de perfil, a través d'enquestes i tal, però després li va costar molt poder extreure res amb tot el tema de les dades... seria molt interessant eh, seria molt interessant poder fer un estudi. També podem fer, a veure com ho podem fer, més a nivell d'estudis d'impacte social... realment la banca ètica quants llocs de treball està creant? a través de projectes que finança... Bueno com a idees n'hi ha moltíssimes, el tema és poder tenir els recursos per poder fer-ho.

Entrevista 2

Entrevistat/da: Arturo de las Heras

Càrrec: Coordinador

Entitat/Organització: Fiare Banca Ètica GIT Barcelona

I-M'has dit que aquest diumenge vas a Torí a una assemblea, una assemblea que hi poden anar tots els socis?

A- Hi van els socis. Els socis de la cooperativa. Saps que Fiare Banca ètica és una cooperativa bancària. Això vol dir que no és una S.A, això és molt important des de la perspectiva de la governança, és un dels trets diferencials donat que amb una societat anònima qui ostenta el poder és el capital és a dir qui té més diners pot comprar més accions i qui té més accions té més vots, per tan qui té més diners és el que pot accedir a la presidència o a la governança. En una cooperativa una persona és un vot, amb independència de la quantitat de diners que tu compres com a participacions el teu vot és el mateix que el del costat, per tan, es prima la democràcia i el projecte, diguéssim que d'alguna manera el consell d'administració surt dels projectes, de presentar projectes engrescadors on la massa pugui votar aquests projectes. Per tan la democràcia participativa és molt important. A l'assemblea de socis, que es fa ordinària tots els anys hi van els socis de la cooperativa, una cooperativa que actualment està al voltant dels 40 mil socis, és europea, opera a Espanya i a Itàlia i bàsicament és Itàlia allà on n'hi ha més, però en el conjunt són 40 mil socis de la cooperativa que tenen dret a vot el dissabte que ve, en la presentació del comptes, com si s'han de canviar els estatuts en algun punt.. en definitiva voten tots els temes de governança de la cooperativa, ciutadana i participativa. Això és molt important perquè és l'única entitat espanyola com a cooperativa d'aquest tipus. La resta són o bé societats anònimes, o no són banca, com ara coop57. Coop 57 no és banca. Aquí hem de distingir clarament el que és banca i el que són finances ètiques. Finances ètiques és un paraigües des del punt de vista de que ells també fan finançament però la banca solament és banca quan ets regulada per el Banc d'Espanya, o pel Banc d'Itàlia o pel Banc Europeu. FIARE banca ètica és un banc que està regulat, com qualsevol altre banc, per el banc europeu. Evidentment té subsidiaris amb el Banc d'Espanya o el Banc d'Itàlia però és una normativa Bancària. Coop57 té la llei de cooperatives catalana o del lloc on sigui, però no és un banc, no pot cobrar la nòmina, no pot domiciliar els rebuts... en definitiva FIARE és un Banc. És important distingir entre banca regulada, i entitat financera sense estar a dins del que és banca regulada. Com a banca regulada i cooperativa estem nosaltres, després hi ha altres entitats de crèdit com són caixa enginyers, que estan vinculats a col·legis professionals...

I-I aquests no son ètics, no estan dins del concepte de finança ètica, no?

A-Bé, la finança ètica es considera ètica en base a uns principis. Pot ser més ètic o menys ètic si d'alguna manera et cenyeixes a aquests principis, no?

I-Clar, però això és difícil de definir i de concretar no?

A- Sí però la banca ètica és bàsicament a partir d'una sèrie de valors i d'uns principis i cenyir-se sempre en la teva actuació amb aquests valors. I aquesta és la banca ètica com a tal. Hi ha banques que estan a prop de la banca ètica però que no es pot considerar banca ètica per exemple el fet de que si jo dic que estic en contra de la guerra el que no puc fer és inversió per empreses militars. Per tan, aquests són els principis que regulen si és ètic o no, si jo tinc un principi el que no puc fer és anar en contra d'aquests. Aquí rau molt de problema, perquè si tu vas a qualsevol banc et diran que ells són ètics i que ells ho fan tot molt bé, no? però clar si t'ho mires, i mires

la banca armada, entres a bancaarmada.org, que és un estudi que fa un col·lectiu i que mira totes les transaccions bancàries públiques amb la indústria armamentista veus tots els bancs que treballen i que tenen inversions amb armament... i n'hi ha bastants, i això són les que són públiques eh... que no se sap el que no es publica. Bàsicament hi han certs principis que t'has de cenyir en el nivell de banca ètica, com és considerar el crèdit com un dret humà, per tan lluitar contra l'exclusió al crèdit, és a dir, tothom té dret a tenir un crèdit. Si tu vas a la banca convencional si no ets solvent tu no pots tenir crèdit, estàs exclòs. La banca ètica creu que s'ha de fer mirar de quina manera es pot incloure aquesta gent el crèdit. A vegades és impossible però llavors pots treballar des de la xarxa, i que en puguis ser beneficiari tan directe com indirectament... evidentment una persona que és pobre i que està en els límits de pobresa molt baixos i a sobre li dones un crèdit, encara el fas doblement pobre i a més a més endeutat, no? i per tant, aquí s'ha de veure però sí que pots donar crèdit en entitats que estan treballant i ajudant a aquestes persones i aleshores no se'n beneficia directament però sí indirectament per l'entitat. Aquests són els paràmetres, però com a idea de que tothom té dret a desenvolupar el seu projecte de vida, per tan s'ha de veure perquè això sigui així. Un altre és per exemple que l'enriquiment especulatiu es considera il·lícit, és a dir nosaltres solament estem invertint en economia real, tot el que és especulació monetària, inversió en divises... això és il·legítim. L'enriquiment per comprar a la borsa, per l'especulació, això és algo èticament il·lícit i per tan nosaltres no ho fem i és un altre tret diferencial amb molts bancs, que sí que especulen i compren i venen divises... d'alguna manera treballen en actius financers i no reals, per tan aquí hi ha molts que ja no entren en aquest principi. Nosaltres considerem que els diners són per l'economia real i no per especular, no? El diner en sí no té valor, és l'acció que tu fas amb aquests diners. Un altre principi important és el principi de transparència. El principi de transparència en el sentit de que sigui tot públic i que si tu entres a la web, tots els projectes que nosaltres financem, tots, estan publicats a la web, amb la màxima informació i transparència. Un altre principi és la participació democràtica, la setmana que ve anem i participem democràticament. Clar això en el moment que ets una S.A es trenca aquest principi perquè ja no estàs en una situació democràtica, hi ha uns senyors que ostenten el poder i són els que diuen el que s'ha de fer i el que no s'ha de fer i tu com a soci minoritari si tens alguna acció o com a client o com a empleat no fas res, per tan no hi ha una verdadera democràcia, en una banca ètica hauria d'haver-hi una democràcia o paràmetres per maximitzar tan com es pugui la participació tan de socis com de clients. Això és un dels trets diferenciadors del que és FIARE banca ètica i altres bancs, això la mateixa estructura empresarial ja t'ho marca. Un altre principi és que allà on invertim, els projectes han de ser transformadors i sostenibles. Sostenibles mediambientalment i socialment... no podem fer res ni invertir en cap projecte si abans no assegurem que hi ha una sostenibilitat implícita. Si un dels meus valors de la meva raó de ser és la sostenibilitat el que no puc és donar crèdit a alguna iniciativa que no és sostenible, aquesta és un altre tret diferencial. Un altre principi bàsic és la coherència, la integritat, és a dir, s'ha de tenir molt clar que tots aquests principis han d'estar impregnats en tota l'estructura, tan societal com operativa, tothom implicat ha de creure en aquest projecte. Per tan el fet de ser cooperatiu, tots els empleats són cooperativistes, i per tan d'alguna manera són persones que estan involucrades amb el projecte i amb el que és la seva idea. Això són els principis bàsics respecte al que és la banca ètica. A partir d'aquí podríem veure quines són les forces que trenca aquesta banca ètica...

I-Llavors si aquest doble objectiu, perquè tu has de ser econòmicament viable no? Llavors pot ser que entrin en conflicte l'objectiu de tenir un impacte social positiu i l'objectiu econòmic?

A- No, però sí que és cert que aquest és un dels reptes que hi ha. És el que es diu el

principi d'insuficiència, la idea és, tu invertiries en una banca que deixa els diners a gent que possiblement tinguin risc de que no et puguin donar els diners? perquè els diners són teus... per tan és un tema important de treballar, però precisament som diferencials perquè fem això, perquè si no féssim això seriem un banc normal. Però dins de les dificultats hem de poder-ho fer pensant amb la sostenibilitat del banc. Dit això et diré que FIARE banca ètica, malgrat el risc que aparentment té perquè treballem amb entitats socials, amb entitats de l'economia solidària i per tan estem considerats d'alt risc, nosaltres com a banc som el banc que té el rati de morositat més baix del mercat. Si la gran part de bancs del mercat estan al voltant del deu, onze o dotze, nosaltres estem en valors del dos per cent, és a dir malgrat el risc... perquè? doncs perquè treballem de forma molt pròxima, és a dir treballem amb la confiança de la proximitat. Tots els projectes no van a dins d'una màquina, com tu vas a qualsevol banc, presentes un projecte, passa per una sèrie de paràmetres i l'ordinador et diu si o no... aquí no, aquí els treballem, els projectes passen dos avaluacions: una avaluació financera, la econòmica financera com qualsevol altre projecte per veure que és viable i amb garanties, però després passa una avaluació social per veure que aquest projecte compleix amb els requisits i amb els valors la banca ètica té, no pots donar diners a projectes que van en contra dels teus valors, per tan passem els dos filtres. Això implica molta proximitat, implica anar a visitar els projectes, anar a visitar l'empresa, nosaltres per se estem inserits en l'economia solidària i per tan coneixem molt els projectes i coneixem molt qui hi ha... i aquesta proximitat ens fa que hi hagi unes relacions de confiança que en altres llocs no hi és i per tan quan deixem els diners ja sabem on els deixem, quan els deixem i perquè... i per tan aquesta relació de proximitat i confiança t'assegura que baixa el risc d'alguna manera. Parlar, trobar-te... baixa molt aquest risc, per això el nostre rati de morositat és tan baix, malgrat que estem considerats que estem treballant amb alt risc.

I- l'evolució és de que cada cop hi ha més persones que volen participar en aquesta iniciativa... i llavors, si això va creixent i va creixent, no perilla aquesta proximitat que tu dius? que puguis seguir visitant...

A- Va creixent però intentem que creixi des del punt de vista social i de l'economia solidària. Una cosa és els diners que ens entren des del punt de vista d'estalviadors i després els diners que invertim en projectes. Sí que és cert que ara estem en una fase de repensar coses, en el sentit de que hem de donar més solucions als projectes. Als projectes i a la gent a nivell de serveis, des del punt de vista de banc funcionem des del 2014... per tan és molt poc, però sí que és cert que hem d'anar augmentant els serveis. Però anem molt a poc a poc i tenim un debat en el sentit de que no podem obrir l'aixeta de cop.. hem d'anar obrint poc a poc, introduint productes i serveis molt pensats i molt raonats de cara a que no trenquin aquests valors que nosaltres som i que són la nostra raó de ser. El que no podem fer és obrir l'aixeta a tothom sinó anem a veure què fem sabent que ens hem d'expandir i donar més serveis però equilibradament i en base als nostres valors. Això és un debat a nivell de productes i de nous serveis de ficar al mercat, i és bastant interessant, de què és el que fem i què és el que no fem. La idea és tenir un creixement equilibrat i si no tenim un creixement equilibrat doncs malament, malament... Creixem equilibradament però a més a més molt focalitzats a certes coses. Donem suport al que seria la inserció laboral, tot el que són projectes renovables, d'energies verdes, projectes d'agricultura ecològica, de proximitat, projectes de vida i culturals, biblioteques, associacions i després desenvolupament en països del tercer món... aquestes són les nostres línies i de moment no ens movem d'aquí. No financem res més que no siguin entitats que treballin en aquestes línies d'actuació, estem aquí i no ens mourem d'aquí... no fem crèdit al consum, no fem crèdit hipotecari... perquè entenem que això pot arribar a fer consumisme, o a afavorir l'especulació, però sí que és cert que hem de començar a treballar aquests temes perquè la sostenibilitat econòmica necessita treballar aquests

temes. Possiblement ara d'aquí poc donarem hipoteques; caldrà mirar quines hipoteques, primer habitatge... que si evidentment no siguin de luxe.. bueno, estem discutint fins on arribem i fins no, i a nivell de consum, doncs què fem? Si algú es vol canviar el cotxe doncs que sigui un cotxe elèctric, híbrid... Són discussions que tenim per obrir més serveis per els nostres associats i clients. Es pot ser les dos coses, per ser associat has de ser client, primer t'has de fer client i una vegada ets client ja pots comprar participacions i fer-te soci.

I- En relació això que has dit, entenc que el desenvolupament de la banca ètica passa en paral·lel al de la xarxa d'economia Social i Solidària, no? perquè si no hi ha projectes a invertir d'economia real i solidària, no té sentit que agafeu més estalvis. Llavors, potser les persones estarien més interessades en formar part d'aquesta xarxa d'economia solidària, que potser són les persones que els afecta més el mercat de treball precaritzats.. la meua pregunta és, aquesta gent estan en condicions de participar en aquestes iniciatives? tenen temps, recursos, informació? Tu creus que hi ha unes condicions que possibilitin que la gent pugui participar en aquestes iniciatives?

A-A FIARE Banca Ètica, es necessita per poder participar com a client o com a soci, es necessita una certa militància. En el sentit de...

I-participació

A- Sí, militància en el sentit de voler fer algo més. Els clients i els socis, perquè venen a FIARE i no a la Caixa o al Santander? Segurament si deixen els diners aquí li donaran menys, li remuneraran menys.. els remunerem però evidentment a nivell de condicions de remuneració segurament les trobaran millor en altres bancs que aquí. I perquè vens aquí? Perquè les teves inquietuds són algo més que tenir els diners estalviats, que tinguin una certa rendibilitat i que serveixin per economia real i aportin algo més. I aquest voler donar oportunitats és la certa militància perquè deixes de cobrar una part del que cobraries en un altre lloc perquè els teus diners vagin a fer funcionar l'economia social i solidària. Per això et dic que els nostres clients i associats tenen una certa militància i a partir d'aquí cobrir i potenciar la transformació social i que tothom entri aquest paraigües de l'economia social i solidària i entre tots, sobretot brodar els treballs de xarxa, poder estar enxarxat per poder ajudar els uns els altres i a desenvolupar tota aquesta economia. Això no vol dir que la gent que vingui a nosaltres sigui de l'economia social i solidària però sí que tenen certes inquietuds d'ajuda o inquietuds socials, perquè sinó anirien a un altre lloc. Si vens preguntant quan cobraràs d'interessos ja et diré que segurament aquest no és el teu banc, això no vol dir que no donem interessos però si la primera pregunta que em fas és quan cobraré d'interessos...

I- Sí, això ja ho entenc però em refereixo a unes altres condicions, potser el tipus de gent que jo em referia els diners que té al banc de la caixa tampoc no li dona res, no li donarà molts beneficis.

A-Bueno depèn, si els fica en fons d'inversió o en quins productes... Si ho fiques en dipòsit de renda fixa, segurament li donaran el 0 i poc per cent, però si va a productes de risc, a la caixa o altres... que tinguin productes de risc segurament obtindrà un rendiment més alt, nosaltres no tenim productes de risc. Nosaltres invertim en projectes i els dipòsits els tenim en renda fixa i sobirana. De moment eh, d'aquí poc entrarem en el debat de què són els fons d'inversió ètics eh i veure si es pot invertir en productes de més risc però amb fons ètics.

I-Aleshores, entenc que per la resposta que m'has donat, tu creus que sí que es

necessita un temps per poder participar, i voler fer algo més que només tenir els teus diners si vols ser un client de FIARE.

A-A veure nosaltres tampoc no és que obliguem a ningú a participar.

I-Clar, però la gran part dels clients que teniu són gent que té temps i recursos no?

A-Bé recursos normals, hi ha de tot. Hi ha diners que té el dipòsit i ho té tot i després hi ha gent que li cobro la nòmina, el rebut i... poca cosa més. Molta gent, la majoria no tenen dipòsits, només tenen el compte corrent que entra i surt la nòmina i surten despeses i al final casi casi no arribem a final de mes, però això com qualsevol altre, és la dinàmica del banc. També t'he de dir que una cosa que, surt el cas o no surt el cas, nosaltres treballem amb la banca online. No tenim oficina de líquid monetari, funciona tot per internet, encara no tenim caixers automàtics propis, tenim la tarja que podem anar a la xarxa de caixers on ens cobren una comissió pertinent però.. en definitiva sí que poden operar a qualsevol lloc però és una operació per internet i de moment no tenim oficina per a líquid.

I-Però l'objectiu tampoc no és arribar a donar totes les comoditats que dona ara el banc convencional, o sí?

A- No, bueno la idea és anar obrint el màxim de serveis possibles dins del que és l'estructura de costos, evidentment. Si podem donar més servei i més productes sempre que aquests productes no trenquin la filosofia doncs els donarem. Segons la filosofia com a valors i que aquests productes no fiquin en risc la viabilitat econòmica doncs donarem tots els que puguem, no podem ser una banca... no m'agrada dir competitiva, és una paraula que no m'agrada, però hem de donar els serveis a tothom no? Hem de ser una banca oberta que tinguem el màxim de serveis possible i com qualsevol altre banc. Hem de ser una alternativa, hem nascut per a transformar però naixem com una alternativa a la banca convencional, per tan si vols ser alternativa has de donar els serveis de la banca convencional, al menys el màxim possible. Això és una altre discussió, nosaltres ara en aquest moment no donem crèdit hipotecari però suposo que la majoria de socis que tenim tenen la seva hipoteca en un altre banc perquè la tenen no? per tan, doncs perquè no podem donar crèdits hipotecaris als socis com un servei més perquè es puguin treure la hipoteca del BBVA, del Santander i poder-la portar cap aquí, si volem que sigui un banc de referència necessitem donar els serveis bàsics i de qualsevol altre banc per tan sí que anem avançant en oferir nous productes i nous serveis perquè hem de ser comparables entre cometes amb els altres.

I-Llavors tu creus que no hi ha un perfil social de persona que participi ara mateix a la banca ètica o en el perfil d'economia solidària?

A-Podem dir que hi ha un perfil, un perfil d'una persona que té una certa inquietud, possiblement que la banca convencional no li agrada treballar perquè veu que possiblement els seus valors o les seves inquietuds no quadren amb el que fa la banca convencional i busca alternatives que quadri més amb els seus valors. Si no hi ha alternativa, no t'agrada però ho has de fer no, però si hi ha alternativa... Si no t'agrada això, doncs hi ha la banca alternativa. Si t'agrada això ja no passaràs per la banca alternativa, per tan si estàs a la banca alternativa és perquè no està còmode amb la manera d'actuar i de fer de la banca convencional, és per la gent que busca quelcom més no? Amb això històricament sempre hi han hagut tres preguntes respecte la banca; si els meus diners estan segurs? em donaran els diners quan jo els necessiti, és un banc que té liquiditat? i quin tipus d'interès em donaran? aquestes són les tres preguntes. És una entitat financera sòlida, no tindrè problemes amb que em

tornaran els diners quan vulguin i quin tipus d'interès, aquesta és la típica que tothom fa, però aleshores hi ha una quarta pregunta, i els que venen amb nosaltres són els que es fan la quarta pregunta que és: amb els nostres diners què fan?? Si tu vas a qualsevol banc i preguntes: amb els meus diners, què feu? ningú t'explicarà que fan, aquí sí que t'ho expliquem. Si tu tens diners i vols saber què fan amb els teus diners aquí ho sabràs. Qui són els que venen? la gent que es fa la quarta pregunta.

I-Potser cada cop més, però fins ara la gent no es sentia responsable del que fa el banc, no?

A-també et diré que segurament si féssim un club de fans de FIARE banca ètica estaria tothom dins, però de clients en venen bastant menys. Ohh banca ètica, que bonic, i tal sí, però de passar d'un lloc a l'altre no és tan fàcil, la gent no ho fa aquest pas de canviar de dinàmica i tal... no és fàcil, és complex. Tothom està molt content i molt agraït de que hi hagi banca ètica però no passen els diners.

I-Perquè han de renunciar a aquestes comoditats que ara no podeu donar i no és fàcil, no?

A-Clar, per això sempre dic que qui ve és que té una certa militància, que és capaç de renunciar a aquestes comoditats per una sèrie de valors.

I-I això amb aquesta inquietud, va de joves a grans, no?

A- Sí, sí.. totalment transversal, de joves a grans.

I-I tu creus que el sector públic pot tenir un paper en ajudar a afavorir aquest tipus d'iniciatives?

A- Sí, i aquí a Catalunya i a Espanya som bastant pioners. Ara, perquè la conjuntura és bona. Des del punt de vista de que parlar de l'espai públic i administració vol dir parlar de política, ara es donen circumstàncies adequades per poder treballar i poder fer no? això a Itàlia per exemple no passa. De fet en els nostres estatuts hi ha un punt molt clar de que nosaltres no financem partits polítics, està prohibit. Els partits poden tenir un dipòsit, poden ser clients, però no poden participar com a socis de la banca. No, perquè entenem la independència de la banca ètica, és a dir... no volem que per raons de projectes es pugués d'alguna manera prostituir la idea dels valors com a tal. Nosaltres tenim uns valors, i per tan no volem interferències de cap tipus, per tan no donem ni financem projectes de crèdit a partits polítics ni a entitats relacionades amb partits polítics. Tot i que tenim partits polítics que tenen un compte corrent i el seu dipòsit, etc. Ara participar més, no. Dit això, Sí que és cert que parlant d'economia social i solidària és molt important la participació pública, perquè moltes d'aquestes entitats basen el seu finançament a partir de subvencions, i de crèdits públics i que nosaltres d'alguna manera els ajudem amb crèdits i hi ha una certa vinculació entre sector públic i economia social i solidària. I ara que d'alguna manera hi ha més sensibilitat, sobretot a l'ajuntament de Barcelona o de Madrid, gent que venen del món, governants que ara estan a l'ajuntament de Barcelona que venen del món solidari i Associatiu, i hem començat a treballar doncs en projectes molt interessants en el sentit de que puguem donar garanties... el problema de la banca ètica és el que has dit tu abans, per exemple en l'emprenedoria. Emprenedors socials, no? és molt difícil donar crèdit perquè és molt difícil trobar les garanties de que darrere no tingui un altre benefici, una història... és difícil donar crèdit perquè no sé si m'ho tornaràs o no, si és una entitat que fa molts anys que va i tal, però si no ho conec... Però sí que hi ha moltes iniciatives que s'estan duent a terme, el fet de poder treballar amb l'ajuntament, el poder tenir dipòsits de garantia públics que avalin persones emprenedores en l'àmbit social, doncs això és molt interessant perquè si hi ha institucions públiques que es facin càrrec de l'aval, nosaltres evidentment ja podem potenciar la economia social i solidària, per això són molt importants aquests convenis que tenim amb l'ajuntament i

que estem fent ara, i per tan l'administració pública és força important quan estem parlant de l'economia social i solidària i que s'involucri el màxim possible. Dir que nosaltres no tenim socis de partits polítics però sí que tenim ajuntaments socis, com ara l'ajuntament de Barcelona que és una sòcia més com qualsevol altra, però com a ajuntament, governi qui governi.

I-Un altre dels punts del meu treball era mesurar l'impacte de la banca ètica a Barcelona i del paper que pot tenir el sector públic, com el Comissionat de l'Ajuntament de Economia Solidària, a partir de projectes que tenen per una banda el suport del comissionat i el suport de la Banca ètica, com ara FIARE.

A-Això es comença ara, s'ha impulsat aquest any amb un conveni amb l'ajuntament de Barcelona per fer projectes a Barcelona, per tan encara és aviat per mesurar. Sí que és cert que participem en una sèrie de fons, i un conveni que s'ha signat ara a principis d'any amb el comissionat de l'ajuntament de Barcelona i començarem a treballar. Però avui no tenim res encara, el màxim que pots veure és els projectes que financem i que tenim a la web i a partir d'aquí si vols fer una investigació...

I-És a dir fins ara heu coincidit, però fins aquest any no ho heu parlat.

A-Ara ho hem parlat, ens hem reunit i ara hem ficat les condicions contractuals, s'han signat els convenis... ara ja tenim diguéssim el marc legal i financer per començar a treballar. Primer estableixes les regles i el marc d'actuació i què és el que hem estat treballant i a partir del marc d'actuació doncs es comença a treballar i els fruits doncs sortiran d'aquí un any, o d'aquí dos anys... quan sigui ja començarem a veure fruits de tot el que s'està treballant ara. Per tan jo ara no te la puc dir aquesta pregunta, si vas al comissionat, potser et diu algo més però... Nosaltres començarem a treballar ara amb l'ajuntament de Barcelona, però clar, no podem donar resultats quan encara no hem començat a jugar. A la web tindràs els números dels projectes finançats, tindràs els números del que son els dipòsits i quan s'ha donat en crèdit. Veuràs diferents àmbits, d'inserció laboral, de agricultura ecològica...

I-Per acabar, tu creus que és possible un canvi de paradigma econòmic, de manera de fer, en general?

A-Ara mateix no. Nosaltres estem aquí per fer transformació social, és a dir nosaltres estem aquí i la nostra raó de ser és perquè entenem que s'han de fer d'una altra manera, la intermediació financera és una bona eina per fer una transformació social, i aquí estem com un actor més. Però si t'ho mires bé és veritat que és molt petit, la idea econòmica imperant, la filosofia o el tòtem econòmic imperant no és aquest, és el lliberal, capitalisme, neoliberalisme... nosaltres anem fent el nostre nínxol, i el que anem aspirant és que cada vegada més hi hagi més gent que vagi passant cap aquí, però no t'ho puc dir... nosaltres anem fent i a partir d'aquí ja veurem la gent que va passant cap aquest nínxol, aquesta idea i aquesta filosofia social i ja veurem.

I-Clar, el que tampoc no sé és si aquesta Xarxa d'Economia Solidària a gran escala és possible.

A-Podria ser possible, però... s'haurien de canviar moltes coses. Hi ha molta gent que pensa molt diferent, i per tan, cadascú... però si el marc regulador actual, que és el que dona les regles del joc està focalitzat cap a una economia diferent a la economia que nosaltres promovem, però el que fem és dins d'aquesta gran economia treballar el nínxol i fer les coses de diferent manera però no deixem d'estar inserits en una norma i unes regles de joc... i nosaltres juguem i fem el que podem amb aquestes regles de joc per veure com podem anar cap al lloc on volem i entenem que hem d'anar, però a

nivell de gran escala és diferent, no és fàcil, estem inserits en un món neoliberal i capitalista. La transformació va més enllà de nosaltres, nosaltres fem el nostre gra de sorra. El nostre gra de sorra més gran o més petit, però el sistema és un altre sistema i no és fàcil.

I-Aquesta sí que és la última: FIARE banca ètica, no fa publicitat als mitjans de comunicació, ni fa publicitat, no?

A- No, és un boca orel·la. No fem publicitat entre altres coses perquè no ens interessa, és el que estàvem dient de creixement econòmic. No ens interessa que la gent vingui per venir, si una persona té prou interès o prou inquietud ja mirarà de buscar, i si busca et troba.

I-Que la gent se'n doni compte per ella mateixa que no que li hagi de vendre la moto.

A- Sí, sí jo no venc, si vols venir a mi seràs benvingut i si vénis a mi és perquè hi creus, perquè ho has trobat, perquè estàs d'acord amb l'Economia Social i Solidària i perquè has tingut la inquietud de buscar. Però no t'ho dono amb bandeja perquè diguis; va, avui estic d'humor i em canvio... no. No ens interessa per el creixement equilibrat i també per els nostres valors.

I- Sí que hi han organitzacions que fan campanya de sensibilització i consciència, com ara FETS, això sí que és important, no?

A- Sí, i jo ara estic aquí, i em faig un fart d'anar a xerrades a explicar, però per consciència, per explicar a la gent que té inquietuds, gent que vol parlar d'aquests temes. Hi haurà gent que va allà buscant coses, que ens trobarà i ens vindrà i aquesta és una de les maneres, però no farem una publicitat del que seria la banca ètica perquè la gent que vol ja ho sap que estem aquí.

I- Molt bé moltes gràcies.

Entrevista 3

Entrevistat/da: Xavi Teïa

Càrrec: Cap de comunicació

Entitat/Organització: Coop57

I-Bé tal com et vaig escriure al correu, jo en un principi el que volia analitzar és l'impacte real que tenen les finances ètiques a Barcelona

X-Clar, això és difícil de quantificar, sobretot l'impacte social. És impossible.

I-Seria... que jo agafés les memòries de FIARE, i les vostres, COOP57 del 2015 i veure els projectes que heu finançat.

X- Sí, nosaltres tenim els butlletins penjats a internet i són com una memòria. Si fem una memòria social, que és una mica avorrida i poc visual, igualment independentment, cada 6 mesos fem aquesta publicació, són 20 pàgines de butlletí informatiu, que té l'objectiu de fer una reflexió, normalment en l'editorial i en les primeres pàgines... és un espai que fem una reflexió més d'intencions o més ideològica, no? En aquesta parlaven sobretot com utilitzar l'economia social i solidària i que aquesta pugui incloure totes les capes socials no? perquè un repte important de l'economia social i solidària és incloure les capes més baixes a nivell econòmic de la població. Concretament coop57 és una entitat d'estalvi i hi ha moltes persones que no tenen capacitat d'estalvi, i per tan no hi caben no? i per això aquest títol de la editorial. Però en l'anterior reflexionàvem una mica sobre l'habitatge... i més enllà d'això el que expliquem són també les notícies que hagin pogut passar a la cooperativa...i fem un resum del pla de treball d'enguany, del que es diu a l'assemblea... i com que vam fer diferents visites i trobades amb gent internacional doncs també ho expliquem... Tot això és el que podria aparèixer en una memòria... I després també pots veure totes les noves entitats sòcies, i persones sòcies i tots els préstecs concedits. És a dir, a nivell d'impacte de préstecs, i d'activitat econòmica, ho pots veure en els butlletins que estan publicats, no n'hem concedit cap préstec que no estigui aquí. Per una banda tenim els préstecs més clàssics, jo te'n deixo 50 mil i tu me'ls tornes després, i també tenim subvencions, ajudes de factures... aquí ho tens tot. Ho dic perquè això també et pot ajudar, tens xifres... una mica bé a ser una memòria, diferent.

I -A partir d'aquest butlletí puc mirar els projectes que surten, que heu invertit a Barcelona. En aquest Butlletí surt tot Espanya no? Perquè Coop57 és a Espanya no?

X- Sí, i no a tot arreu. Coop57 neix aquí, a Barcelona, a Catalunya, fa 21 anys, el 95. El 2005 es constitueix la primera secció territorial, la d'Aragó. La lògica és: entitats vinculades a xarxa d'economia solidària o coneixen l'eina financera que és el Coop57 i els interessa formar-ne part. Des d'aquí es fa una reflexió llarga i profunda i la conclusió és: no us feu socis de COOP57 a Catalunya sinó que munteu el vostre propi Coop57 a l'Aragó, per una lògica de coneixement del territori, de les xarxes, de proximitat, de temes de confiança, de descentralització i gestió horitzontal, de acció més arrelada i més propera al territori... llavors es decideix que es manté un sol NIF, vale? és a dir compartim estructures tècniques o uns serveis comuns però coop57 a l'Aragó decidirà per exemple quines entitats són sòcies o no, els préstecs que concedeix, com es desenvolupa... i creix en el seu territori, té els seus propis òrgans democràtics, la seva assemblea pròpia de secció territorial, el seu propi consell rector territorial... i llavors aquest model, que neix a l'Aragó, ràpidament doncs es replica l'any següent a Madrid, al cap de dos anys a Andalusia... crec que és 2005-2006, després a Galícia el 2008-2009, i a Euskal-Herria el 2015. Val? Llavors, perquè estem aquí? i no estem a Extremadura o a Castilla-León? És perquè la gent del propi territori ha volgut

crear aquesta eina. Nosaltres no volem fer sucursals, per dir-ho així. Ni anem a dir: ara anem a implantar el coop57 a Múrcia, perquè ens ve de gust. No, quan la gent de Murcia digui, ostres nosaltres volem un Coop57 aquí, direm, vale, doncs fem-lo. Així en plan queda molt "xulo", que no soni així, però sí la lògica de dir: nosaltres només existirem allà on el propi territori consideri necessari i útil que existeixi. Necessitem que hi hagi una massa suficient de persones i entitats, que siguin capaç d'autogestionar una societat territorial amb els seus propis òrgans, amb els seus processos, amb la seva gestió, i per això estem aquí. Clar, per tan, dir: esteu a l'Estat Espanyol? Sí, però no. Estem allà on el teixit social local ha tingut la força per construir la pròpia eina financera.

I-l aquesta cooperativa funciona com una cooperativa, la de Madrid com una altra, i la de Euskal-Herria com una altra?

X-Bueno no, no, és un sol NIF. Coop57 és una única entitat que internament es divideix per seccions territorials, però l'òrgan Subirà de la cooperativa és l'assemblea general. L'assemblea general està formada per representants i delegats de les assemblees territorials, és a dir intentem fer un model de baix cap a dalt. Qualsevol soci s'ha d'adscriure obligatòriament a una secció territorial, encara que estiguis a Múrcia. Vale? Tu has de dir, jo soc sòcia de Coop57 a Andalusia o a Catalunya i allà és on tu estaràs cridada a participar. L'espai de participació universal són les assemblees territorials, les assemblees de secció. Llavors en funció del número de socis i entitats que hi ha, hi ha uns delegats, els quals es troben a l'assemblea general on porten les decisions que s'han pres en les territorials. És a dir, cada secció territorial té la seva assemblea de secció que decideix, parla i debat els temes que vol, però hi ha uns temes que acordem en comú. Per exemple, si hem d'aprovar el pla de treball totes les assemblees territorials generen el seu pla d'aquell any, llavors a l'assemblea general anem per torns, no? Aragó, què heu decidit? Doncs mira, es va parlar el pla de treball i es va aprovar per unanimitat i van haver-hi aquestes aportacions. Andalusia? doncs nosaltres tal. Llavors es fa un debat doncs a nivell general amb el que es parla a totes les territorials i es vota. Però l'òrgan sobirà de representació és l'assemblea general perquè és una sola entitat, el que sí que intentem és descentralitzar la presa de decisions i que això estigui en mans del territori, que ens sembla més lògic i més intel·ligent.

I- Això m'ho he mirat, que coop57 no és una banca ètica, és una cooperativa d'estalvi, no?

X- És una cooperativa de serveis financers, vol dir que no som una entitat bancària, no estem regulats. Ni pel banc d'Espanya, ni per la normativa bancària. Nosaltres estem sota la llei de cooperatives. I això és diferent que una cooperativa d'estalvi o una cooperativa de Crèdit. És a dir, caixa d'enginyers és una cooperativa de crèdit. Cooperativa de crèdit és una forma jurídica bancària, és a dir Caixa d'Enginyers està sota la normativa bancària i està regulada per el Banc d'Espanya. Vale? nosaltres estem fora de l'àmbit regulat. I és diferent és cooperativa i serveis igual que si fóssim una cooperativa de serveis de transport, doncs hi ha una cooperativa de serveis financers, que és el nostre cas. És una figura molt única aquesta

I- D'acord. Llavors, vens, poses els teus diners i pots rebre diners?

X- Sí, però has de ser soci. Nosaltres no podem treballar amb tercers. No hi ha ningú a Coop57 que sigui client. No podem tenir un client, ha de formar part de la cooperativa, ha de ser soci. I no tothom pot rebre finançament. Tots els socis hi poden estalviar, que estalviar vol dir fer una aportació al capital social de la cooperativa, no és un dipòsit bancari, o un compte corrent... no tenim operativa bancària, no tenim targetes,

no pots domiciliar la llum... Tu pots estalviar fent una aportació al capital social. I qui pot rebre finançament? només ho poden rebre persones jurídiques, no ho poden rebre persones individuals. Dins de Coop57 hi ha tres tipologies de socis, però dos són principals: una és el soci de treball, que som els que estem aquí treballant, l'equip tècnic però que és molt minoritari i amb pes percentual de vots és un 3% del total, per tan és una figura més simbòlica no? de dir, creiem en el cooperativisme, en la cooperativització tan dels serveis, com del consum, com del treball, llavors per lògica i coherència els que treballem aquí no som assalariats sinó que som socis de treball. Però no és la figura principal, la figura principal és el que li diem soci de serveis. I es diu així perquè com a cooperativa de serveis financers els socis de serveis són els prestataris, i en aquest cas és el que et dic, només ho poden ser formes jurídiques. Aquestes cooperatives de serveis, i amb això ja et foto el rollo que potser tenies alguna pregunta per aquí... els socis de serveis per ser socis, abans el que els hi fem és un procés d'avaluació social. Mirem com és aquella entitat, la volem conèixer i volem que l'entitat ens conegui. En el fons és un procés per generar coneixement mutu i confiança. Amb aquí, que simplificadament mirem què fa i com ho fa, que ens interessin les dues coses, determinem si aquella entitat s'adequa als criteris o principis de COOP57, que en un sentit molt ampli els principis o criteris també apareixen aquí al butlletí, és que considerem que aquella entitat aporta un valor afegit amb la seva activitat, aporta impactes positius, que ajuda a empènyer cap a una transformació social i econòmica, que és l'objectiu finalment de Coop57. Si es considera que sí, (a més a més aquesta avaluació la fa una comissió social, externa, socis de la cooperativa amb coneixements sobre l'economia solidària i que fan un anàlisi de les sol·licituds d'entrada, però ho fan des de la militància i sense remuneració), doncs si es determina que sí que s'addiu als criteris, es demana la seva admissió al consell rector que és qui pot decidir l'admissió de les noves entitats sòcies. Si l'entitat és sòcia de serveis és que se li pot concedir préstecs. Abans, però, li fem una avaluació econòmica, financera, de viabilitat. S'ha de mirar que aquell projecte pugui retornar aquell préstec. Això no vol dir que no siguem arriscats, no vol dir que funcionem amb sistemes de garanties com els bancaris, no vol dir que no puguem financer coses que no financaria ningú més, però hem de tenir... no la certesa, perquè la certesa mai es pot tenir, però sí el convenciment de que aquell projecte tirarà endavant, perquè no ens hem d'oblidar mai que estem prestant diners de gent que els ha posat. D'aquí me'n vaig a l'altra figura de socis de la cooperativa principal és el que diem les sòcies col·laboradores. Ho poden ser tan persones com entitats. El 98% són persones. No han de passar cap control o cap procés d'avaluació social. Per exemple tu, que diguessis, tinc 1000 euros estalviats que ara mateix no els necessito i no sé quan els necessitaré i vull que estiguin a Coop57 i que mentre no els utilitzo vull que serveixin per finançar aquest tipus de projectes. Llavors et fas sòcia col·laboradora, amb el fet de col·locar diners, com que tu estàs fent una aportació al capital social de la cooperativa, això et converteix amb sòcia de la cooperativa, val? tu els pots recuperar aquests diners, amb un percentatge de remuneració anual, i totes les tipologies de sòcies participen en les assemblees.

I- Aquí sí no que no hi ha un filtre? Si vol entrar una gran empresa?

X- Podríem vetar l'entrada d'algú. Si vens no t'analitzaré, però si ens ve Movistar volent-se fer sòcia, doncs com que qui accepta les noves sòcies és el consell rector, doncs el consell rector pot rebutjar, està en el seu dret.

I- Però no ha passat no?

X- No ha passat. Encara no hem hagut de dir que no mai a cap sòcia col·laboradora. En quant a sòcies de serveis en algun cas sí. Però clar, si ens truca... Inditex, i es vol fer sòcia, aquí li direm escolta, ni ho intentis. Però a vegades hi ha casos que no és

tan clar, hi ha casos que està enmig de la frontera i s'han d'avaluar, i en algun cas s'ha dit que no, que ho argumentem molt, quan diem que no ho volem argumentar molt bé.

I-Clar, si. No sé si ja m'ho has respòs al principi, però una de les preguntes que també et vaig enviar per correu, és si la gent que estaria més interessada en participar en aquest tipus d'alternatives financeres i desmarcar-se dels bancs convencionals, no saben que existeix aquesta alternativa. O no tenen recursos per participar, ni temps.

X-Podria ser, la majoria de la societat no ens coneix.

I- I teniu alguna opció per incloure'ls o no es pot?

X-Ara mateix no, ara mateix som altament imperfectes amb això. És a dir hem d'acceptar les nostres limitacions i aquí n'hi ha una. Això quan ens ho plantejem, no és perquè tenim la solució sinó perquè ho assumim com a repte. És a dir, hem de buscar o intentar articular un mecanisme on tothom hi càpiga. Clar nosaltres demanem una aportació mínima d'estalvi per ser sòcia col·laboradora que són 300 euros. No tothom ho pot fer, però potser podem articular-nos d'alguna manera d'articular estalvis col·lectius de persones amb molts pocs recursos, per exemple, que 50 persones posin 5 euros al mes, o tres euros. No sé, pensar. I maneres també de poder donar serveis a aquestes persones, això és una cosa que ara mateix no podem fer, llavors, és això. No és que ho tinguem resolt sinó que ho assumim com a repte per treballar-ho, reflexionar i buscar solucions per el futur. Però tenim fallos, es clar, tenim límits.

I-O potser a mesura que aneu tenint més estalvis, arribarà un punt que podreu oferir crèdit a la gent també

X- No, si d'estalvis en tenim molts, el problema és que no els podem regalar, perquè no son nostres... és clar, un dia tu arribaràs i diràs: escolta, els meus 1000 euros els necessito, i imagina't que nosaltres et diem, no, mira, es que els hem regalat, ja no els tens. No podem fer-ho això. Llavors, estalvi n'hi ha molt però no... no el podem donar.

I-Jo de dades, n'he trobat d'econòmiques però no he trobat dades socials. Tu creus que hi ha un perfil de gent sòcia de Coop57?

X- No el tenim definit, ens hem trobat amb algun espectre bastant divers, en quant edat, procedència i inclús cultura... però és això, al final, en quant a persones individuals, és un espai d'estalvi. Per tan tu aquí estàs acotant la societat val? hi ha un estalvi de elits que ja ni es preocupa de que existeixin aquestes coses val? però després hi ha una part baixa que quan parles d'estalvi, doncs no hi entra perquè no té capacitat d'estalvi no? llavors, acotem la franja. Dins d'aquesta franja que acotem, que igualment és molt àmplia, aquí sí que observem molta diversitat perquè no és el mateix una persona del barri de la devesa o de l'eixample de Barcelona que una persona d'un poble d'Andalusia. I els dos poden formar part de Coop57 no? llavors tenim un espectre gran, i hi entren gent de 85 anys i gent de 19. Estem aquí, fins que no sapiguem trencar aquests límits, però després no et podré dir: sí és un home de 35 anys, d'ingressos mitjos... no tenim aquest estudi tan ben fet.

I-Perquè coop57, que està creixent, en paral·lel a la Xarxa d'Economia Social i Solidària no? vull dir perquè creixi Coop57 han d'anar sorgint projectes i iniciatives de transformació en el sentit de... cooperatives i amb impacte social positiu. Tu creus que l'administració pública hi ha de jugar un paper?

X-És un bon tema aquest. I que els últims temps ocupa molt, perquè... la reflexió que has fet al principi a mi em sembla importantíssima. Perquè algun cop ens han

preguntat... i com us ho fareu coop57 per créixer, o fins on podeu créixer, o quines estratègies de creixement...? I nosaltres moltes vegades contestem: l'estratègia no és que creixi coop57, l'estratègia és que creixi l'economia Social i Solidària, i en la mesura que creixi la economia Social i Solidària, per conseqüència, creixerà coop57 perquè és l'eina financera que li vol donar serveis. Per tan a mi aquesta reflexió em sembla molt important, primer perquè gira les coses, que molts cops també estem acostumats a la lògica del capitalisme, de : com créixer? i saps és aquesta lògica de créixer per créixer... que estem tan acostumades a això que a vegades ens oblidem i aquesta manera de girar-ho a mi em sembla transcendental de que es pugui entendre. Llavors, ai ara m'he oblidat

I- Sí, això del paper de l'administració pública

X-Ah, això. Llavors, què està passant amb l'administració? amb l'administració està passant que darrerament (molt representat amb l'ajuntament de Barcelona perquè és el més gran de Catalunya però també amb altres municipis) han entrat forces de govern amb una inclinació i una predisposició a fomentar l'economia social i solidària val? Fins aquí en principi ho hem de considerar positiu. Què passa? primer, que no estem acostumats i acostumades a que això passi, l'administració sempre s'ha vist més com un enemic que com un amic. Després, l'administració també és una màquina en si mateixa independentment de qui la governi no? És un cavall que va al seu rotllo i llavors hi ha un genet que l'intenta controlar, i pot controlar bé algunes coses però no totes. I a més a més els tempos de l'administració no s'equivalen o s'enllacen o es corresponen als tempos que necessita l'economia social i solidària, que molts cops és una economia que té un fil socio-polític important i que té el concepte de processos com algo també important. Llavors, l'ajuntament de Barcelona treu una sol·licitació per fer un diagnòstic en un barri i dona 10 dies. Clar, si això ho ha de fer a l'ateneu de nou barris, amb deu dies no pot fer-ho. Perquè els seus processos, és que han de reunir totes les persones i entitats sòcies del barri, anem a fer una discussió col·lectiva, anem a veure si ho volem o no, anem a veure els pros i els contres. decidim-ho, acordem-ho i llavors decidim si ens presentem i mentre es fa tot això ja s'ha adjudicat a una altra empresa. Val? Llavors, ens trobem amb aquestes dificultats. I després una altra cosa que passa... és que evidentment hi ha hagut molta gent i teixit social que ara està a l'administració i s'ha d'entendre el paper que té cadascú i això no sempre és fàcil, perquè és el meu amic, perquè hem treballat junts en aquella cooperativa, perquè ara ell vol que es desenvolupi l'economia social i solidària i per tan em demana moltes més coses... hi ha una qüestió d'entendre els rols de cadascú. També, dins de l'economia social i solidària, hi ha diferents maneres d'entendre quin és el paper de l'administració, no? una cosa és com entén l'administració el seu paper i l'altre és com l'economia social i solidària creu que ha de ser el paper de l'administració. I amb això no hi ha una sola mirada, ja et dic la mirada de Coop57 és que l'administració ha de ser una gent que ajudi, que creï un sistema favorable perquè es desenvolupi l'economia social i solidària, que pugui aportar eines, recursos, tot això sí, però mai pot ser la pota principal. Nosaltres amb la nostra estratègia de desenvolupament a nivell més local, més pròxim, identifiquem tres potes: la primera i la més important el teixit social organitzat, és d'on sorgiran nous projectes, des d'on es crearan noves cooperatives i noves associacions, xarxes, i entitats de persones que puguin desenvolupar una altra vegada dins de l'economia i construir com a persona, com a territori, etc.

Tot això, ha de néixer des del teixit social organitzat, i per tan és la pota principal, perquè es puguin cristal·litzar els projectes econòmics necessiten finançament. La segona pota, és l'instrument finançar, Coop57. I la tercera pota és la administració local. Entenent-ho com et deia no, si aquests projectes es pot cristal·litzar amb el finançament, anem a ajudar a que això passi. Anem a posar recursos aquí, ajudar amb

temes de formació, de cessió de local, de garanties conjuntes amb l'entitat que li fa el préstec perquè puguin accedir a aquest finançament, mil maneres no? Però sempre des d'un punt de vista de: anem a ajudar que això passi, no pot ser el motor de creació de nous agents econòmics perquè el dia que l'administració desaparegui, si això és dependent absolutament desapareixerà també, és crear algo que no... no té sostenibilitat. Ara, el que pot ajudar l'administració, és a que això neixi, però no pot sostenir-ho indefinidament. Llavors, en aquest maremànum, que t'he dit unes quantes coses i me'n deixo moltíssimes més que podrien haver-hi, hi ha debat aquí, no estem acostumats, jo crec que a tot arreu la voluntat és la millor, és a dir totes les limitacions o crítiques que t'hagi pogut dir no treu, que a nivell personal penso que s'està fent tot des de una voluntat de realment ajudar a que pugui ser més forta una altra economia, però crec que s'han d'entendre totes aquestes variables i de que no sempre es conjuguen de la millor manera.

I- Amb això que dius que l'ajuntament està activa, sobretot a Barcelona...

X- Bueno perquè és la que té més capacitat, és el més gros

I- Sí, i ha creat el comissionat d'Economia Cooperativa Social i Solidària. Amb algunes coses treballem junts no?

X- Sí, tenim un conveni. És una de les coses que t'he dit, és un conveni que el que serveix és per compartir riscos. L'ajuntament, i això és una de les coses que una administració local pensem que és positiu que pugui fer, l'ajuntament diu: jo vull promoure l'economia social i solidària al meu municipi, en aquest cas a Barcelona, Coop57 és una eina que promou l'economia social i solidària a tot l'estat i entre altres llocs a Barcelona. Per tan seria un acord per dir: nosaltres tenim una línia de finançament específica per finançar projectes que succeeixin a la ciutat de Barcelona dins de l'economia social i solidària, finançarem aquests projectes, val? però el risc de que aquests projectes no retornin el préstec l'anem a compartir, entre l'ajuntament i coop57. És a dir aquesta voluntat compartida en compartir riscos i creem un fons compartit on posem el 50% dels recursos, que està allà, perquè si algun dels processos finançats en el marc d'aquest conveni no retorna el préstec, es pugui utilitzar aquest fons per eixugar la morositat possible. Per tan, un 50% de la morositat l'absorbim des de Coop57 i l'altre 50% l'absorbiria l'ajuntament. Llavors d'aquesta manera el que fas és facilitar que els nous projectes puguin accedir al finançament i per tan puguin existir. Sí, s'entén?

I- Sí. Can Batlló és un d'aquests projectes no?

X- No, can Batlló és un ecosistema molt especial. Can Batlló té una implicació veïnal des de fa molts anys, que es recupera pel barri i tenen una plataforma que és Can Batlló pel barri, amb moltes entitats i teixit associatiu a Sants, amb moltes persones involucrades... i allà es crea un teixit comunitari molt potent al marge de l'administració. D'allà en surten varis projectes que nosaltres hem finançat, estem finançant La Borda, que és un dels punts emblemàtics. No sé si el coneixes, és la construcció d'un habitatge cooperatiu, de 28 habitatges cooperatius, que es diu La Borda, i és una cooperativa d'habitatges amb (?) cessió d'ús. Això saps què és ?

I- No...

X- És, en aquest cas concret, vale? T'ho explico en aquest cas concret però són tots eh. Es crea una cooperativa d'habitatges que en aquest cas fa la producció d'una vivenda nova, de 28 habitatges. La propietat d'aquests habitatges és de la cooperativa. Llavors, hi han persones que són sòcies de la cooperativa que el que tenen és el dret

d'ús de un dels habitatges, de la manera que s'acordi, que normalment és indefinit, fins que et moris. En alguns casos és fins i tot hereditari. En aquest cas crec que no. Dret d'ús fins que et moris. El que en el mercat d'habitatge comercial seria un lloguer, aquí no és un lloguer perquè tu pagues un dret d'ús. Però si un d'aquests socis se'n vol anar no pot agafar el seu pis i vendre'l. Perquè no és propietat seva, és de la cooperativa, per tan si se'n va en el seu lloc entraria una altra persona sòcia. Llavors, tu aquí t'estalvies passar per processos especulatiu, de venda pisos... és a dir la gestió és col·lectiva, és comunitària. Aquest és un projecte que creix a mans de la gent de Can Batlló, i aquest ha sigut un projecte molt ambiciós i amb molta necessitat de finançament, i ja que han fet això, que és una campanya de títols participatius, que vol dir que la Borda emet títols participatius per valor de 1000 euros, com s'emeteu, vale? perquè la gent es subscriu. Llavors han llençat aquesta campanya de 865000 euros, és a dir 865 títols de 1000 euros cadascú. I això li diem a la societat: qui compra aquests títols? Llavors hi ha gent que diu: mira, jo compro 2 títols. I són títols que tenen un venciment de 3 anys i que els hi remunera un 75% anual. I d'aquí 3 anys els poden recuperar, és com un dipòsit, però en comptes de fer un dipòsit en un banc, ho estàs fent amb una cooperativa.

I-Que és Coop57?

X- No, que és La Borda. Nosaltres el que fem és coordinar i gestionar l'emissió. A més a més donem garanties, aquí al darrere. Però formalment qui emet els títols, qui està compromès amb el deute, és la cooperativa. Nosaltres garantim el 80% de la operació i a més a més garantim liquiditat anticipada, és a dir si d'aquí un any els necessitessis nosaltres et donem els diners.

I-I com els tornarà la Borda aquests diners?

X- Els anirà tornant de mica en mica amb els diners que pagarà cada habitant del dret d'ús. D'aquí tres anys no els haurà tornat, segurament proposaran la prolongació voluntària per qui vulgui. I ja els tenim, amb 20 dies els vam aconseguir, i ahir oficialment vam tancar. De fet ens vam passar, estem casi a 1 milió d'euros de peticions.

I- En serio?

X- Sí, estem contentíssims. I això és perquè tenim una base social molt activa i molt compromesa. I llavors, enviem això i la gent respon. És espectacular.

I-Així doncs Coop57 participa en projectes impulsats per can Batlló, però Can Batlló no és una entitat jurídica Sòcia.

X-Can Batlló com a tal no. Perquè Can Batlló jurídicament no sé què és. La Borda que és una cooperativa sí, i una escola que es diu l'Arcàdia també és sòcia i també esta en el marc de Can Batlló. Nosaltres considerem que per ser sòcia, estem obligats a que tinguin forma jurídica.

I- Val, molt bé. Tu el creixement de la Xarxa d'Economia Social i Solidària i el compromís del teixit social, com l'interpretes? La gent està guanyant consciència? Desconfiança amb els bancs convencionals?

X- Sí, això són elements que juguen... sobretot a nivell individual hi ha molta gent que diu jo els meus estalvis, els meus diners no vull que els tinguin els bancs. Llavors hi ha una reacció diguem en criteris negatius, de dir no vull que els meus diners es vinculin en entitats que fan coses que sembla que no estan ben fetes, i a més a més hi ha una reacció positiva de dir, vull que els meus diners es vegin vinculats amb coses que sí

que valguin la pena... i això és el que hem fet nosaltres. Llavors, doncs això és un motiu important de perquè la gent porta els seus estalvis a Coop57. Nosaltres no podem solucionar les necessitats financeres de la gent, perquè no podem oferir serveis de comptes corrents, targetes i tal, no? però en quant a l'estalvi sí que donem aquesta opció. A més a més, és el que et deia, coop57 no és només un lloc on dir tinc 2000 euros estalviats i els deixo allà, que hi ha molta gent que simplement fa això i ja està bé, però hi ha gent que a més a més diu, hòstia que això és una xarxa on s'intenta construir una altra economia, una altra societat, que passen coses com La Borda... i que val la pena participar-hi de fer aquestes construccions col·lectives no? Més enllà d'aquest espai financer és una xarxa de persones i entitats amb les que s'està desenvolupant aquesta nova economia.

I-Però la banca ètica fa el mateix però a més a més tens un compte corrent no? Tot i així no us trepitgeu?

X- No.. o bueno amb algunes coses sí. Si tu tens 3000 euros o els poses a una banca o els poses a una altra, o poses la meitat a cada banda però potser participes només a una... o potser a les dos, no sé. No té perquè però pot ser que sí, clar són eines diferents. Una cosa són les entitats bancàries, que són bàsicament FIARE i Triodos en el nostre entorn, que són... Triodos és un model bastant diferent, perquè a més a més de ser banc l'estructura de propietat és convencional, i amb FIARE encara ens acostem més perquè també és una entitat cooperativa, i després hi ha la cooperativa de crèdit, com caixa d'Enginyers... però igualment és diferent perquè ells poden oferir serveis bancaris (comptes corrents, targetes, etc.) cosa que nosaltres no, però nosaltres tenim molta més flexibilitat i capacitat d'autogestió que no si fóssim un banc i ens podem adaptar molt més a les diversitats concretes. Llavors aquí podem jugar altres coses. I podem ser més àgils... per tan, sí que amb algunes coses ens xafem, però com que som coses diferents... L'objectiu de Coop57 no és oferir un compte corrent, que hi ha molta gent que ens ho demana eh, "jo vull tenir-ho tot aquí"... però nosaltres el que volem és construir una altra economia, per tan el que volem fer és finançar projectes que entenem que transformen i creen una altra economia. Però per fer préstecs, necessites diners, per tan has de demanar a la gent que te'ls deixi... i així és com s'arriba a aquesta lògica, llavors molta gent dirà, hosti, però si jo poso aquí el meu estalvi jo també vull una targeta i vull que sigui el meu banc... però al final no és l'objectiu. Fins ara, pot ser que més endavant el teixit social decideixi que per un procés democràtic prefereix que de cop comencem un viatge per una llicència bancària, doncs ho haurem de fer... Segurament no passarà perquè estem molt convençudes de que l'eina que tenim és la bona, però podria ser, podria ser.

I-Com que és una iniciativa que sorgeix des de baix i des de la població, és un moviment social no?

X- Sí, l'objectiu principal de Coop57 és la transformació social, no és l'objectiu econòmic. El seu origen, i això ho veuràs explicat en un dels butlletins anteriors, el 27, el 28 o el 29, o un d'aquests, coop57 neix de la lluita obrera, i neix de un procés de apoderament obrer, d'una editorial que va tancar que era la editorial Bruguera, que uns treballadors van estar lluitant molt de temps, van aconseguir guanyar el judici, van aconseguir unes indemnitzacions quantioses i van decidir que el que farien era retornar la solidaritat que havien rebut durant els seus anys de lluita. Van estar tres anys lluitant, el 89 guanyen. Fan tres piles, una l'envien a Nicaragua, una altra Andalusia, i la tercera fan una mena de fons comú, de caixa de resistència local per finançar projectes de lluites laborals que poguessin haver-hi aquí, i que es poguessin crear nous projectes cooperatius per convertir empreses en cooperatives, i que tinguessin una mena de resistència per poder afrontar tot això. Això és com neix Coop57, per tan el seu origen ja diu de la voluntat de transformació i de la voluntat de

lluita, i de canvi. Evidentment que aquest fons de resistència inicial, al que és Coop57 avui, hi ha una evolució molt grossa però hi ha essències que es mantenen des de llavors, d'aquesta actitud rebel i les ganes de canviar les coses. I aquests principis s'han anat arrastrant i per tan, aquesta eina financera el seu objectiu essencial segueix sent la transformació social, estem per això. No estem per fer préstecs i simplement per fer-los. Com més préstecs fem millor, perquè vol dir que més préstecs estarem finançant de l'economia transformadora.

I-I si la cooperativa va creixent, i es van fent més seccions territorials, el funcionament horitzontal i tan participatiu, es pot mantenir a nivell de gran escala?

X- Es podria mantenir, no sabem on hi ha un sostre. El que passa és que aquí una altra limitació que tenim i no només nosaltres, en general les entitats democràtiques, és ajuntar dimensió i democràcia. Normalment com més creixes, el percentatge de la participació de la societat és més petit. És a dir, nosaltres, el percentatge de persones i entitats que venen a l'assemblea comparat amb el total és petit. De les entitats d'economia social i solidària de Catalunya són de les entitats que té les assemblees més nombroses, però tot i així la participació és petita i com més creixem el percentatge més petit es fa. Vale? Per tan, aquí hi ha una imperfecció. Un dels motius és que la gent veu que coop57 ja funciona i confia. Hi ha molta gent que diu, no no jo no vinc a l'assemblea que ja confio que ho feu bé. I l'altre, és que encara que vingui un percentatge relativament petit de gent, el fet de ser una entitat democràtica t'obliga a uns principis de transparència, és a dir quan convoquem una assemblea els comptes de l'entitat els enviem a tots els socis, per tan n'estem enviant a més de tres mil set-centes persones i a més de set-centes entitats i estem dient, això ha anat així. Per tan, t'estem exposant. I això, indirectament, encara que no directament en presència física i en assemblea, indirectament exerceix un control democràtic sobre una entitat. En el cas de SomEnergia, que és el cas d'una cooperativa que ha crescut moltíssim i té més de 30000 socis, a les primeres assemblees hi anaven unes 300 persones, a les últimes, hi van unes 300 persones. Primer eren mil persones i ara són trenta mil. I això passa així, nosaltres a les assemblees més o menys som els mateixos, de número. Hi ha molta gent que és la mateixa i després hi ha una sèrie de gent fluctuant però més o menys són els mateixos sempre. I quan a Catalunya érem 1000 socis érem 100 persones i ara que som molts més en som 200. Al final hi ha un nucli de gent que està identificada i compromesa amb el projecte i que hi vol formar part de manera activa i hi ha una altra sèrie de gent que el que fa és confiar o fiscalitzar des de la distància, aquesta manera indirecta que et deia. Que és ideal? no, ni molt menys, no és gens ideal que passi això, però és la realitat, no podem obligar a ningú a venir. És una altra limitació que hi ha.

I-De la mateixa manera que segur que si tu preguntes al carrer i parles de Coop57, tothom diria que està molt bé. Després els que portin els diners i facin al canvi no hi haurà tanta gent disposada. I en el cas dels socis, potser posant els diners ja senten que fan algo...

X-Exacte. També hi haurà algú que estigui aquí i també ficat a la Plataforma per una Fiscalitat més justa, a algú que milita allà, un altre que està a SomEnergia al grup local del seu poble... un altre que està militant a la XES, i això també ens passa... que la multi militància a vegades té límits. Molts cops passa que els socis són de més llocs, o en el cas de les entitats que el propi projecte t'absorbeix i et requereix tan que no tens temps d'anar a fora a participar. Vull dir que clar també s'entén tot això. Inclús nosaltres des de Coop57 que intentem estar enxarxats a molts llocs no participem a tots els llocs on voldríem però per manca de capacitat de fer-ho. Crec que hi ha més gent del que tu dius, jo poso els diners i no em vull embolicar més, però també hi ha aquesta altra part de gent que no arriba, sobretot amb entitats potser.

I- Ja per acabar, Coop57 vol créixer perquè la gent que estigui interessada ja vindrà. No aneu a buscar a la gent.

X- Sí, nosaltres fem més una qüestió de taca d'oli. Ens anem estenent a mesura d'anar estenent la xarxa. Tampoc passa res per ser així, o per créixer així, perquè: absorbir creixement no sempre és senzill, després créixer en xarxa ens sembla interessant, créixer coneixent-nos i interconnectant-nos. I després que som conscients que Coop57 a nivell quantitatiu no solucionarem res, intentem solucionar a nivell qualitatiu, intentem demostrar que es pot finançar d'una altra manera que funciona. Intentem demostrar que es pot fer habitatge d'una altra manera i que funciona, nosaltres financem això però el fet de que el projecte sigui un èxit no solucionarem el problema que hi ha amb l'habitatge a Catalunya. No és que no ho pretenguem, és que no podem. Hi ha un problema de frau que a nivell jurídic, a nivell legal, a nivell de propietat, a nivell de cultura, Coop57 no pot abordar tot això. Això és un canvi que requeriria que tots els éssers de la societat (incloses les persones, ciutadans i ciutadanes, administració, empreses, propietaris), que tothom es posés d'acord per fer un canvi de model, nosaltres evidentment no tenim aquesta força. El que podem fer nosaltres és dir: ei, es pot fer d'una altra manera i és viable. Intentem que això provoqui canvis, sabent que directament no ho podem fer, els problemes d'habitatges a Catalunya afecten a 2 milions de persones, no podem atendre nosaltres a dos milions de persones. Per tan, és això, no és que no pretenguem, és que som conscients que no podem solucionar ni l'acció de finançament de les entitats, ni les injustícies socials ni la distribució de la riquesa... Sabem que tot això no ho podem solucionar però podem demostrar o intentar demostrar que podria ser, no? a nivell que et deia, qualitatiu. Que una entitat es pot finançar d'una altra manera i que el projecte pot ser viable, que pot generar una nova riquesa, pot generar un nou producte final.

I- Sí, el que vull demostrar amb el meu treball és això, a partir de dos exemples, dir que aquest model pot funcionar i que és possible.

X- Coneixes Pamapam?

I- Sí això m'ho va dir en Xavi a la última entrevista.

X- T'ho dic perquè allà trobaràs iniciatives de Barcelona i et serà més fàcil de discriminar i fer un Zoom. És un mapa col·laboratiu. Perquè també les acotacions i les definicions de l'economia social i solidària és interessant clarificar-ho. Hi ha aproximacions que són diferents, per exemple, la Xes i la Fiare, tenen socis que nosaltres no acceptaríem com a socies per exemple per formes jurídiques. Nosaltres no acceptem S.L's o S.A's. Ho tenim marcat com a criteri, en canvi hi ha alguna S-L que és sòcia de la Xes o sòcia de Fiare, perquè funcionen amb uns altres criteris. Per nosaltres la forma jurídica és important perquè expressa coses i fomenta coses, i ara la base està en el capital i nosaltres volem que la base estigui en les persones i per tan només financem cooperatives i no societats limitades. Que potser anem equivocats eh, però només et dic que existeixen diferents aproximacions cap a la economia social i solidària. Llavors, Pamapam, crec que ajunta els criteris, els ajunta bé, de tot arreu perquè fa un qüestionari de criteris per admetre la entitat al mapa... Crec que és un bon punt de síntesis o de programa, i a més a més hi han bastantes iniciatives, i a més a més t'és més fàcil veure els de la ciutat concreta. I sobretot pel que fa l'enfocament et diria això, que ho fessis intentant mirar des de la Xarxa d'Economia Social i Solidària, i no des de l'administració. No per res en contra de l'administració, sinó es una qüestió de que des del propi moviment trobaràs més coses i és més complert. Coneixes també l'informe? Si vols parlar de la ciutat de Barcelona hauries de conèixer el que... busca... diagnòstic economia social Ciutat de Barcelona..

I- Sí, ho tinc apuntat. L'economia Social i Solidària a Barcelona. La ciutat invisible.

X- Sí, aquí és on trobaràs les millors dades, i més actuals.

Entrevista 4

Entrevistat/da: Xavier Rubio

Càrrec: Tècnic de projectes

Entitat/Organització: Comissionat d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i Consum de l'Ajuntament de Barcelona

I- El comissionat d'economia solidària...

X- El comissionat d'economia cooperativa, social, solidària i consum, això es crea el juliol del 2015, amb el nou govern de l'Ada Colau, una de les primeres decisions que pren el primer tinent d'alcalde de treball i planificació Gerardo Pisarel-lo és obrir un nou àmbit de política pública d'economia social i solidària. Llavors, el comissionat és com si fos una regidoria, de l'ajuntament és a dir una regidoria com ara la d'habitatge, regidoria d'educació... el que passa és que se li diu comissionat perquè la persona responsable política que és el Jordi Via no és un regidor electe, és a dir no anava a les llistes, l'ajuntament de Barcelona per la seva carta municipal pot designar persones responsables polítiques que no hagin estat escollides a les eleccions vale? és a dir el regidor d'habitatge és el Josep Maria Muntané, ell anava a les llistes de Barcelona en Comú i per tan va ser escollit no? i forma part del ple, és un dels 11 regidors de Barcelona en Comú que forma part dels 41 membres del ple. Però l'estructura municipal de govern s'ha complementat amb persones que no han estat escollides no? i que llavors són no electes i els hi fan un encàrrec, i és el cas del comissionat. Llavors això es crea el juliol del 2015 i posteriorment al març del 2016 es crea una direcció de serveis que seria més una estructura tècnica a dins de l'ajuntament que és una directora de serveis d'economia social solidària i consum, que a sota d'aquest paraigües hi ha tres àmbits: hi ha l'àmbit de les polítiques de consum (consum responsable i la política alimentària de la ciutat), hi ha l'àmbit de les polítiques de temps i de economia de les cures i després hi ha l'àmbit de l'economia cooperativa, social i solidària i estan a dins de la direcció de serveis que el responsable polític dels tres àmbits és el mateix, en Jordi Miró. Què més?

I- La gent accedeix a vosaltres amb un projecte i doneu suport econòmic? o com va?

X-A veure, com va això...

I-Teniu línies d'actuació?

X- Sí, hi ha sis àmbits d'actuació: temes d'acompanyament, de finançament, d'equipaments i tal... però prèviament això, una cosa important, és que l'economia social i solidària no la fa la política pública. És a dir, l'economia social i solidària la fa la ciutadania, és a dir és un àmbit de l'economia que siguin projectes socioeconòmics o sociocomunitaris que els impulsa la gent, la ciutadania que els organitza. L'ajuntament no té un departament de creació de cooperatives, no, el que fem és promoure i reforçar. Com? doncs amb recurs tècnic, recurs econòmic, acompanyant i formació... què vol dir? que aquí a Barcelona Activa, que hi ha una direcció que es dedica a promoure l'economia social i solidària, doncs fa cursos. Cursos per crear cooperatives, per acompanyar projectes, per trobar finançament... és molt important aquest enfoc. La política educativa sí que la fa l'ajuntament. L'ajuntament es dedica a treballar amb les escoles, a crear equipaments... el matís és que l'economia social i solidària, que ve de la definició del què és; el conjunt d'iniciatives socioeconòmiques de tota mena, formals és a dir una empresa, o informals, una cooperativa de consum, un mercat d'intercanvi, individuals o col·lectives que prioritzen la satisfacció de les necessitats dels seus membres o d'altres persones per sobre del lucre. L'economia capitalista el que la defineix és que sempre busca el benefici per el benefici, el lucre per el lucre, no? però fixa't què diu... Són independents als poders públics. M'explico? hi ha una relació de distància, de respecte no? de igual a igual. Llavors clar, quan nosaltres estem promovent política pública per l'economia social i solidària és des d'aquest enfoc, des

del respecte, des de la independència... el que anem a fer és a reforçar el que existeix i a promoure i visualitzar el que està començant o el que no existeix, però no la fem nosaltres, no creem nosaltres les cooperatives ni les iniciatives, han de ser les persones o les empreses qui ho ha de fer, nosaltres posem a disposició instruments. Això que dèiem de les línies de treball no? posem a disposició recursos, promovem la intercooperació. La economia social i solidària a Barcelona nosaltres la conceptualitzem amb una visió àmplia, el tercer sector social (Que després quan vegis les xifres veuràs) això és la meitat de la realitat, què hi ha aquí? doncs les empreses de reinserció, projectes que treballen per donar resposta a la situació de pobresa i d'exclusió... llavors és aquest l'àmbit no? nosaltres el que fem és reforçar-lo i promoure'l. No el creem nosaltres, no.

I- Ni es vol no? Una de les meves preguntes era aquesta. Seria possible que la part política tingués un paper més actiu en crear cooperatives?

X- Imagina't, si nosaltres creéssim una cooperativa, per exemple, donar servei en restauració de proximitat. I que això anés en funció dels pressupostos municipals que cada any aquí destinéssim mig milió d'euros. Vale, si d'aquí 4 anys guanya les eleccions el PP a Barcelona, tancarà aquesta línia. M'explico?

I- Clar, sí.

X- nosaltres què hem de fer? si hi ha persones que volen promoure una empresa de restauració. Si hi ha algú que vol der aquesta empresa de restauració sostenible, vindrà aquí a Barcelona Activa, se l'acompanyarà, què significa crear una empresa, el pla d'empresa, què necessites per finançament, t'has d'homologar els espais... és això. Aquest és una mica l'enfoc. El pla veuràs que és el marc de conceptualització i després hi ha coses que ja s'estan desenvolupant accions i en d'altres encara no. També hi ha molt la mirada de: no trepitjar el que el propi sector ja està fent. Per exemple tenim convenis amb les entitats de segon i tercer nivell que agrupa: la taula del tercer sector, associacions de cooperatives, amb FETS ja tenim un conveni... és a dir allò que el propi àmbit ja està fent, anem a "conveniar", és a dir... conveni vol dir una activitat que podria prestar l'administració no la presta perquè hi ha algú de l'àmbit que ja ho està fent i llavors tu li dones recolzament econòmic. Tens un conveni que marca els drets i deures per les dues parts, és a dir, jo perquè us recolzo? perquè esteu fent aquestes activitats que són d'interès públic, veuràs que és molt la línia d'intercooperació.

I- Un requisit per rebre finançament és ser cooperativa?

X- No té perquè. No tothom que fa economia social i solidària té la forma jurídica de ser cooperativa, pot haver-hi entitats, pot haver-hi associacions, fundacions i fins i tot pot haver-hi autònoms, mercantils (que són lo de menys)... vull dir la forma jurídica no és condició sine qua non. Ara hi ha les falses cooperatives que són empreses, el cas més visualitzats és la indústria càrnia d'osona, escorxadors i indústries mercantils que estan obligant als treballadors i treballadores que es transformin en cooperativa però els hi estan encarregant la feina i és perquè així eviten determinats drets laborals que si estiguessin en plantilla. Vull dir pot haver-hi cooperatives que són falses que no tenen perquè ser economia social i solidària. Bona part de les cooperatives són economia social i solidària però pot haver-hi cooperatives que no practiquin els valors.

I- Una altra de les meves preguntes era; les persones que potser podrien estar més interessades en estar en aquest tipus d'economia perquè són les que estan en pitjors condicions i en els mercats de treball més precaritzats, doncs si aquestes persones estan en condicions de participar en aquestes iniciatives en el sentit de que tinguin temps, recursos, informació, recursos educatius, etc. És a dir si s'ha de partir d'unes condicions per poder participar o accedir en aquestes iniciatives.

X- A veure, hi ha un estudi que es diu barris i crisi. No sé si el coneixes. És de l'IGOP,

de l'autònoma. Un dels autors és l'Ismael Blanco. Aquest és un estudi que ha agafat barris de Barcelona, amb situació econòmica més complicada de Barcelona i altres llocs de Catalunya i ha intentat veure si hi ha una correlació entre situació socioeconòmica i respostes d'alternatives i innovació socioeconòmica. L'estudi el que diu és que la correlació està en els barris i per tan en situacions socioeconòmiques mitjanes o mitjanes-altes és on s'estan produint iniciatives com l'economia social i solidària i en canvi en barris en situació socioeconòmica més complicada doncs no és tan fàcil que sorgissin. Vindria a donar resposta a la teva pregunta. Precisament això és el que nosaltres voldríem, el que nosaltres voldríem és que l'economia social i solidària donés resposta a la distribució desigual de la riquesa a la ciutat. És a dir si tenim aquest model de ciutat; en color blau més renda i com més clar menys renda... T'està dibuixant que Sarrià sant Gervasi, les corts, l'eixample i en part a Gràcia, és on es concentren les rendes familiars disponibles més elevades de la ciutat. Llavors clar, primer perquè és objectiu de mandat del govern en el seu pla d'actuació municipal nosaltres estem intentant alinear la nostra actuació (tot i que volem treballar en tota la ciutat) perquè clar et pots imaginar, a on participarà més la gent de la banca ètica; a Sarrià Sant Gervasi o a Nou Barris? doncs serà Sarrià Sant Gervasi no? vull dir nosaltres volem actuar en tots els districtes i en tots els barris però la prioritat d'intentar que aquelles polítiques que nosaltres desenvolupem tinguin major efecte és en aquests barris on tenen més necessitat. Fixa't que a Barcelona, la desigualtat de distribució de la riquesa té la forma de C invertida, fixa't: comença a Horta-Guinardó, això és Nou Barris que és on hi ha els barris amb situació socioeconòmica més difícil, Trinitat Nova, Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona és on hi ha els indicadors més baixos no? però també Sant Andreu, Trinitat Vella, llavors baixem a Sant Martí, a Verneda la Pau i a Besós-Maresme...i en part de Ciutat Vella, en part, però aquí també entrem a Sants...Llavors, aquí nosaltres estem orientant l'actuació, i també el govern entra en l'actuació, en dos polítiques: En aquests sis districtes, Horta, Nou Barris, Sant Andreu, Sant Martí, Ciutat Vella, i Sants-Montjuic per primera vegada s'està desenvolupant un pla de desenvolupament econòmic de districte, que això s'està promovent des de Barcelona Activa, i d'altra banda com a política de ciutat, potser n'has sentit a parlar dels plans de Barri: s'ha escollit 15 barris amb renda familiar disponible més baixa per fer unes actuacions concretes en l'àmbit de drets socials, en l'àmbit d'economia, de participació i en àmbit d'urbanisme i mobilitat 2016-2020. Uns deu milions d'euros per cada barri. Clar nosaltres hem alineat la política aquí. Però és lo que dius tu, és lo més difícil, perquè per entendre'ns, a tu et sona el discurs de les polítiques predistributives?

I- Sí

X-Clar, aquí calen polítiques predistributives, és a dir, aquí amb la redistribució no n'hi ha prou, l'arquetip seria: a gràcia la igualtat d'oportunitats del suposat estat del benestar ha aconseguit que la gent tingui els recursos com per plantejar-se muntar la seva cooperativa o el seu grup de consum. Però a aquests barris que ens referim calen polítiques predistributives, no existeix la igualtat d'oportunitats. La gent neix i viu amb una desigualtat original i per tan aquí el repte és tenir habitatge, tenir renda, i aquí és on està. Precisament ara, no sé si et sona que l'ajuntament té un projecte europeu que es diu D-Income, ingrés Barcelona, és un projecte Europeu en el que s'experimenten mil famílies d'aquí, de l'Eix-Besós amb el fet de donar-les una renda bàsica, i aquesta renda bàsica, alinear-la amb quatre tipus de polítiques: els bancs d'ocupació clàssics però també hi haurà 200 persones de 200 famílies que rebran la renda bàsica que se les farà participar en projectes d'economia social i solidària, precisament per testejar això que estem dient, de dir com aquesta gent l'acompanyem donant-li unes habilitats i unes capacitats perquè en el final de l'itinerari es pugui plantejar de desenvolupar un projecte socioeconòmic. Es començarà l'itinerari en projectes més sociocomunitaris, és a dir: som persones que tenim dificultats... podem, de forma col·lectiva, respondre a les nostres necessitats? per al final de l'itinerari dir:

vale, allò que hem estat cobrint des de l'intercanvi, des de la resposta conjunta, en podem generar una activitat econòmica? estem per aquí. No sé si t'ajudo eh, o t'estic obrint massa el focus...

I- Sí, sí. En relació a això que m'estàs dient després et faré dos preguntes. Tu creus, però, que la gent està informada de que existeix aquesta alternativa? No sé si amb la resposta que m'acabes de donar de l'anterior pregunta ja m'ho has contestat.

X-Bueno cada vegada més... sempre tirem del mateix eh, del 15 M cap aquí... és a dir la crisi significa que part de la política pública no dona resposta a la situació de crisi no? llavors hi ha resistència, hi ha incidència i hi ha dissidència. Primer la crisi és resistència, els moviments socials clàssics, vagues generals... després el que hi ha és incidència, que és el 15M, i després del 15M que s'ha fet incidència política, s'han pres les places, s'ha dit a mi no em representen i "blablabla", hi han instruments que creen dissidència, per exemple l'APA, un instrument que davant de la no-resposta de la institució pública de no crear una resposta al problema d'habitatge, les persones i el moviment social la intenta donar, organitzant-se, promovent una iniciativa, per reformar la llei, ocupant els bancs per poder negociar...no? llavors què passa, que la economia social i solidària és una d'aquestes respostes que el cicle de mobilització i de incidència va a buscar, seria la resposta. Si estem aquí perquè això ho ha generat l'economia capitalista potser que comencem a construir o a reforçar alternatives. Llavors, el que és un crescendo, cada vegada més projectes no? hi ha resposta amb temes d'energia, SomEnergia, amb temes de comunicació, SomConnexió, amb temes de mobilitat, SomMobilitat... és a dir, amb molts aspectes de la vida quotidiana des de la economia social i solidària està generant bens i serveis.

I-I la banca ètica seria la part econòmica no?

X-Seria la part econòmica. És el que seria l'estratègia de mercat social. Busca-ho també. Seria el com construïm en l'esfera de la producció, del consum, de la distribució de les finances, un model alternatiu d'economia. Anem per aquí no? És més lent del que caldria, però va creixent el coneixement... un altre dels instruments de visualització és el mapa del PamaPAM, no sé si el coneixes. És interessant, el promou la XES i Setem Catalunya i visualitza l'economia Social i Solidària a Barcelona i a Catalunya.

I-Perquè de la mateixa manera que has dit que tenies un conveni amb FETS, per no trepitjar-vos

X- Si bueno per no trepitjar-nos i sobretot per recolzar projectes d'interès públic

I-D'acord, doncs teniu algun conveni també amb una entitat financera ètica com pot ser FIARE o COOP57?

X- Si puc et passaré uns documents... Amb Coop57 i amb Fiare... amb Coop57 ja està fet, s'ha fet un projecte perquè ells ajudin a finançar la hipotètica morositat d'un projecte que demani crèdit a Coop i llavors l'ajuntament assumeix una part de la hipotètica morositat. S'està treballant en un sentit d'acords amb instruments... i llavors amb tota la política de clàusules i de canviar la política de contractació per primera vegada l'ajuntament, per tenir recursos per tresoreria, en el concurs que va haver-hi es van presentar Fiare i Caixa d'Enginyers i una part de la tresoreria de l'ajuntament la posen a disposició d'aquestes dues entitats. S'està començant a treballar amb més intensitat del que es feia fins ara...

I-Recentment heu creat una mena d'acord per treballar aquí a Barcelona, junts el comissionat i FIARE, no? tot i que si això tot just s'engega, encara no es pot saber quin impacte tindrà aquest acord però sí que va endavant, no?

X- Sí, és això.

I- Més enllà del comissionat, hi poden haver altres polítiques públiques no que ajudin a

estendre aquestes activitats de l'economia social i solidària? polítiques que apoderin a la gent, ja siguin de sanitat, d'educació...

X- Sí, amb qui treballem amb la mateixa línia és amb.. a dins de participació i democràcia activa tota la línia d'acció comunitària. Barcelona té una llarga tradició dels que en el territori hi ha unes necessitats que es poden donar resposta des del territori, treballant a nivell econòmic o no treballant a nivell econòmic, és a dir nosaltres els hi estem incorporant aquesta visió i elles ens donen més la visió aquesta de la dimensió sociocomunitària, aquí tenim una línia d'interacció molt important.

I- Vale. I la xarxa d'economia social i solidària, i també la banca ètica, perquè treballen bastant el paral·lel, que treballen amb proximitat i intercooperació, a mesura que això creixi, no serà difícil de mantenir aquest aspecte? A gran escala seria possible?

X-On veus el dubte? a Gran escala que vols dir?

I-A que és molt més fàcil la desregulació, per exemple. I que aquest caràcter cooperatiu veig que es complica a mesura que el nombre de gent creix.

X-Què vols dir, que es perdin els valors, o aquesta manera de funcionar? et posaria un exemple que pot ser exemple per les dues coses: el territori i el lloc del món on el cooperativisme ha creat un sistema és al País Basc, a Mondragón. És un gran grup, una trajectòria de més de 60 o 70 anys de crear un sistema cooperatiu amb diferents empreses no? és un cas d'estudi, no hi ha gaires més llocs del món que això hagi passat. Amb la crisi una de les seves empreses que fabricava electrodomèstics, fa fallida perquè havia entrat a la roda del mercat immobiliari i en promocions d'habitatge doncs havia posat els seus electrodomèstics. Aquells habitatges que no es venen no els hi han pagat els electrodomèstics, les neveres, rentadores i rentaplats o cuines que van col·locar no les van arribar a cobrar. Això aniria a favor del que dius tu, s'han perdut els valors cooperatius i s'ha entrat en la dinàmica del capitalisme, però, quan Fagor es dissol, el 90% de les persones treballadores són col·locades en altres empreses o activitats del grup cooperatiu. A mi ja m'agradaria que el 90% dels treballadors i treballadores de qualsevol empresa mercantil convencional quan fa fallida col·loqui els treballadors a un altre lloc m'explico? són dos exemples. Un dels reptes de la organització del cooperativisme o de la economia social i solidària quan creix és aquest, el repte organitzacional. Una cooperativa és una persona, un vot. Si tu ets sòcia de treball ets un vot tan si tens 300 com 30000 no? Bueno aquest és el repte que té Mondragón, és el repte que té Abacus, tota cooperativa de dimensió. Ells obligatòriament tenen assemblees, les decisions s'han de prendre en assemblea i en els òrgans de gestió cooperativa democràtica, i clar, alguns ho treballen millor que d'altres.

I-És un repte però potser, si...en un cas hipotètic, no sé si tu et podries imaginar que això fos una alternativa al capitalisme?

X-Jo et diria, l'economia social i solidària, a Barcelona, a Catalunya i a altres llocs del món ja està creant microalternatives. En espais territorials o en espais de vida quotidiana ja està creant a dins del capitalisme unes alternatives no? i llavors l'economia social i solidària, bona part, el seu objectiu és produir activitat econòmica o comunitària per donar resposta a la desigualtat, això ho fa tothom. I una part de l'economia social i solidària no només, sinó també vol superar aquest sistema que provoca la desigualtat. Llavors, la economia social i solidària és una de les línies ja de construcció d'alternativa socioeconòmica i sociopolítica, el que passa és que és un procés, és una transició amb les seves pujades i baixades... el capitalisme es reinventa, el capitalisme està en la fase que el 95% del moviment econòmic del món és especulació financera, és a dir està deslligat de la producció real. Però aquest 95% condiona la veritable economia que és on es produeix el servei no? Llavors clar, l'economia social i solidària està treballant en aquest 5% , no està condicionant el

95%. Si de cas el que intenta, en el cas de la banca ètica és que aquest 5% no caigui... en el cas de la banca ètica si tu treus diners de la Caixa o del Banc Santander, els estàs traient d'aquesta bombolla especulativa i l'estàs vinculant a l'economia real no? El lloc del món occidental on l'economia social i solidària ha avançat més és el Quebec.

I- El vaig estudiar l'any passat.

X- Sí? Si busques...nosaltres cada any fem una trobada de municipalisme i economia social i solidària i si ho busques "trobada municipalisme i economia social i solidària" doncs a la que vam fer l'octubre passat va venir una noia del Quebec, la Beatriz Alaine, i va fer una ponència sobre l'economia social i solidària del Quebec.

I-A on van sorgir els pressupostos participatius no?

X-Bueno més que això, allà el que hi ha és una trajectòria de 30 anys en què govern i societat han creat un tercer espai, un tercer sector de l'economia amb importància. Et poso un exemple: tenen molt finançament perquè les persones afiliades als sindicats, els seus plans de pensió els tenen ficats en finances ètiques i una part de l'interès que dóna això ho destinen a crear un fons d'inversió per l'economia social, i tenen la independència econòmica, imagina't. És una de les claus del seu èxit. Imagina't no? Bueno t'ho deia per això, és possible anar construint alternatives a lo micro i en alguns llocs ja hi ha una certa transició. El que passa és que clar el capitalisme és un monstre, que es reinventa contínuament...

I-I una pregunta que va en la mateixa línia que aquesta... tu aquest creixent interès com l'interpretes? Desconfiança? consciència del que és i suposa el capitalisme? Crisis?

X-Jo crec que... mira amb aquest estudi que et deia de les altres economies, hi ha un esquema que posa: del nínxol al *mainstream*. El nínxol seria el nucli més combatent i més militant... la crisi ha servit d'una banda per visualitzar que l'economia social i solidària i el cooperativisme és més resistent a la crisi, però també ha servit perquè determinades persones es replantegin que hi ha altres maneres de fer les coses. Però bueno, encara estem en uns àmbits de ciutadania limitats, això no és el discurs hegemònic, no? Per això et deia lo de l'esquema. La voluntat és d'estratègia, hem de construir hegemonia, hem de visualitzar des de la pràctica doncs que és possible fer economia d'una altra manera. I estem aquí, jo crec que més que desesperança la crisi ha visualitzat la necessitat i que ja existeix una altra manera de fer economia, llavors, canvis polítics? doncs que l'ajuntament de Barcelona impulsi aquesta visió, que també estigui passant a Madrid, que estigui passant... ara el dia 17 constituïrem la xarxa de municipis per l'economia social i solidària a Catalunya, que inicialment ho fundem 33 municipis de Catalunya, els grans: Barcelona, Badalona, Sabadell, Girona, Terrassa, Mataró, Santa Coloma... l'Hospitalet... això està creixent.

I-Això, que potser ara em dius que ho trobaré al plà d'impuls, però hi ha "línies" com ara FIARE que finança agricultura ecològica, inserció laboral... etc. Però vosaltres, qualsevol tipus de projecte o negoci ja sigui cooperativa o no, no?

operativa o no, no? Em refereixo a si per exemple jo vull fer una escola de...

X-De dansa?

I-Exacte, per exemple.

X- Si tu vols fer una escola de dansa i vols que sigui una cooperativa, o vols tenir finançament que sigui de finances ètiques...amb això se't acompanya. M'entens? Si tu volguessis muntar una armeria o una casa de turisme rural que estàs formant en explicació del nazisme.. doncs no, hi ha uns criteris.

I-I si per exemple, jo treballo a una hípica. I jo dic: volem oferir uns servei per nens

amb pocs recursos... etc., o persones amb discapacitats, etc. Si el meu objectiu no fos enriquir-me?

X-Això és un projecte de transformació social. Clar, pensa que aquí hi ha una cosa molt important: tu no et vols enriquir, però tu el que necessitaràs és que cada any tinguis més ingressos que despeses, o hauràs de dibuixar un pla de finançament... L'economia social i solidària té dos criteris, que igual que et deuria dir l'Arturo de FIARE: hi ha d'haver la sostenibilitat econòmica, no podem finançar projectes deficitaris... Si tu demanes un crèdit l'hauràs de tornar... hi ha d'haver sostenibilitat, per tan hi ha d'haver benefici i el teu projecte ha de ser rentable i cobrir despeses, no? però a la vegada i amb tanta o mateixa importància, el que compta és quin tipus d'activitat fas, per donar resposta a les necessitats de les persones. I amb economia social i solidària, en el centra hi ha les necessitats de les persones. Tu estàs donant resposta a què? a que nois i noies sense recursos o persones amb una capacitat diversa que no són el perfil clàssic que es pot dedicar a l'equitació hi puguin accedir, doncs si, és això.

I-D'acord. I de la mateixa manera que FIARE, o COOP57, fan una memòria anual on apareixen els balanços, etc. Vosaltres quan acaba l'any?

X-Quan acaba l'any no. Veuràs en el pla d'impuls que ens hem plantejat uns impactes, i estem donant-hi voltes a com ho complementem amb uns indicadors que siguin qualis i quantis, perquè clar l'economia social i solidària és molt de procés. I números només no reflecteixen tot, veuràs que hi ha molt número però a darrere d'aquests, tan per el que diguin o del que no diguin, hi ha molt de procés... Com voldríem avaluar els impactes? la idea és que a final de mandat es faci un balanç.

I-Seria el 2019 no això?

X- Sí.

I-i els diners que teniu els decideix l'ajuntament?

X- Sí, en el pressupost d'aquest any, doncs es va dir: en subvencions destinarem 600000 euros, llavors, tu presentes un projecte i si el teu projecte val 100, nosaltres podem arribar a posar 80, un 80%. Perquè si tu vas a l'ajuntament, cada any treu a l'inici d'any una línia de subvencions que es diu ordinària, que es finança fins el 50% només. Però si tu la treus de la ordinària i vols fer una convocatòria específica, que és el que hem fet aquest any... l'any passat vam anar a la ordinària, tu tenies un projecte, el presentaves i deies mira el meu projecte val 100 doncs en el millor dels casos nosaltres te'n podem donar 50... Doncs aquest any l'hem tret de la ordinària, l'hem fet específica i llavors hem pogut variar el % i podem arribar a un projecte que l'avaluem, que el trobem correcte, podem arribar a donar un 80% i pot ser que un projecte d'aquests a la vegada tingui finançament de FIARE o de COOP57 o també, i a vegades passa, de l'obra social de la Caixa.

Per cert, em sembla mentida que no te n'hagi parlat fins ara, mira't també Coopolis. és una gent molt important, part de l'àmbit de l'economia social i solidària que s'organitza i que crea el seu instrument propi, té el nostre recolzament eh, vull dir ho trobaràs en el seu pla d'impuls... I té el recolzament del districte de Sants, el de l'ajuntament de Barcelona que li cedeix l'espai i li cedeix recursos i també té el recolzament de la generalitat en el programa dels ateneus cooperatius. Llavors, què veuràs que fa coopolis? Està fent formació i sensibilització en economia social i solidària i també per generar nous projectes d'economia social i solidària a l'àmbit de la ciutat de Barcelona, qualsevol barri qualsevol districte, és un instrument molt important. És nou, acaba d'arrencar, la inauguració la vam fer la setmana passada a l'espai, ha començat a treballar aquesta setmana...a l'espai eh, a la ciutat ja estava fent formacions abans... mira-t'ho perquè és molt important i interessant. Al districte de Sants-Montjuic és on el moviment està més articulat, és fruit d'un moviment d'articulació d'anys que ha quallat

d'una manera que ha sigut capaç de crear la seva pròpia institució no? i en aquest moment coincideix la visió de l'administració amb la visió del moviment social, de moment van alineades, en altres moments no ha sigut així no? i això és molt important.

I-Arrel de l'assignatura de sociologia econòmica, he mirat molt el tema dels comuns urbans a Barcelona.

X- Sí, hi ha una confluència. Amb el discurs dels comuns s'està fent una política pública aquí a l'ajuntament de Barcelona de Comuns Urbans, i de fet, jo crec que bona part del que és la economia social i solidària és comú urbà. I Can Batlló és un exemple de comú urbà. Està en comissions, 500 persones activistes que estan participant per alimentar, és a dir, l'energia social per poder sostenir tot allò. Si no hi has anat mai, ves-hi, visita coopolis, visita la llibreria, visita la fusteria col·lectiva que estan fent...

I-Can Batlló es un bon cas il·lustratiu

X-És el Top Ten. A Can Batlló en temes de finançament treballen amb coop57. També et passaré coses de Coopolis.

I-Moltes Gràcies Xavi.